

กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์
ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางดิจิทัลทีวี

ธงชัย ทองมนต์

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน)
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

THE SOCIAL MEDIA INFORMATION FILTERING PROCESS
BY THE EDITORIAL BOARDS OF MORNING NEWS
PROGRAMS ON DIGITAL TV

THONGCHAI TONGMON

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(MASS COMMUNICATION TECHNOLOGY)

2018

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัญหาและการรับมือของสถานีวิทยุกระจายเสียงเชิงพาณิชย์
ในพื้นที่กรุงเทพมหานครในยุคดิจิทัล

ชื่อผู้เขียน นายภูเบศ สุณีย์

สาขาวิชา เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัน ฉัตรไชยยนต์

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร. เจษฎา ศาลาทอง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ



คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

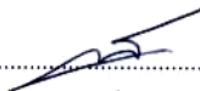
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ปรามใหญ่)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์



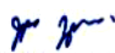
ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิทักษ์ ชุมงคล)



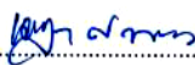
กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัน ฉัตรไชยยนต์)



กรรมการ

(อาจารย์ ดร. เจษฎา ศาลาทอง)

บทคัดย่อ

ชื่อวิทยานิพนธ์ กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์
ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี

ชื่อผู้เขียน นายธงชัย ทองมนต์

ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน

ปีการศึกษา 2561

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัน นิตร์ไชยยันต์ ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ ดร. สุทธิภา วงศ์ยะลา

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า และ (2) ศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview)

วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง แบบเฉพาะเจาะจง เป็นกองบรรณาธิการข่าว ที่ได้รับความนิยมนับ 3 อันดับแรก โดยวัดจากรัตติ้งรายการข่าวเช้า จำนวน 6 คน ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562

ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าว ประกอบไปด้วย 2 สาเหตุ คือ (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย การเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย มีความหลากหลายของข้อมูล และสามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว และรอบด้าน (2) คุณค่าข่าว ประกอบด้วย ความรวดเร็วหรือสดใหม่ เร้าอารมณ์ หรือปลุกชนสนใจ ผลกระทบ และความใกล้ชิด

ด้านกระบวนการคัดกรองเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า มี 2 ขั้นตอน คือ (1) การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล และ (2) การพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน

การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การตรวจสอบด้วยตัวเอง เป็นการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ และ ความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ (2) การตรวจสอบกับแหล่งข่าว เป็นการตรวจสอบในลักษณะการสื่อสารสองทาง (3) การตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับเรื่องราวที่จะถูกนำเสนอเป็นข่าว (4) การตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประเด็น และ (5) ตรวจสอบกับองค์กรสื่อสารมวลชน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างองค์กรสื่อด้วยกันเอง

การพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน พบว่า มีการจัดการ 2 วิธี คือ (1) การเบลอภาพ กรณีที่ภาพมีลักษณะส่อเสียด และ (2) การตัดรายละเอียดข้อมูลกรณีที่เนื้อหาอ่อนไหว และอาจจะส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ABSTRACT

Thesis Title	The Social Media Information Filtering Process by the Editorial Boards of Morning News Programs on Digital TV
Student's name	Mr. Thongchai Tongmon
Degree Sought	Master of Arts
Field of Study	Mass Communication Technology
Academic Year	2018
Advisory Committee	
	1. Asst. Prof. Dr. Phan Chatchaiyan Chairperson
	2. Dr. Suttipa Wongyala

In this thesis, the researcher examines (1) the reasons editorial boards of morning news programs select particular information found on online media and (2) the information filtering process in which the editorial boards scrutinize information conveyed by social media.

In this qualitative research inquiry, the method of in-depth interviewing was employed.

The researcher employed the purposive sampling method for selecting members of the sample population. Six of the most popular editorial boards were selected from the first three rankings as measured by the morning news rating system. The period of data collection was from September 2017 to March 2019.

Findings are as follows:

The reasons editorial boards select particular information conveyed by social media are twofold:

(1) Social media is characterized by easy access, speed and does not incur costs. The information is variegated and can be quickly checked and is well-rounded.

(2) The news value consists of speediness and freshness. The news arouses the emotions and is interesting to normal people in view of its impact and closeness to viewers.

Regarding the aspect of the process of filtering social media contents, we find that two steps are taken: (1) the filtering of information and (2) the consideration given to ethics and the mass communication code of conduct.

The filtering of information unfolds in five steps:

(1) Inspection by oneself, which involves an inspection of primary information consisting of the date, time, location, and the feasibility of the occurrence of incidents.

(2) Inspection of the sources of the news in which there is two-way communication.

(3) Inspection engaging the people concerned. This increases the weightiness of the stories to be presented as news.

(4) Inspection involving related agencies. This fosters reliability in respect to the issues of concern.

(5) Inspection in conjunction with mass communication organizations. This fosters accuracy on the part of interacting media organizations themselves.

Insofar as concerns ethics and the mass communication code of conduct, it was found that engaged are two ways of management: (1) blurring pictures in case of risky factors involving the pictures; and (2) cutting details of information in case the details contain precarious contents that may well affect the persons involved.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัน ฉัตรไชยยันต์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมถึง อาจารย์ ดร. สุทธิภา วงศ์ยะลา ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ มาโดยตลอด ช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และเอาใจใส่ทุกกระบวนการ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่องานของผู้วิจัยเป็นอย่างมาก อีกทั้ง ความเมตตา และความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พัทธกัญ ชุมงคล และอาจารย์ ดร. ภาณุฤทธิ์ สารสมบัติ ที่ได้ให้คำปรึกษาในการแก้ไขข้อบกพร่องในงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ให้สำเร็จอย่างลุล่วงไปด้วยดี ผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ผลงานวิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความตั้งใจ และความเพียรพยายามอย่างดีที่สุด ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณบิดา มารดา ที่ให้กำเนิด และเลี้ยงดูมาอย่างดียิ่ง ขอบคุณครอบครัวในการเป็นกำลังใจกับการเขียนวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอบคุณเพื่อนร่วมสถาบัน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอดในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอบพระคุณทุกท่านที่ไม่ได้เอ่ยนาม ผู้วิจัยหวังว่า วิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับวงการสื่อสารมวลชน ในอนาคต

สุดท้ายนี้ คุณประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้พบแต่ความสุขความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป ตลอดกาลนานเทอญ

ธงชัย ทองมนต์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(12)
สารบัญรูปภาพ.....	(13)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับข่าว.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	33
กรอบแนวคิดในการวิจัย	39
3 ระเบียบวิธีวิจัย	40
รูปแบบการวิจัย.....	40
วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	41
เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบคุณภาพ ของเครื่องมือ	42
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	45

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย	46
สาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าว.....	46
กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าว	59
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	71
สรุปผลการวิจัย	71
การอภิปรายผล	75
ข้อเสนอแนะ	79
บรรณานุกรม	81
ประวัติผู้เขียน.....	87

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 รายชื่อบรรณาธิการข่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี	42
2 การสัมภาษณ์	44
3 สรุปข้อค้นพบ.....	74

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 การทำหน้าที่ของนายทวารข้าวสาร	27
2 แบบจำลองการจัดวาระข้าวสารของ McCombs and Shaw	30
3 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข่าว (news) ถือได้ว่า มีความสำคัญกับประชาชนทุกคน ทุกเพศ และทุกวัย มาตั้งแต่ในอดีต เป็นสิ่งที่มีอิทธิพล ส่งผลในทุก ๆ ด้าน ทั้งความคิด และทัศนคติ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งการเมือง สังคม เศรษฐกิจ ข่าวทำให้ประชาชนมีความรู้ และความเข้าใจ เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของสังคมไทยและสังคมโลก โดยบุคคลที่มีหน้าที่ส่งต่อข่าวไปยังประชาชน นั่นคือ “สื่อมวลชน” ที่คอยคัดเลือกเนื้อหา และเรื่องราวที่เกิดขึ้น เป็นกระบอกเสียงเพื่อส่งต่อไปยังประชาชนในสังคม ให้รู้ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ แต่ละยุคสมัย

ข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจ และข่าวจะต้องเป็นเรื่องราวที่ถูกหยิบยกมานำเสนอ เพราะหากเป็นเรื่องที่ประชาชนสนใจ แต่ไม่มีการหยิบยกมานำเสนอ หรือรายงาน ก็ไม่ถือว่าเป็นข่าว ข่าวมีความครอบคลุมทุกพื้นที่ ตามคำจำแนกในภาษาอังกฤษ คือ NEWS ประกอบด้วย N-NORTH (เหนือ) E-EAST (ตะวันออก) W-WEST (ตะวันตก) S-SOUTH (ใต้) โดยเฉพาะเมื่อเหตุการณ์เหล่านั้น มีผลกระทบกับสังคม การเมือง หรือสาธารณชน เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับข่าวแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องทราบข้อเท็จจริงว่า เกิดอะไรขึ้น มีใครเกี่ยวข้อง และส่งผลกระทบกับใคร อย่างไรบ้าง (เกรียงไกร สิริกาญจนวัฒน์, 2548)

ข่าวถูกนำเสนอไปยังประชาชน ผ่านสื่อ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ แม้ว่ารายการข่าวจะเกิดขึ้นมากมาย โดยเฉพาะรายการข่าวทางโทรทัศน์ ที่ยังได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของข่าวสั้น ข่าวต้นชั่วโมง ข่าวอ่าน หรือการเล่าข่าว ซึ่งตลอดทั้งวัน จะมีรายการข่าวเกิดขึ้นมากมาย ทั้ง เช้า เที่ยง บ่าย เย็น และดึก เพราะข่าวมีความสำคัญกับประชาชนและสังคม

“รายการข่าวเช้า” เป็นรายการข่าวที่ได้รับความนิยมจากประชาชนจำนวนมาก เนื่องจากมีความสำคัญต่อการตัดสินใจของผู้คน เพราะเป็นการสรุปภาพรวมของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ พร้อมทั้งแจ้งเตือน ความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น การวิเคราะห์สถานการณ์ของข่าวเช้า สอดคล้องกับพฤติกรรมของคน ที่มีการบริโภคข่าวสาร เพื่อความเข้าใจ แม้ไม่มีการดูข่าวในแต่ละช่วงวัน แต่ข่าวเช้า จะทำให้ รับรู้ข่าวสารได้ในแต่ละวัน ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจปัญหา และทิศทางสังคม มากยิ่งขึ้น (มาฆฤกษ์ ยิ่งเจริญ, 2544)

ขณะเดียวกัน เม็ดเงินซื้อเวลาโฆษณาช่วงรายการข่าว คิดเป็นประมาณ 25-30% และเม็ดเงินส่วนใหญ่อยู่กับช่วงข่าวเช้า แม้อัตราขายต่อนาทีจะถูกกว่า ช่วงเย็น หรือค่ำ แต่เพราะหลายช่องแข่งขันเต็มที่ ให้เวลาออกอากาศนาน ทำให้ข่าวเช้า ได้เม็ดเงินค่อนข้างสูง และมีการแข่งขันกันอย่างเต็มที่ (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย, 2560)

นอกจากนี้ ภัวดี เรืองเดชวรชัย ผู้อำนวยการธุรกิจสายงานการวางแผนและกลยุทธ์ สื่อโฆษณา บริษัท มิเดีย อินเทลิเจนซ์ จำกัด ระบุว่า ช่วงเช้าจัดเป็นช่วงเวลาหาเงิน เวลาทำเงินของช่อง นับเป็นไพรม์ไทม์ช่วงเช้า ซึ่งเปิดศึกกันตั้งแต่ 05.00 น. เพื่อชิงผู้ชมไว้ แม้ว่าเวลาทำรายได้จริง ๆ จะเริ่มช่วง 06.00-07.00 น. (สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์-ไทย, 2560)

ปี พ.ศ. 2557 สื่อทีวีของไทยเข้าสู่ยุคดิจิทัลแบบเต็มตัว มีการประมูลคลื่นความถี่ กันอย่างจริงจัง ภายใต้การกำกับดูแลของ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) และได้ช่องทีวีดิจิทัล ทั้งหมด 27 ช่อง แบ่งเป็นช่องสาธารณะ 3 ช่อง และช่องธุรกิจ 24 ช่อง จึงเพิ่มทางเลือกในการรับชม รายการข่าวทางทีวีของประชาชน หลากหลายช่องทางมากยิ่งขึ้น ทำให้สื่อมีบทบาทกับการนำเสนอข่าวสารมากขึ้น อีกทั้งการแข่งขันเพื่อช่วงชิงคนดูก็มากขึ้นเช่นกัน

ขณะที่สื่อมวลชนไม่ใช่แค่เพียงในฐานะของสถาบันให้ข่าวสารเท่านั้น หากแต่ ในฐานะของ “สถาบันการเรียนรู้” ของสังคม เพราะโลกที่เปลี่ยนไป “สื่อทีวี” ซึ่งครอง อิทธิพลต่อผู้รับสาร แม้บางสถานีจะพยายามนำเสนอข่าวที่หลีกเลี่ยงแตกต่างออกไป แต่ด้วยเหตุผลด้านการตลาดเป็นสำคัญ ซึ่งปรากฏการณ์การลงทุนในงานข่าว เพื่อการ-

แข่งขันในตลาดข่าวสารของทีวีนั่น เป็นเครื่องสะท้อนว่า ความเป็นจริงแล้ว ทีวีสามารถลงทุนลงแรงเพื่อให้ได้มา ซึ่งข่าวสารที่มีคุณภาพได้ (สุชาดา จักรพิสูทธิ์, 2550)

การแข่งขันในตลาดข่าวสูงขึ้น พร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เรียกว่า สื่อใหม่ (new media) โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (social media) ที่เข้ามามีอิทธิพลต่อสื่อดั้งเดิม ทั้ง หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพราะสื่อสังคมออนไลน์ตอบสนองได้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ (สุชาดา จักรพิสูทธิ์, 2550)

ปัจจุบันประชาชนใช้สื่อสังคมออนไลน์ ในการสร้างปฏิสัมพันธ์กันอย่างกว้างขวาง และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้รวดเร็ว และไร้ข้อจำกัดในหลายด้าน ทั้งเรื่องของเวลา และสถานที่ ขณะเดียวกันข่าวสาร และข้อมูลต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ ก็มักถูกหยิบยกมาจากสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนจะถูกสื่อหลัก อย่างหนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ นำมาเสนอเป็นข่าวต่อเนื่อง เพราะคนในสื่อสังคมออนไลน์ มักจะคาดหวังให้สื่อมวลชน หันมาสนใจ และต้องการให้นำเสนอเรื่องราวที่เป็นกระแส (อภิสิทธิ์ ตรุงกานนท์, 2556)

ที่ผ่านมาสื่อหลักจะเป็นผู้กำหนดวาระข่าวสารว่า จะนำเสนอประเด็นอะไร แต่ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ (social media) มีอิทธิพลกับสื่อหลัก ต่อการกำหนดทิศทางวาระข่าวสารด้วย ซึ่งมาจากการโพสต์ภาพหรือความคิดเห็น แล้วเกิดการส่งต่อเป็นวงกว้าง จนทำให้สื่อหลักนำกระแสเหล่านั้นมาเป็นข่าว (มานะ ตรีรยาภิวัฒน์, 2556) และแม้ว่าสื่อสังคมออนไลน์จะมีบทบาทสำคัญมากขึ้น แต่สื่อหลักก็ยังคงมีความสำคัญ โดยมีจุดแข็งด้านจริยธรรมสื่อมวลชน เกี่ยวกับการนำข้อมูล ภาพ เสียง มานำเสนอ และความเป็นมืออาชีพ โดยสื่อหลัก มีบทบาทในการสร้างวาระข่าวสาร (agenda setting) รวมทั้งกำหนดวาระข่าวสารของสื่อสังคมออนไลน์ผนวกกับสื่อหลัก (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี, 2558)

การกำหนดทิศทางข่าวและการตัดสินใจเลือกประเด็นข่าว ไม่ได้อยู่ที่สำนักข่าวหรือสื่อหลักเพียงอย่างเดียว เพราะพลเมืองภาคประชาชน ผู้รับสารมีบทบาท ในการกำหนดทิศทางของข่าวและประเด็นมากขึ้น จะเห็นว่าองค์กรหลายองค์กร ต่างหยิบยกกระแส และประเด็นที่อยู่ในโลกออนไลน์นำมาเสนอ เพื่อต่อยอด เป็นข่าวบนสื่อหลัก (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

ดังนั้น เมื่อข้อมูลและประเด็นข่าวเกิดขึ้นจากหลากหลายทิศทาง จึงทำให้ภาคประชาชนสามารถ มีส่วนร่วมมากขึ้นในการนำเสนอข้อมูล ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป ข้อมูลที่เกิดขึ้นบางครั้งขาดการตรวจสอบ และคัดกรองอย่างละเอียด ทำให้บางอย่างคลาดเคลื่อน ส่งผลกระทบต่อผู้คนที่เกี่ยวข้องกับข่าว เพราะความรวดเร็วในการแข่งขัน และการช่วงชิงคนดูที่สูงขึ้นทุกวัน ทำให้ผู้สื่อข่าวต้องใช้กรอบการตัดสินใจคัดกรองข่าวสาร ข้อมูล รวมทั้งตัดสินใจให้รอบคอบ และเข้มข้นมากยิ่งขึ้น (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

ขณะเดียวกันปรากฏการณ์ความเร็วของเทคโนโลยี และความสะดวกในการเข้าถึง ทำให้ข้อมูลเกิดความหลากหลาย มีการปล่อยข้อมูลเท็จ หรือที่เรียกกันว่า “ข้อมูลลวง” หรือ “ข่าวลวง” เรื่องดังกล่าวเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก แม้แต่สำนักข่าวดัง ๆ อย่าง CNN และ BBC สาเหตุที่ข่าวลวงแพร่ระบาด ส่วนหนึ่งมาจากเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้า โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ยูทูบ ทำให้ทุกคนสามารถมีข้อมูลข่าวสาร ไม่ใช่เฉพาะสื่อมวลชนอีกต่อไป (มานะ ตรีรยาภิวัฒน์, 2561)

Gibson (อ้างถึงใน Beckett, 2008) สื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์ The Guardian อธิบายไว้ว่า ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการสื่อข่าว และการทำงานกับสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการหาข่าว รายงานข่าว นั้นมีความทับซ้อนกันอย่างมาก ทำให้สื่อมวลชนต้องมีการรอบในการตัดสินใจ คัดกรองข่าวสาร ข้อมูล และการตัดสินใจในการนำเสนอข้อมูลนั้น ต้องระมัดระวัง และมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลเกิดขึ้นมากมายจากทุกทิศทาง ซึ่งหลักการเดิมในการตรวจสอบข้อมูล ถูกนำมาใช้งาน แต่มีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสื่อสังคมออนไลน์ และเพิ่มความเข้มข้นมากยิ่งขึ้นไป

Douglas (อ้างถึงใน Beckett, 2008) ผู้สื่อข่าวของสำนักข่าว BBC ระบุไว้ว่า การใช้ข้อมูล ที่ได้จากสื่อสังคม เป็นประโยชน์มากสำหรับงานข่าว เป็นวิธีการที่ติดตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วได้ทันทั่วถึง ช่วยผู้สื่อข่าว และกองบรรณาธิการข่าว ให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลที่ไม่เคยเข้าถึง จากการสื่อข่าวแบบเดิม แต่ข้อเสียที่ต้องระวังก็คือ การไม่ตรวจสอบข้อมูล และไม่มีจริยธรรมในการเข้าถึง และนำมาใช้ มักจะสร้างปัญหาตามมา

กรณีของสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่ง นำเสนอคลิปเสียงสนทนาของคนสองคน เกี่ยวกับการต่อรองตำแหน่งทางการเมือง เมื่อวันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. 2562 ซึ่งเกิดคำถามมากมายว่า คลิปเสียงดังกล่าวเป็นคลิปเสียงปลอม และมีการตัดต่อ นำมาออกอากาศ เพื่อโจมตีนักการเมืองที่เกี่ยวข้องหรือไม่ สุดท้ายมีการตรวจสอบ พบว่า เป็นคลิปเสียงปลอม ก่อนที่ผู้ประกาศข่าวสถานีโทรทัศน์ดังกล่าว ออกมายอมรับไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นคลิปปลอม

ต่อมาสภาวิชาชีพข่าววิทยุ และโทรทัศน์ไทย สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ และสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ออกแถลงการณ์ร่วม เรียกร้องให้สื่อมวลชนต้องใช้ “เสรีภาพบนความรับผิดชอบ” ร่วมสกัดกั้นข่าวปลอม ซึ่งกรณีดังกล่าวสร้างความเสื่อมเสียกับภาพลักษณ์ของสถานีโทรทัศน์ และลดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากนำคลิปปลอมมานำเสนอ ทำให้ประชาชนหลงเชื่อข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ (Thaipbs, 2562)

อีกกรณี เป็นสถานีโทรทัศน์อีกช่อง นำเสนอข่าววัยรุ่นถ่ายทอดสดวิธีการเสพกัญชาในกลุ่มเฟซบุ๊กที่เกี่ยวข้องกับเกม แต่เมื่อตรวจสอบอย่างละเอียด พบว่า กลุ่มเฟซบุ๊กดังกล่าวเป็นกลุ่มปลอม ถูกสร้างขึ้นมาให้เหมือนกับกลุ่มจริง สร้างความเดือดร้อนให้กับคนที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าต่อมาสถานีโทรทัศน์ช่องดังกล่าว จะออกมาแก้ข่าว นำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องย้อนหลัง แต่กรณีที่เกิดขึ้น ทำให้ภาพลักษณ์ของสถานีถูกลดทอนความน่าเชื่อถือลง เนื่องจากการนำเสนอข้อมูลที่ไม่น่าผ่านกระบวนการคัดกรอง อย่างละเอียด และรอบคอบ (YouTube, 2562)

จากความสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ และรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวีข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี” เพื่อให้ทราบถึงสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และกระบวนการคัดกรองเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยสื่อให้เห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของรายการข่าวทีวี ซึ่งมีกระบวนการคัดกรอง และตรวจสอบก่อนนำเสนอ ซึ่งแตกต่างจากสื่อออนไลน์ และงานวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นแนวทางในการทำงานขององค์กรสื่อสารมวลชนสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะรายการข่าวทีวี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า
2. เพื่อศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี โดยมุ่งเน้นศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ สาเหตุในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นกองบรรณาธิการของรายการข่าวเช้าที่ออกอากาศทางดิจิทัลทีวีเท่านั้น

ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth-interview) กลุ่มตัวอย่าง บุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าว จำนวน 6 คน จาก 3 กองบรรณาธิการข่าว ประกอบด้วย กองบรรณาธิการข่าวช่อง 8 กองบรรณาธิการข่าวช่องวัน กองบรรณาธิการข่าวเวิร์คพอยท์ ซึ่งเป็นรายการที่ออกอากาศทางดิจิทัลทีวี และเป็นรายการข่าวที่ได้รับความนิยมจากผู้ชม โดยวัดจากจำนวนเรตติ้งของรายการ

ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการดำเนินการทั้งสิ้น 20 เดือน ระยะเวลาเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 16 เดือน โดยแบ่งเป็นการนัดสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล สัมภาษณ์แหล่งข้อมูล

และกระบวนการถอดเทปสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2560 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 และช่วงการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูล 4 เดือน ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562

นิยามศัพท์เฉพาะ

สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง สื่อดิจิทัล ที่เป็นเครื่องมือในการสื่อสารระหว่างกัน ในเครือข่ายทางสังคม (social network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บน สื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อผ่านอินเทอร์เน็ต เน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง Facebook Instagram YouTube ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ข้อมูลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ Facebook Instagram YouTube ทั้งในรูปแบบภาพนิ่ง วิดีโอ คลิปเสียง ข้อความ และเป็นเรื่องประชาชนให้ความสนใจ จนถูกหยิบยกมานำเสนอผ่านสื่อหลักอย่างดิจิทัลทีวี

ดิจิทัลทีวี หมายถึง การส่งสัญญาณภาคพื้นแบบเดิม แต่เปลี่ยนมาเข้ารหัสแบบ ดิจิทัล ที่มีประสิทธิภาพ ดิจิทัลทีวี ถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้แทนการการออกอากาศในระบบเดิม เนื่องจากคุณภาพในการออกอากาศมีความคมชัด การส่งสัญญาณเสถียร และจำนวนช่อง ที่เยอะกว่า

ข่าว หมายถึง เหตุการณ์ ข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น ที่ได้รับการรายงาน เป็นสิ่งที่ คนทั่วไปให้ความสนใจ ถ้าเหตุการณ์ที่มีคนสนใจมากเพียงใด แต่หากไม่ได้รับการรายงาน ก็ไม่ถือว่าเป็นข่าว อีกนัย ข่าว คือ สิ่งใหม่ ๆ หรือข้อมูลใหม่ ๆ ที่มีเนื้อหาสาระและประโยชน์

รายการข่าวเช้า หมายถึง รายการข่าวช่วงเช้าของแต่ละวัน ตั้งแต่เวลา 05.00-09.00 น. เป็นรายการที่หยิบยกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ที่มีความน่าสนใจและ เป็นเรื่องราวที่ประชาชนให้ความสนใจ โดยผ่านพิธีกรข่าว ในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง (1) รายการ คูข่าวเช้าช่อง 8 (2) รายการคูข่าวเช้าช่องวัน และ (3) รายการข่าวเวิร์คพอยท์

กองบรรณาธิการข่าว หมายถึง กองบรรณาธิการข่าว หมายถึง กลุ่มบุคคล ซึ่งทำหน้าที่เป็นทีมงานของบรรณาธิการ ในการช่วยตรวจสอบข้อมูลเนื้อหา และ

รูปภาพ รวมถึงเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการทำข่าว ก่อนจะนำเสนอออกอากาศ
ในงานวิจัยฉบับนี้ หมายถึง กองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า

การคัดกรองข้อมูล หมายถึง การคัดเลือกและตรวจสอบเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร
ที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ โดยนายทวารข่าวสาร (gate keeper) เพื่อนำมาเสนอในรายการ
คุยข่าวเช้า อันไม่ก่อให้เกิดผลกระทบกับผู้ชม โดยเป็นการคัดกรองตามกระบวนการผลิต
ข่าวเพื่อออกอากาศทางทีวี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และกระบวนการ
คัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า ที่นำเสนอในรายการ
ข่าวเช้า ทางดิจิทัลทีวี
2. ได้ข้อมูลที่เป็นองค์ความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการทำงานขององค์กรสื่อสารมวลชน
ในด้านการคัดกรองข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งสามารถนำไปเปรียบเทียบกับ
องค์ความรู้เดิม และนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งในแวดวงวิชาการ และวิชาชีพ
3. นำผลสรุปของงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานขององค์กรสื่อสารมวลชน
เกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อการนำเสนอข้อมูลที่รวดเร็ว
ถูกต้อง และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนผู้รับสาร อีกทั้งเป็นแนวทางให้กับผู้ที่ต้องการ
ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในอนาคต

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลในบทที่ผ่านมา การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า และ (2) ศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

ในบทนี้จะมีการพิจารณาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้ อีกทั้งเพื่อเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเหมือน และความแตกต่างจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมได้ในงานวิจัยฉบับนี้

ข้อมูลที่น่าสนใจในบทนี้ จะนำเสนอแนวคิดต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

1.1 ประเภทของข่าว

1.2 คุณค่าข่าว

1.3 คุณภาพข่าว

1.4 รายการข่าวโทรทัศน์

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อข่าวในยุคสื่อสังคมออนไลน์

2.1 สื่อสังคมออนไลน์

2.2 การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อข่าวในยุคสื่อสังคมออนไลน์

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร

2.3.1 การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล

2.3.1.1 นายทวารข่าว (gate keeper)

2.3.1.2 การจัดการวาระข่าวสาร (agenda-setting)

2.3.2 จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

ความหมายของข่าว ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า “ข่าว” คือ คำบอกเล่าเรื่องราว ซึ่งโดยปกติมักเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่ หรือเป็นที่สนใจ ขณะที่พจนานุกรมภาษาอังกฤษร่วมสมัยฉบับลองแมน (*Longman Dictionary of Contemporary English*, 2006) ให้ความหมายว่า “ข่าว” เป็นการรายงาน เหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไม่นานนี้ ทางหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์

ขณะเดียวกันข่าว คือ สิ่งที่ไม่สามารถมีอยู่ได้ด้วยตัวเอง แต่จะเกิดขึ้นเมื่อมีการนำเสนอ ตีความ และนำเสนอออกไป (นรินทร์ นำเจริญ, 2549)

ประชัน วัลลิโก (2519) นิยามข่าว คือ ศิลปะหรือความงามเป็นคำสั้น ๆ แต่มีความหมายกว้าง “ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นไม่นานมานี้” น่าเป็นคำนิยามที่ดีสำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข่าว

ข่าว คือ การบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านั้นมีผลกระทบกับประชาชน สังคม การเมือง และเศรษฐกิจ (เกรียงไกร สิริกาญจนาวรรณ, 2548)

ฉอาน วุฒิกรรมรักษา (2536) ให้ความหมายว่า ข่าว คือ รายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่าง ๆ ซึ่งมีความสำคัญ (significance) และเป็นที่น่าสนใจ (interest) อันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชนหรือสังคม

จะเห็นว่าการให้นิยามของข่าว มีความแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของแต่ละคน มองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไร ทำให้การนิยามของคำว่าข่าว เป็นไปอย่างกว้างขวาง ดังนี้ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2548)

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข่าวสารที่รายงานให้ผู้อื่นทราบ

ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน มีความยุติธรรม ถูกต้อง ทันเหตุการณ์
เที่ยงตรง

ข่าว คือ เหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงหรือเรื่องที่ประชาชนสนใจใคร่รู้

ข่าว คือ สิ่งที่ประชาชนสนใจ

ข่าว คือ เหตุการณ์ที่มีความสำคัญ

ประเภทของข่าว

ข่าวถูกแบ่งออกเป็นหลายประเภท เพื่อกำหนดเป็นมาตรฐานในการเรียก
ซึ่งสามารถกำหนดได้หลายวิธี เช่น แบ่งตามเนื้อหา แบ่งตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น
แบ่งตามแหล่งข่าว และลักษณะของการผลิต ซึ่งหากแบ่งข่าวออกตามเนื้อหา จะได้ข่าว
2 ประเภท คือ ข่าวหนัก และข่าวเบา (พนม วรรณศิริ, 2544)

ข่าวหนัก (hard news) คือ ข่าวที่เกิดทั่วทุกมุมโลก แล้วส่งผลกระทบต่อประชาชน
ส่วนใหญ่ และมีความสำคัญกับสังคมอย่างมาก สามารถกำหนดทิศทางและความเป็นไป
ของผู้คนในสังคมได้ เช่น ข่าวการเมือง การทหาร เศรษฐกิจ และภัยพิบัติ

ข่าวเบา (soft news) คือ ข่าวที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และมีคุณค่าน้อยกว่า
ข่าวหนัก มีผลกระทบต่อคนในสังคมไม่มากนัก เช่น ข่าวสังคม การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม
อาชญากรรม กีฬา เกษตรกรรม และสาธารณสุข

คุณค่าข่าว

การพิจารณาประเด็นข่าว ที่จะนำมาเสนอต่อผู้ชม กองบรรณาธิการข่าวแต่ละแห่ง
จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัย และสาเหตุหลากหลายประกอบกัน หนึ่งในนั้น คือ เรื่องของ
คุณค่าข่าว ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จะถูกพิจารณาเป็นข่าวเล็กหรือใหญ่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยและ
องค์ประกอบหลายประการ บางเหตุการณ์มีองค์ประกอบครบถ้วน แต่บางเหตุการณ์
มีเพียงบางองค์ประกอบ ก็สามารถนำมาพิจารณาเป็นข่าวได้ ซึ่ง นรินทร์ นำเจริญ (2549)
ได้อธิบายเหตุการณ์ที่มีองค์ประกอบของคุณค่าข่าว เพื่อนำมาพิจารณาเป็นข่าว ซึ่งขึ้นอยู่กับ
องค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. ความรวดเร็ว หรือสดใหม่ (immediacy/timeliness) การรายงานข่าวมีความรวดเร็วมากเท่าใด ข่าวนั้นมีคุณค่าข่าวมากยิ่งขึ้น ผู้ชมมักสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ เพราะบางข่าว บางเหตุการณ์เมื่อเวลาผ่านไปคุณค่าข่าวจะลดลง

2. ความใกล้ชิด (proximity/nearness) ความสัมพันธ์ใกล้ชิดของผู้ชมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกาย และจิตใจ ยังทำให้ข่าวนั้นมีคุณค่ามาก ด้วยเหตุผลว่า คนเรามักสนใจเรื่องราวที่อยู่ใกล้ตัว อีกทั้งยังเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก แม้บางเหตุการณ์เกิดขึ้นต่างประเทศ แต่เมื่อมีคนไทยประสบเหตุ ก็ถือว่าเป็นความผูกพันใกล้ชิดทางจิตใจ

3. ความสำคัญ หรือความเด่น (prominence) เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในหลายลักษณะ เช่น บุคคลเด่น เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักกันดี ในแวดวงต่าง ๆ ทั้ง ศิลปิน นักการเมือง คารา และหมายรวมถึง เรื่องของสถานที่สำคัญ สิ่งของ และวัตถุต่าง ๆ เวลาเด่น เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นลักษณะผิดไปจากปกติ หรือเป็นเวลาที่ไม่น่าเกิดขึ้น เรื่องแบบนี้จะมีคุณค่าข่าวมากยิ่งขึ้น หรือเหตุการณ์เด่น แม้จะเกิดกับคนธรรมดา แต่หากเป็นการกระทำที่น่าสนใจหรือผิดปกติ ก็จะมีคุณค่าข่าวมากขึ้นเช่นกัน

4. ผลกระทบ (consequence or impact) ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งเกี่ยวกับความรู้สึก และการดำเนินชีวิต ทั้งเรื่อง เศรษฐกิจ สังคม การเมือง อาชญากรรม ฯลฯ จะทำให้มีคุณค่าของความเป็นข่าวมากขึ้น

5. ความมีเงื่อนงำ (suspense or mystery) เหตุการณ์ที่มีคุณค่าข่าว มักจะมีความไม่ชัดเจน มีเงื่อนงำ มีความสงสัย ไม่ชัดเจน เช่น กรณีการหายตัวของบุคคลสำคัญ ที่ไม่มีความชัดเจน มีเงื่อนงำ และข้อสงสัย มักมีคุณค่าข่าวมากกว่าปกติ

6. ความผิดปกติ (oddity or unusualness) เป็นเหตุการณ์ที่แปลกประหลาด ผิดปกติ ไม่ธรรมดา

7. ความขัดแย้ง (conflict) เหตุการณ์หรือประเด็นใดมีความขัดแย้งมาก เหตุการณ์นั้นจะยิ่งมีคุณค่าข่าวมากขึ้น ความขัดแย้งเกิดขึ้นทั้งระดับกายภาพ เช่น การทำร้ายร่างกาย ไปจนถึงความขัดแย้งทางความคิด

8. เพศ (sex) เป็นเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ที่มักให้ความสนใจเกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ และหากเหตุการณ์ใดมีเรื่องเพศ

เข้ามาเกี่ยวข้อง เรื่องนั้นจะมีคุณค่าข่าวมากยิ่งขึ้น เราจึงเห็นข่าวเกี่ยวกับการล่งละเมิดทางเพศ ความสัมพันธ์ผู้สาว ปรากฏเป็นข่าวใหญ่ตามสื่อต่าง ๆ

9. ความเร้าอารมณ์ หรือปฏิกิริยาสนใจ (emotion or human interest) ในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ นอกจากจะมีข้อเท็จจริง ที่สามารถมองเห็นด้วยตาแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงที่มองไม่เห็น แต่เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้

10. ความก้าวหน้า (progress) ส่วนใหญ่มักจะเป็นความก้าวหน้าเชิงวิทยาการ เทคโนโลยี การค้นพบ และการริเริ่มสิ่งใหม่

จากการศึกษาของ Galtung and Ruge (1965, p. 65) พบว่า มีสมมติฐาน 3 ประการ เกี่ยวกับการร่วมกันของปัจจัยด้านคุณค่าข่าว ต่าง ๆ ซึ่งประการแรก ระบุว่า ยิ่งปัจจัยข่าว เกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์มากเพียงใด เหตุการณ์นั้นยิ่งกลายเป็นข่าวมากขึ้น ประการที่สอง หากเหตุการณ์อย่างหนึ่งมีปัจจัยข่าวอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่อยู่ในเกณฑ์การเป็นข่าวต่ำ ก็อาจจะ ขาดเสียได้ หากมีปัจจัยข้ออื่นที่อยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า ประการที่สาม เหตุการณ์ที่ปัจจัยข่าว ทุกข้อต่ำ เหตุการณ์นั้นจะไม่นับเป็นข่าว คุณค่าข่าวเกี่ยวกับการกำหนดกรอบการรับรู้

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน พุดถึงการรายงานข่าวว่า ไม่ใช่การรายงานความ เป็นจริงที่เกิดขึ้น แต่เป็นเพียงการรายงานเรื่องราว ที่ผู้สื่อข่าวพบเห็นเหตุการณ์ที่เป็นข่าว ทุกเหตุการณ์ล้วนเป็นการประกอบสร้างขึ้นทางสังคม Molotch and Lester (as cited in Hindman, 2004, p. 29) อธิบายว่า ในการรายงานข่าวนั้น ผู้สื่อข่าวจะนำเสนอเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นบางมุมมองเท่านั้น คุณค่าข่าวที่เกิดขึ้นในตัวของเหตุการณ์นั้น ๆ จึงไม่ได้เป็น วัตถุวิสัยอย่างแท้จริง แต่หากเป็นการกำหนดขึ้น โดยมีการกำหนดกรอบ

Entman (1993, p. 51) อธิบายว่า การกำหนดกรอบ เป็นการเลือกที่จะนำเสนอ เพื่อให้แง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเด่นขึ้นมา การสื่อสารในลักษณะแง่มุมนั้น คือการเชิญชวน และสนับสนุน ประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ดังนั้นกรอบของข่าว คือ โครงสร้างของข่าว ที่จัดระเบียบโดยผู้สื่อข่าว หรือ ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการนำเสนอมุมมอง และ ทักษะที่มีต่อข่าว ซึ่งกรอบของข่าวอาจจะใช้คำเรียกอย่างอื่น เช่น การจับประเด็น หรือ แง่มุมข่าว การกำหนดกรอบที่ต่างกันอาจจะทำให้การรับรู้ของผู้รับสารแตกต่างกันออกไป ขณะที่คุณค่าข่าวบางประการ ทำให้การกำหนดกรอบเป็นลักษณะตายตัว โดยเฉพาะด้าน ความเร็ว ซึ่งเป็นคุณค่าข่าวที่นักข่าวต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ทำให้การรวบรวมข้อมูล

เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเกาะติด เพื่อจะนำเสนอเรื่องราวได้รวดเร็ว และทันเหตุการณ์ (Bennett & Edelman, 1985, p. 157) ขณะเดียวกันการศึกษาของ Price, Tewksbury, and Powers (1997, p. 481) ยังพบว่า กรอบของข่าวที่นิยมใช้กันมี 3 ประเภท คือ ความขัดแย้ง ปุณชนสนใจ และผลกระทบขณะเดียวกัน พบว่า ยังมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกข่าว ของสถานีโทรทัศน์ ซึ่ง White (1950, p. 384) ระบุว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวสาร มานำเสนอนั้น ส่วนหนึ่งมาจากกระแสความต้องการของคนดู และปัจจัยอื่น ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านองค์กร พบว่า เกิดขึ้นบ่อยมาก และเป็นสิ่งที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเป็นคำสั่ง และอุดมการณ์ขององค์กรหรือสื่อ
 2. ปัจจัยเกี่ยวกับประเภทของข่าว การเลือกเหตุการณ์ ที่เข้ากับความคาดหวังของผู้ชม สามารถเข้ากันได้กับเหตุการณ์ที่มีมาแล้วในอดีต เป็นข่าวที่มีคุณค่า และต้องสร้างสมดุลระหว่างข่าวประเภทต่าง ๆ
 3. ปัจจัยด้านสังคม วัฒนธรรม โดยข่าวเกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับชนชั้นปกครอง คนใหญ่คนโต เพราะเชื่อว่าเหตุการณ์ต่าง ๆ อยู่ในความสนใจของประชาชน
- ในขั้นตอนการของกระบวนการพิจารณาคัดเลือกประเด็น เพื่อนำเสนอสู่สาธารณชน ซึ่ง Bagdikian (2004) อธิบายถึงความซับซ้อนในกระบวนการพิจารณาประเด็น หรือ เหตุการณ์ บรรณาธิการข่าวจะตัดสินใจเลือกประเด็นข่าวเพื่อนำเสนอ ขึ้นอยู่กับสาเหตุ 5 ประการ ประกอบด้วย
1. นิสัยของผู้รับสารว่า ต้องการอะไร และมีความปรารถนาอย่างไร และการมองโลกของความจริง
 2. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
 3. ค่านิยมของกองบรรณาธิการข่าว และนักวิชาชีพที่ได้รับการยอมรับ จะเป็นคนตัดสินใจว่า อะไรที่ผู้ชมควรได้รับ
 4. การแข่งขันของสื่อในประเด็นเกี่ยวกับประเมินคุณค่าข่าวของข่าวสาร
 5. ค่านิยมส่วนตัวของบรรณาธิการข่าวในการพิจารณา เช่น หากบรรณาธิการข่าวไม่ยอมอะไรบางอย่าง ก็จะไม่ยินยอมให้เรื่องนั้นได้รับการนำเสนอไปยังผู้รับสารเป็นอันขาด

ขณะเดียวกัน นาฏยา ตนานนท์ (2546, หน้า 37) ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวแปรที่เกี่ยวข้องในการพิจารณาคัดเลือกว่า เหตุการณ์ใดมีองค์ประกอบมากพอที่จะถูกหยิบยกมาพิจารณาเป็นข่าว ประกอบด้วย ดังนี้

1. สัญชาตญาณของบรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าว ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทำงานเฉพาะตัวของบุคคล สัญชาตญาณจะช่วยให้การตัดสินใจเลือกข่าว ตามคำที่กล่าวไว้ว่า บางคนมีความสามารถที่จะรู้ว่าอะไรเป็นข่าว หรือไม่เป็นข่าว
2. ผู้อ่านหรือผู้ชม มีส่วนในการกำหนดทิศทาง และเนื้อหาของข่าวได้เช่นเดียวกัน เพราะสื่อมีหลายประเภทดังนั้นจึงมีการตอบสนองได้ทุกทาง
3. จำนวนของข่าว บางวันอาจจะมีข่าวใหญ่ ข่าวน่าสนใจ หรือข่าวเด่น ต้องใช้พื้นที่ในการนำเสนอข่าวเยอะขึ้น ทำให้ข่าวบางข่าวที่มีความสำคัญหรือคุณค่าข่าวน้อยกว่าต้องถูกตัด
4. ปรัชญาของสื่อ หากเป็นสำนักข่าวธุรกิจการเลือกข่าวเพื่อการนำเสนอ จะมีการคัดเลือกที่แตกต่างออกจากสำนักข่าวที่ไม่แสวงหาผลกำไร
5. เจ้าของสื่อ การแทรกแซงจากเจ้าของสื่อ หรือนายทุน ในการพิจารณานำเสนอข่าว ส่วนใหญ่มักจะเป็นในรูปแบบการกำหนดนโยบาย
6. อิทธิพลของผู้โฆษณาอาจจะมีผลต่อการพิจารณาเลือกข่าวในการนำเสนอ โดยเลือกพื้นที่กำหนดสินค้าหรือบริการที่เกี่ยวข้องให้อยู่ในตำแหน่งที่ต้องการ และการนำเสนอ
7. การแข่งขันระหว่างสื่อด้วยกันเอง ซึ่งแต่ละสื่อต้องการเป็นผู้นำในการนำเสนอข่าวสารแต่ละวัน

คุณภาพข่าว

นอกจากคุณค่าข่าว ที่สื่อสารมวลชนต้องพิจารณาแล้ว ประเด็นเกี่ยวกับคุณภาพข่าว จำเป็นต้องนำมาพิจารณา ก่อนนำเสนอออกอากาศ ไม่เช่นนั้นข่าวจะถูกลดคุณค่าลง และขาดความน่าเชื่อถืออย่างมาก ข่าวที่ดีจึงต้องมีลักษณะ ดังนี้ (นาฏยา ตนานนท์, 2546, หน้า 40)

1. ความถูกต้อง (accuracy) ถือเป็นหัวใจ และเป็นแกนหลักสำคัญในการทำงานของผู้สื่อข่าว กองบรรณาธิการข่าวที่เป็นมืออาชีพ ทุกครั้งจะต้องมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้อีกอย่างละเอียดและรอบคอบ เมื่อได้ข้อมูลมาจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งมา ควรตรวจสอบย้อนกลับไปถึงต้นทางของข้อมูล แต่หากสื่อได้ข้อมูลมาแต่ไม่สามารถตรวจสอบได้ ก็จำเป็นต้องตัดข้อมูลในส่วนนั้นทิ้ง เนื่องจากหากนำเสนอออกไปอาจจะเป็นข้อมูลเท็จ และส่งผลกระทบต่อคนที่เกี่ยวข้อง

2. ความสมดุลและเป็นธรรม (balance and fairness) ความเป็นข่าวที่ดี นอกจากจะต้องเรื่องของข้อมูลที่ได้อีกแล้ว จำเป็นต้องมีความสมดุล นำเสนอเนื้อหาทั้ง 2 ด้านให้เกิดความเป็นธรรม โดยเฉพาะกรณีข่าวที่มีคู่กรณีเป็นเรื่องของความขัดแย้ง สื่อจำเป็นต้องนำเสนอทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อความเป็นธรรม และสมดุลของข่าว

3. ความเป็นปรีวิสัย (objectivity) เสนอข่าวอย่างเป็นกลาง ไม่มีอคติทั้งบวกและลบ เป็นการนำเสนอที่ปราศจากอิทธิพลและปัจจัยผูกพันส่วนตัว ต้องเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา ผิดก็ว่ากันไปตามผิด ตรวจสอบอย่างตรงไปตรงมา

4. สั้นกะทัดรัดและชัดเจน (concise and clear) การนำเสนอข่าวที่ดีต้องเข้าใจง่าย ใช้ภาษาที่บุคคลสามารถเข้าใจได้เลย ไม่ต้องตีความ แต่หากจำเป็นต้องใช้ศัพท์ที่เป็นวิชาการ ก็จะต้องอธิบายให้เกิดความชัดเจน

ขณะเดียวกันการนำเสนอข่าวต้องเป็นการรายงาน ความจริง (truth) และความ-เป็นจริง (reality) ของเหตุการณ์นั้น ๆ อย่างครบถ้วน โดยการหาข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือลงพื้นที่เก็บข้อมูลอย่างครบถ้วน ให้ความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งลักษณะข่าวที่มีคุณภาพ ต้องมีลักษณะ 6 ประการ ประกอบด้วย (สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ, 2545, หน้า 47)

1. มีความถูกต้อง และครบถ้วน (accurate) ซึ่งข้อมูลที่เกิดขึ้นต้องมีการนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ในรายละเอียดต่าง ๆ ทั้งเรื่องชื่อ ชศ อาชีพ ที่อยู่ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องก่อนจะถูกนำไปใช้ในการรายงานข่าว

2. มีการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลชัดเจน และเหมาะสม (properly attributed) ในการรายงานข่าวจำเป็นต้องให้รายละเอียดที่มาของข่าวอย่างชัดเจน เป็นแหล่งที่มาที่มีความน่าเชื่อถือ มีการอ้างอิงถูกต้อง และคำนึงถึงหลักจริยธรรม

3. มีความสมดุล และเที่ยงธรรม (balance and fair) ให้ข้อมูลทุกแง่มุมที่เกิดขึ้น และมีการตอบโต้กัน โดยเฉพาะฝ่ายคู่กรณี ที่มีความขัดแย้งกัน ข่าวที่จะนำเสนอจะต้องให้ความเป็นธรรมกับทั้งสองฝ่ายอย่างตรงไปตรงมา โดยการนำเสนอจะต้องมีความสมดุลกัน

4. มีความเที่ยงตรง (objectivity) เป็นการรายงานข่าวโดยไม่ใส่ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของผู้สื่อข่าว หรือกองบรรณาธิการข่าว ต้องรายงานอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง

5. มีความกระชับตรงประเด็น (brief and focused) มีการนำเสนอข่าวที่ตรงประเด็น ไม่เยิ่นเย้อ และเข้าสู่หัวใจหลักของประเด็นนั้น ๆ อย่างรวดเร็ว

6. ใช้ภาษาที่ดี (well written) การเขียนข่าวโดยใช้ภาษาที่ถ่ายทอดออกมา มีความหมายที่ตรงประเด็น ชัดเจน และดึงดูดผู้อ่าน

รายการข่าวโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อทำหน้าที่ส่งสาร ผสานกับความต้องการของผู้รับสาร จึงทำหน้าที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร และคาดหวังได้เป็นอย่างดี โดยหน้าที่ของสื่อโทรทัศน์นั้น ประกอบไปด้วย หน้าที่หลัก 4 ประการ ดังนี้ (มนัสนันท์ อภิรมย์วิจิตร, 2554)

1. หน้าที่เสนอข่าวสาร เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่จะรับรู้ และเฝ้าคอยติดตามเรื่องราวที่เกิดขึ้น สื่อโทรทัศน์ ก็จะต้องมีหน้าที่รายงานเหตุการณ์ หรือส่งข่าวสารมาให้ผู้อื่นได้ทราบทั่วกัน ทั้งเรื่องราวที่เกิดขึ้นในประเทศและต่างประเทศ

2. หน้าที่เสนอความคิดเห็น เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อช่วยในการตัดสินใจ หรือการหาข้อยุติในหลากหลายประเด็น ดังนั้น มนุษย์จึงต้องการสถานที่หรือเวทีเพื่อแสดงความคิดเห็น ซึ่งโทรทัศน์สามารถทำหน้าที่ดังกล่าวได้

3. หน้าที่เสนอบริการการศึกษา เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการเรียนรู้ศิลปะ วิทยาการต่าง ๆ เพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ หรือเพื่อสุนทรียะของชีวิต

4. หน้าที่บริการความบันเทิง เพราะมนุษย์มีความต้องการในเรื่องความรื่นเริงบันเทิงใจ ความสนุกสนาน ซึ่งมนุษย์สามารถแสวงหาได้จากโทรทัศน์ ซึ่งมีศักยภาพที่เหมาะสมในการบริการความบันเทิงเพื่อตอบสนองความต้องการด้านต่าง ๆ

สำหรับรายการข่าวเช้า เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2531-2532 ซึ่งมีการปรับช่วงเวลาข่าวให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น จากเดิมเคยเสนอข่าวในช่วงเวลา 20.00 น. และ 23.00 น. มีการเพิ่มช่วงเวลาข่าวในแต่ละวัน เพื่อความสะดวกของประชาชน โดยเฉพาะข่าวช่วงเช้าในเวลา 06.00-06.30 น. (ดวงทิพย์ วรพันธุ์, 2532, หน้า 135)

เมื่อเกิดรายการข่าวเช้าช่วงเช้าทำให้พฤติกรรมคนเปลี่ยนแปลงไปจากการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ หันมาสนใจรายการข่าวโทรทัศน์มากขึ้น และรายการข่าวภาคเช้ากลายเป็นแหล่งทำเงินขององค์กรสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการแข่งขันกันสูง แต่ละสถานีต้องแข่งขันกันในเรื่องของความเร็ว คุณภาพ และความถูกต้องรวดเร็วของข้อมูล นอกจากการแข่งขันกันเองของสื่อโทรทัศน์แล้ว ยังต้องแข่งขันกับสื่อประเภทอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต (สุภรศมี ฐิติกุลเจริญ, 2543)

จากแนวคิดดังกล่าว พบว่า การคัดเลือกเรื่องราว หรือเหตุการณ์ใดมานำเสนอกองบรรณาธิการข่าว หรือสำนักข่าว ต่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับคุณค่าข่าว และคุณภาพข่าวที่มีความครบถ้วนรอบด้าน เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างชัดเจน ตามความสำคัญของเหตุการณ์นั้น ๆ และยังพบว่า มีปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าว เพื่อมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์สาเหตุ และการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์เพื่อนำเสนอในรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อข่าวในยุคสื่อสังคมออนไลน์

สื่อสังคมออนไลน์ Safko and Brake (2010) อธิบายเกี่ยวกับสื่อสังคมเอาไว้ว่า สื่อสังคม คือ เครื่องมือออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสามารถมีปฏิสัมพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจวัตร พฤติกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่ใช้งานอินเทอร์เน็ต ที่มารวมกลุ่มกันในรูปแบบของออนไลน์ เพื่อแบ่งปันข้อมูล ประสบการณ์

ความต้องการ และความรู้ โดยถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และเสียง เพื่อติดต่อสาระสำคัญและความบันเทิง

ขณะเดียวกันสื่อใหม่ ถือเป็นช่องทางในการนำเสนอ ความรู้ ความบันเทิง ข่าวสาร ไปยังผู้รับชม เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ทำให้การส่งต่อข้อมูล มีความเปลี่ยนแปลง และพัฒนามากยิ่งขึ้น (พรจิต สมบัติพานิช, 2547, หน้า 4)

นอกจากนี้ สุรสิทธิ์ วิทยาธิรัฐ (2545, หน้า 36) ยังให้ความหมายของสื่อใหม่ (สื่อสังคมออนไลน์) ว่า หมายถึง ระบบการสื่อสารหรือเชื่อมต่อทางอิเล็กทรอนิกส์ของ เครือข่ายระดับโลก ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Internet) บริการระดับเวิลด์ไวด์เว็บ (World Wide Web--WWW) บริการข้อมูลออนไลน์เชิงพาณิชย์ (commercial on-line service)

มานะ ศรีธรรมาภรณ์ (2553) กล่าวว่า เครือข่ายสังคมออนไลน์ (สื่อใหม่) หมายถึง สื่อดิจิทัล ซึ่งเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม ทั้งการสื่อสาร ปฏิสัมพันธ์ แบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ภาพ เสียงระหว่างกัน สื่อสังคมไม่จำเป็นต้องอยู่ในคอมพิวเตอร์ แต่จะอยู่ในมือถือก็ได้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของสื่อสังคมเช่นเดียวกัน เนื่องจากนวัตกรรม สื่อสังคมออนไลน์ เกิดขึ้นในลักษณะหลอมรวมให้กลายเป็นหนึ่งเดียว ทำให้สามารถส่งผ่าน และถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็ว

โดยความรวดเร็วด้านการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร สื่อสังคมออนไลน์สามารถเผยแพร่ และส่งผ่านข้อมูลได้รวดเร็ว และไร้ข้อจำกัดได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ อย่างมาก เนื่องจากสื่อ ดั้งเดิมมีวาระในการนำเสนอ ที่แน่นอนและตายตัว หากเกิดเหตุการณ์ด่วนขึ้น สื่อโทรทัศน์ และวิทยุ จะนำเสนอเป็นข่าวต้นชั่วโมง ส่วนหนังสือพิมพ์ ก็ต้องรอในวันรุ่งขึ้น แต่สื่อ-สังคมออนไลน์ กลับมีความรวดเร็วและง่าย สามารถส่งผ่านข้อมูล ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ข้อมูลต่าง ๆ ได้ทันที อีกทั้งยังสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ลักษณะตอบโต้กัน ได้ทันที (มานะ ศรีธรรมาภรณ์, 2553)

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นสื่อใหม่ พบว่า แตกต่างจากสื่อดั้งเดิมอยู่หลายประการ โดย กาญจนา แก้วเทพ (2555) นักวิชาการด้าน สื่อมวลชน กล่าวถึง คุณลักษณะสำคัญของสื่อใหม่ไว้ได้อย่างน่าสนใจ ดังนี้

1. มีการปฏิสัมพันธ์ได้ง่าย (interactivity)
2. มีความสามารถเคลื่อนที่ได้สูง (mobility)
3. สามารถดัดแปลงเปลี่ยนรูปได้ (convertibility)
4. สามารถเชื่อมต่อกันได้ง่าย (connectivity)
5. สามารถหาได้หรือใช้ประโยชน์ได้ทุกที่ (ubiquity)
6. มีความรวดเร็วในการสื่อสาร (speed of communication)
7. มีลักษณะไร้พรมแดน (absence of boundaries)
8. ความเป็นดิจิทัล (digitization)

ขณะที่ พสนันท์ ปัญญาพร (2555) ได้อ้างถึงแนวคิดของ Wertime and Fenwick (2008) เกี่ยวกับอิสระ 5 ประการ ของสื่อใหม่ ประกอบด้วย

1. อิสระด้านเวลา (freedom from scheduling) ผู้รับสารสามารถเลือกรับ และส่งข้อมูลเนื้อหาที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลได้ตลอดเวลา
2. อิสระด้านขนาด (freedom to scale) เนื้อหาที่สามารถปรับ ขยาย และย่อได้ตามขนาดของเครือข่าย
3. อิสระด้านพรมแดน (freedom from geographical boundaries) ผู้ชมสามารถรับข้อมูลข่าวสาร จากทั่วโลก ภายในระยะเวลาอันสั้น และรวดเร็ว แล้วแต่ความต้องการของแต่ละคน
4. อิสระด้านรูปแบบ (freedom from formats) เป็นเนื้อหาดิจิทัลไม่จำเป็นต้องมีรูปแบบ หรือลักษณะที่ตายตัวเหมือนสื่อเก่า
5. อิสระจากผู้ผลิตการตลาดสร้างเนื้อหา มาสู่ผู้บริโภค โภคริเริ่มสร้าง และควบคุมเนื้อหาเอง (from marketer-driven to consumer-initiated, created and controlled) กล่าวคือเจ้าของสื่อไม่อาจควบคุมการแพร่กระจายของสื่อได้เหมือนอดีต เนื้อหาที่พบในสื่อใหม่ ๆ อาจสร้างสรรค์จากผู้บริโภค หรือผู้รับชมคนใดก็ได้

จากข้อมูลข้างต้น พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ (social media) เป็นสื่อที่มีการตอบสนองได้หลากหลาย โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พื้นฐานการเกิดสื่อสังคมออนไลน์ มาจากความต้องการใช้งานของมนุษย์ ที่ต้องการติดต่อสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กัน รวมทั้งแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้งานต่อ ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำคุณลักษณะของ

สื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวไปวิเคราะห์เกี่ยวกับสาเหตุที่กองบรรณาธิการข่าวคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอในรายการข่าวเช้า ทางดิจิทัลทีวีว่าเป็นอย่างไร

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสื่อข่าวในยุคสื่อสังคมออนไลน์

การเข้ามาของสื่ออินเทอร์เน็ต ทำให้นักวิชาการและนักวิชาชีพ วงการสื่อสารมวลชนต่างวิพากษ์กันอย่างกว้างขวาง ต่อบทบาทอิทธิพลของสื่ออินเทอร์เน็ตกับการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการข่าว ไม่ว่าจะเป็นการกรองข่าวสาร การค้นคว้า และได้มาซึ่งข้อมูล แต่การจะเข้าใจบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ จำเป็นต้องศึกษาพื้นฐานของลักษณะการทำข่าวแบบดั้งเดิมก่อน (Nip อ้างถึงใน มยุรี ไพบุลย์กุลกร, 2555)

ในองค์กรสื่อสารมวลชน บุคลากรที่บทบาทสำคัญในการทำงาน คือ กองบรรณาธิการข่าว ทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสาร และการนำเสนอเรื่องที่ผ่านมาการคัดกรอง โดยพิจารณาจากความจำเป็นต่อการรับรู้ของผู้รับสารและสังคม ก่อนจะส่งผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร และการมีส่วนร่วมจากผู้รับสาร คือ ในฐานะเป็นแหล่งข่าว เมื่อองค์กรข่าวต้องการข้อเท็จจริงและความเห็นประกอบข่าวนั้น จึงเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กรข่าวกับผู้รับสาร (Nip อ้างถึงใน มยุรี ไพบุลย์กุลกร, 2555)

การสื่อข่าวแบบดั้งเดิม (traditional journalism) พบว่า การไหลของข่าวสารและกระบวนการทำข่าว เริ่มต้นจากผู้สื่อข่าวทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเด็นข่าว เขียนเป็นข่าว หรือรายงานข่าวเรื่องนั้น ส่งเข้าสู่กองบรรณาธิการ เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณา คัดกรองข่าวสาร คัดเลือกข่าว ที่จะส่งต่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดวาระข่าวสาร (agenda setting) ซึ่งในงานข่าวแบบดั้งเดิม บทบาทนายทวารข่าวสาร หรือ Gatekeeper ถือว่า มีความสำคัญมาก โดยเป็นผู้กำหนดทั้งประเด็นที่จะนำเสนอ เวลา ความถี่ และปริมาณข่าว ที่จะนำเสนอด้วย (Lewin อ้างถึงใน พัทธนี เขจรธยา, 2541)

สำหรับการทำงานของสื่อข่าว และกองบรรณาธิการ ปัจจุบันต้องบูรณาการสื่อออนไลน์ เข้ากับกระบวนการทำข่าว มีลักษณะการทำงานเฉพาะที่เพิ่มขึ้นจากสื่อดั้งเดิม Deuze (2003, p. 204) อธิบายว่า ผู้สื่อข่าว และกองบรรณาธิการข่าว ต้องเลือกตัดสินใจ

เลือกสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ อีกทั้ง ยังต้องคำนึงเกี่ยวกับเครื่องมือที่จะทำให้มีการโต้ตอบกับผู้รับสาร

นักวิชาการหลายคนอธิบาย และเสนอรูปแบบการทำข่าวของกองบรรณาธิการข่าวที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ซึ่งเป็นผลพวงมาจากการเข้ามาของสื่อสังคมออนไลน์ เกิดการหลอมรวมของสื่อทั้งสองแบบ ซึ่งนักวิชาการต่างเสนอแนวคิดที่ตรงกัน คือ การปฏิวัติของงานด้านวารสารศาสตร์ที่มีเป็นผลมาจากสื่อออนไลน์ ที่มีลักษณะเฉพาะของการเชื่อมต่อข้อมูล การมีปฏิสัมพันธ์ และลักษณะของการสื่อสารสองทาง เป็นการ-ทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรข่าว และผู้รับสาร (Pavlik อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

Pavlik (1999, p. 54) กล่าวว่า เครื่องมือของสื่อใหม่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในวงการสื่อสารมวลชน ดังนี้

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลข่าวสาร จะทำได้หลากหลายวิธีมากขึ้น ทำให้การ-รายงานข่าวที่สำคัญมีเนื้อหาที่ดีขึ้น ถูกต้องมากขึ้นรอบด้าน และมาจากหลายมุมมองมากขึ้น รวมถึงสามารถตรวจสอบเหตุการณ์นั้น หรือระบุสิ่งที่เกิดขึ้นได้เร็ว

2. ในแง่ของเนื้อหาข่าว สื่อใหม่ทำให้เนื้อหาข่าวมีอยู่ทั่วไป การเลือกรับสาร การมีปฏิสัมพันธ์ และมัลติมีเดีย เป็นเรื่องสำคัญในการผลิตเนื้อหาข่าว ส่งผลให้ข่าวที่นำเสนอมีความหลากหลาย มีมุมมอง ความลึก และเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น แต่สิ่งที่ต้องระวังในการใช้สื่อออนไลน์ คือ การตรวจสอบข้อเท็จจริง และปัญหาในเรื่องความเร็วที่อาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการรายงานข่าว

สกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ได้กล่าวถึง กรณีศึกษา A New Model for News 2008 โดยสำนักข่าว Associated Press (AP) เกี่ยวกับโครงสร้างการบริโภคข่าวของกลุ่มวัยรุ่นจนถึงวัยผู้ใหญ่ ต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของข่าวการบริโภคข่าวในยุคสื่อดิจิทัล พบว่า เนื้อข่าวในเชิงลึกยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ชมได้ แม้ว่าในมิติของความเร็วจะตอบสนองได้เป็นอย่างดี

สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการสร้างรูปแบบ (model) ของข่าวที่อยู่บนพื้นฐานของความเร็ว ในการเผยแพร่เพื่อตอบสนองความต้องการบริโภคข่าว ส่งผลให้เนื้อหาข่าวส่วนใหญ่ที่ส่งออกมา เป็นเรื่องของข้อเท็จจริงและการอัปเดตข่าวสาร (headlines,

breaking) เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคข่าวได้รับจำนวนมาก แต่เมื่อตามพิจารณาถึงส่วนของความลึกของเนื้อหา พบว่า ความเร็วของเทคโนโลยี ทำให้การทำข่าวต้องแข่งขันในเรื่องข่าวเร็ว แต่องค์กรข่าวยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการเรื่องของคุณภาพของเนื้อหาข่าวได้ (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

กระบวนการสื่อสารตั้งแต่ต้นจนจบของกองบรรณาธิการ จะเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายสื่อสารออนไลน์ ซึ่งกระบวนการทำข่าวนั้น ให้ความสำคัญ 2 มิติ คือ ความรวดเร็ว และความลึก โดยถูกแบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน ดังนี้ (Skoler & Bradshaw อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2554)

1. การเตือนให้ทราบ (alert) เป็นขั้นตอนการรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทันที เพื่อแจ้งให้ผู้รับสารทราบว่า กำลังเกิดอะไรขึ้น เพื่อดึงความสนใจให้ติดตามข่าวนั้นต่อไป ในขั้นตอนนี้เป็นเรื่องของความรวดเร็ว การชิงเปิดประเด็นข่าว
2. ข่าวร่าง (draft) เป็นการรายงานข่าวอัปเดตจากการแจ้งเตือน โดยเฉพาะการทำแบบต่อเนื่อง
3. รายงานข่าว (article/package) ขณะที่มีการแจ้งเตือน หรือนำเสนอข่าวในมิติความเร็ว บรรณาธิการข่าวจำเป็นต้องตัดสินใจคัดเลือกประเด็นที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับทำข้อมูลให้รอบด้าน เพื่อนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. เพิ่มเติมข้อมูล (context) เป็นการต่อยอดข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข่าวนั้น โดยอาศัยการเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ทำหน้าที่ในการค้นคว้าข้อมูล เพื่อความครอบคลุม และหลากหลาย ทำให้ประเด็นน่าสนใจ และกว้างขึ้น
5. การวิเคราะห์และสะท้อนมุมมอง (analysis/reflection) เป็นขั้นตอนการแสดงความคิดเห็นต่อข่าวนั้น ๆ เพื่อเปิดมุมมองที่แตกต่างกันออกไป
6. การมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (interactivity) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แบ่งปันระหว่างกองบรรณาธิการข่าวกับผู้รับสาร
7. การสร้างเครื่องมือให้ผู้รับสารเลือกรับข้อมูลตามความต้องการ (customization) ซึ่งได้แก่ รูปแบบของเนื้อหา ช่องทาง เวลาในการรับสาร รวมถึงการเชื่อมโยงข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับสารสามารถนำไปศึกษา และค้นคว้าข้อมูลต่อ

จากลักษณะเบื้องต้นของสื่อออนไลน์ และกระบวนการสื่อสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเกิดขึ้นลักษณะการสื่อสารแบบสองทาง ระหว่างสำนักข่าว และผู้รับสาร ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูล เป็นผลทำให้เกิดรูปแบบของกระบวนการรวบรวมข้อมูลแบบใหม่ เพื่อนำเสนอทางสื่อสารมวลชน ซึ่งพบว่า มีความแตกต่างจากสื่อแบบดั้งเดิม ที่สำนักข่าวจะเป็นผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสารเพียงฝ่ายเดียว และผู้รับสารก็รองรับ และตีความข้อมูลดังกล่าวเพียงอย่างเดียว

Bradshaw (อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557) อธิบายเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับชุมชน ด้วยการใช้เครื่องมือของสื่อออนไลน์ ที่เปิดช่องให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูล นักข่าวจำเป็นต้องเข้าใจ “ชุมชน” ของสื่อสังคมออนไลน์ บางครั้งผู้สื่อข่าวอาจได้ประเด็นข่าวจากข้อมูลที่อยู่ในชุมชน ซึ่งผู้รับสารอาจกลายเป็นแหล่งข่าวหรือผู้ให้ข้อมูลข่าว ช่วยให้เกิดกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูล มีความซับซ้อนของมิตินความคิด และมุมมองต่อประเด็นข่าวหลากหลายมากขึ้น

ขณะที่ Miel and Faris (2008) กล่าวว่า สื่อดิจิทัลที่เชื่อมโยงต่อกันเป็นระบบ เครือข่ายของสื่อใหม่ทำให้สามารถเผยแพร่เนื้อหาได้ในวงกว้างทั่วโลก เช่นเดียวกับ Pavlik (1999, p. 56) ที่กล่าวว่า เครื่องมือของสื่อใหม่ ทำให้สามารถเลือกรับสารได้ มีปฏิสัมพันธ์ สร้างมัลติมีเดียได้ ช่วยให้กระบวนการสื่อสาร ทำได้ในมิตินามากขึ้น แต่ต้องระวังเรื่องการตัดสินใจบนพื้นฐานของจริยธรรมสื่อ ที่อาจถูกบิดเบือนได้ในบางเรื่อง ขณะเดียวกัน Mitchelstein and Boczkowski (2009, p. 562) ได้กล่าวว่า เครื่องมือบนโลกออนไลน์ ทำให้นักข่าวต้องทำงานหลาย ๆ อย่างมากขึ้น และต้องผสมผสานเครื่องมือในการรวบรวมข่าว (newsgathering) และเทคนิคในการเล่าเรื่อง (story-telling technique) ผ่านสื่อและช่องทางต่าง ๆ ให้ได้อย่างเหมาะสม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารในยุคสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร นำมาพิจารณาตรวจสอบ คัดกรอง ก่อนนำเสนอออกอากาศ ให้ประชาชนได้รับทราบ โดยแนวคิดดังกล่าวได้อธิบายหลักการทำงานของสื่อสารมวลชนกับสื่อสังคมออนไลน์ไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษา การคัดเลือก ตรวจสอบ และคัดกรองข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวเช้าทางทีวีดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลข่าวสาร

ความสำคัญในกระบวนการของกองบรรณาธิการข่าว คือ การคัดกรอง และตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งการจัดการข้อมูลที่ได้มา ก่อนจะนำเสนอออกอากาศ ซึ่งมี 2 ประเด็นหลักในการพิจารณา ประกอบด้วย (1) การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล และ (2) จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ (สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล การตรวจสอบคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เกี่ยวข้องกับ 2 ประเด็นหลัก คือ (1) นายทวารข่าว (gatekeeper) และ (2) การจัดการวาระข่าวสาร (agenda-setting)

1. นายทวารข่าว (gatekeeper)

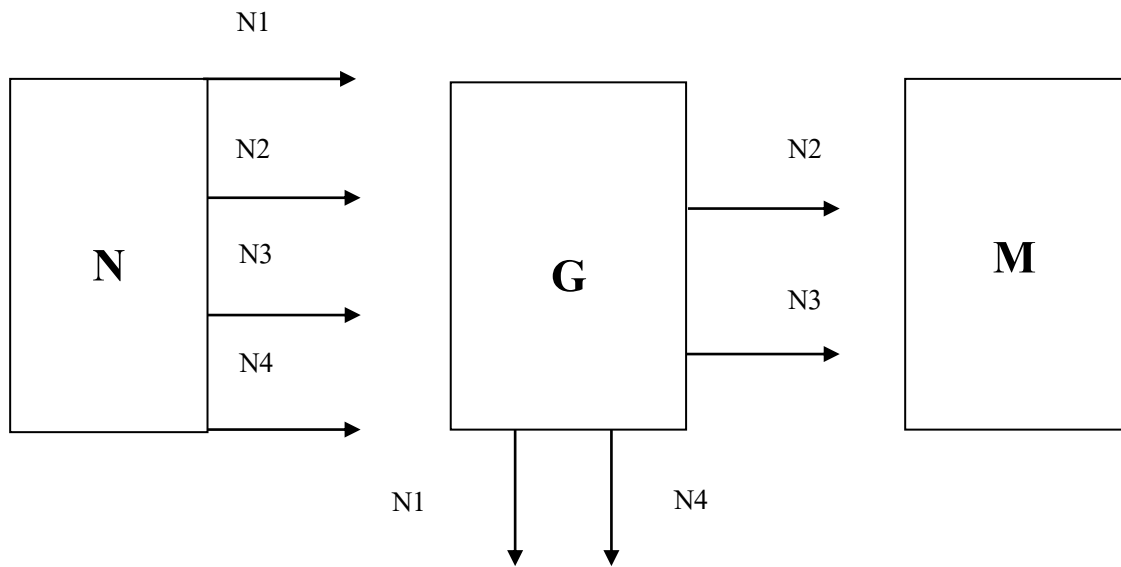
นายทวารข่าวสาร หรือ Gatekeeper ถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในกระบวนการสื่อสารมวลชน เพราะมีหน้าที่สำคัญ คอยตรวจสอบ กรั่นกรองเนื้อหา และข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง แม่นยำของข้อมูล เพื่อส่งต่อไปยังผู้รับสาร ซึ่งนายทวารข่าวสาร เปรียบเสมือนบุคคลที่ทำหน้าที่ เป็นคนกลางในช่องทางการสื่อสาร และเป็นคนตัดสินใจว่าข่าวสารใดบ้างที่ได้รับมา จะถูกนำเสนอไปยังผู้รับสาร โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบ และกลั่นกรองแล้ว

Lewin (อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557) ถือเป็นคนแรกที่นำคำศัพท์นี้ มาใช้อธิบายในงานสื่อสารมวลชน โดยอธิบายว่า ในกระบวนการสื่อสารนั้นจะต้องมีการส่งผ่านข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางการสื่อสาร และช่องทางนี้ จะมีผู้ที่ทำหน้าที่คอย กรั่นกรองเนื้อหาข่าวสาร ก่อนจะนำเสนอไปยังผู้รับสาร นั่น คือ Gatekeeper

นายทวารข่าวสาร หรือ Gate Keeper เป็นการอธิบายถึงกระบวนการทำงานของสื่อมวลชน ในบทบาทหน้าที่การคัดกรองเนื้อหาข้อมูล และข่าวสารที่มีจำนวนมาก โดยการคัดกรองให้เหลือเพียงข้อความที่ต้องการ เพื่อเอาข้อความดังกล่าวส่งต่อไปยังประชาชนผู้รับสาร ซึ่ง Shramm (1960) กล่าวว่า นายทวารข่าวสาร เป็นผู้ที่มิสิทธิในการเปิดเผย หรือปิดบังข้อมูลจำนวนมากที่เกิดขึ้น เพื่อส่งต่อไปยังประชาชนเป็นเสมือนคนคัดกรองของผู้รับชม ดังนั้น กองบรรณาธิการข่าวจึงเป็นคนที่สำคัญที่สุดในกระบวนการคัดกรองข้อมูล ที่จะส่งต่อไปยังผู้ชม เพราะกองบรรณาธิการข่าว จะเป็นคนตัดสินใจว่า

จะถ่ายทอดเรื่องราวใดออกไปหรือไม่ ซึ่งแต่ละวันจะมีข่าวจำนวนมาก แต่มีข่าวเพียงไม่กี่ชิ้นถูกนำเสนอ ซึ่งกองบรรณาธิการข่าวจะเป็นผู้คัดเลือกเท่านั้น

ขณะเดียวกัน แนวคิดของ Lewin เรื่องนายทวารข่าวสาร ถูก White (1950, pp. 383-390) นำมาใช้เป็นคนแรก โดย White ให้ความหมายของ นายทวารข่าวสารว่า บุคคลที่ทำหน้าที่คัดกรองข้อมูล และเลือกสรรเนื้อหา เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน นายทวารข่าวสาร จึงอยู่ในฐานะที่ควบคุมข่าวสาร ที่จะนำเสนอได้ โดยวิธีการคัดเลือก คัดกรอง และเรียบเรียง โดยบรรณาธิการข่าวต้องเลือกข่าวเพียงบางข่าว เพื่อความเหมาะสม นำเสนอ ทำให้สถานะของบรรณาธิการข่าว คล้ายกับนายทวารข่าวสาร คอยเฝ้าประตู พิจารณาคัดเลือกประเด็นข่าวที่จะไหลผ่าน ซึ่งกระบวนการคัดเลือกมีขั้นตอนตามแบบจำลอง ดังนี้



N คือ แหล่งที่มาข้อมูล

N1 N2 N3 N4 คือ เรื่องราว ข้อมูล ข่าวสาร

G คือ นายทวารข่าวสาร

N2 N3 คือ ข่าวที่ถูกเลือก

N1 N4 คือ ข่าวที่ไม่ถูกเลือก

M คือ ผู้รับสาร

ภาพ 1 การทำหน้าที่ของนายทวารข่าวสาร

ที่มา. จาก “The “Gatekeeper”: A Case Study in the Selection of News”, by D. M. White, 1950, *Journalism Quarterly*, 27(3), p. 383.

ขณะเดียวกัน Bittner (1989, p. 67) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของหน้าที่ผู้คัดกรองข่าวสาร หรือนายทวารข่าวสารว่า มี 3 ประเด็น คือ การคัดทอนข่าวสาร ซึ่งเป็นการจำกัดข่าวสาร ที่ผู้รับฟังจะได้รับ โดยการคัดทอนจากกองบรรณาธิการเพื่อให้การนำเสนออยู่ในกรอบที่บรรณาธิการข่าววางไว้ เช่น การคัดเนื้อหาที่ไม่สำคัญ และอยู่นอกเหนือประเด็นที่ทั้งการขยาย หรือเพิ่มเติมปริมาณข่าวสาร โดยผู้ส่งสารจะเพิ่มเติม หรือหาข้อมูลข้อเท็จจริง

ที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนข่าว เพื่อส่งต่อไปยังประชาชน การรวบรวม หรือตกแต่งข่าวสารใหม่ ซึ่งในบางกรณีผู้กรองข่าวสารสามารถตกแต่งข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อความเหมาะสม และถูกต้อง เมื่อมีการเติบโตของเนื้อหา บนสื่อสังคมออนไลน์ ธรรมชาติของสื่อประเภทดังกล่าว เปิดพื้นที่ให้คนรับสาร ที่เคยเป็นเพียงผู้รับ สามารถสร้างเนื้อหาได้เอง (user-generated content) กองบรรณาธิการข่าว ต้องปรับบทบาทของตัวเองในการทำข่าว โดยเฉพาะการทำหน้าที่นายทวารข่าวสาร เพราะไม่ใช่ทุกเรื่องจำเป็นต้องผ่าน Gate ของกองบรรณาธิการอีกต่อไป ขณะเดียวกันจากความก้าวหน้าของสื่อสังคมออนไลน์ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของข้อมูลมากขึ้น นักข่าวเปลี่ยนบทบาทจากการเป็น Gatekeeper สู่อการเป็น Gateopening หรือการเปิดประตูเชื่อมโยงสื่อ และผู้อ่านให้มีส่วนร่วมในกระบวนการข่าว ทำงานร่วมกันมากขึ้น แทนที่จะเป็นเพียงผู้เลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอ (Mitchelstein & Boczkowski, 2009, p. 263) และการเติบโตของสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งธรรมชาติของสื่อสังคมออนไลน์เปิดกว้าง ผู้คนต่างนำข้อมูลข่าวสารมาลง ทำให้หน้าที่ของสื่อเปลี่ยนแปลงไป เป็นเพียงแค่ Gatewatching คือ สื่อทำหน้าที่ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นข้อมูล และทำงานร่วมกันลักษณะ Open-Source ซึ่งทำให้บทบาทของสื่อเปลี่ยนไป (Bruns อ้างถึงใน สกุลศรี ศรีสารคาม, 2557)

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า Gatekeeper หรือนายทวารข่าวสารในกระบวนการสื่อสารมวลชน ในอดีตจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตรวจสอบ คัดกรองเนื้อหา ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง เทียงตรง และความเป็นกลางของข้อมูล เพื่อนำเสนอให้กับประชาชนได้รับทราบการคัดกรองเนื้อหาที่จะนำเสนอ นั้น ต้องใช้ปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ขณะที่ปัจจุบัน เทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไป สื่อสังคมออนไลน์เข้ามา มีบทบาทมากขึ้น กระบวนการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวก็เปลี่ยนไปด้วย จากความสำคัญของ Gatekeeper ข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการจะนำกรอบเรื่อง Gatekeeper มาใช้อธิบายกระบวนการคัดกรองเนื้อหา จากสื่อสังคมออนไลน์ว่าเป็นอย่างไร และมีการเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

2. การจัดการวาระข่าวสาร (agenda-setting) สื่อสารมวลชนเป็นผู้ตรวจสอบ คัดกรองประเด็นเพื่อนำเสนอ ซึ่งเป็นการกำหนดทิศทางของข่าวในแต่ละวันว่า จะเป็นอย่างไร ต้องทำให้ประชาชนเชื่อในสิ่งนำเสนอ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม

ทัศนคติ และรูปแบบการดำเนินชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอิทธิพล และความสำคัญของ สื่อสารมวลชนในแต่ละยุค (กาญจนา แก้วเทพ, 2555)

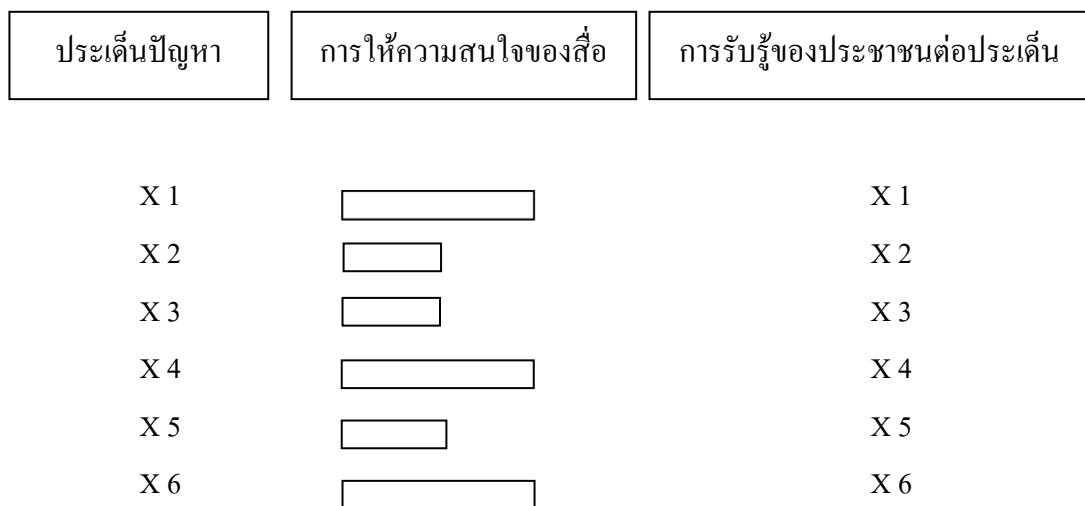
McCombs and Becker (1979) อธิบายเกี่ยวกับการจัดการวาระข่าวสาร หรือ วาระที่สื่อสารมวลชนทำการสื่อสาร ถ่ายทอดประเด็น ให้เป็นประเด็นของสาธารณชน ที่มีความคิดเห็นร่วมกัน เป็นการหยิบยกประเด็นเกี่ยวกับความจริงที่เกิดขึ้นในสังคม มาเป็นประเด็นข่าว

การจัดการวาระข่าวสาร (agenda-setting) เกิดขึ้นจากที่ Lippman (อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2552) นักหนังสือพิมพ์ ตั้งข้อสังเกตในเรื่องมิตินาฬิกาว่า ส่วนใหญ่ ประชาชนไม่ได้พบ หรือสัมผัสเหตุการณ์จริง แต่ประชาชนมีปฏิกิริยาต่อภาพของความจริง ตามความรู้สึกนึกคิดมากกว่า ซึ่งความจริงในขณะนั้นเกิดขึ้นลักษณะสลับซับซ้อนจาก ความจริงทั้งหมด ประชาชนไม่สามารถรับรู้ได้ทั้งหมด ดังนั้น จำเป็นต้องมีองค์กรที่มีความรู้ในการถ่ายทอดเรื่องราวที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนได้เข้าใจ และอย่างถูกต้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน องค์กรนั้น คือ สื่อมวลชน

การจัดการวาระข่าวสารในอดีตเชื่อว่า สื่อมีผลกระทบกับความเชื่อและการ- ดำเนินชีวิตของประชาชนอย่างมาก กระทั่งปัจจุบัน สื่อถูกมองว่ามีอิทธิพลแค่ระดับ ปานกลาง กล่าวคือ ในอดีตสื่อสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทัศนคติ และรูปแบบ การดำเนินชีวิตของผู้คนได้ แต่ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคำแนะนำของสื่อเสมอไป (กฤษณะ แสงจันทร์, 2558) ลักษณะการ- จัดการวาระข่าวสาร ของสื่อสามารถสื่อสารออกไปด้วย วิธีการนำเสนอ (display) ตามที่ ต้องการนำเสนอให้สาธารณชนต้องคิด (think about) ต้องพูดถึง (talk about) เกี่ยวกับ สิ่งที่สื่อกำหนดไว้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

ขณะที่ McCombs and Shaw (1972, p. 176) ได้ทำการพิสูจน์เกี่ยวกับการจัดการ วาระข่าวสาร ทั้งด้านของผู้รับสารและผู้ส่งสาร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้ส่งสารล้วนแล้วแต่ เลือกข่าว และเลือกวิธีการนำเสนอ โดยการตกแต่งเนื้อหาเพิ่มเติม หรือลดทอน ภายใต้อกรอบการนำเสนอ ขณะที่ผู้รับสารไม่เพียงแต่เปิดรับสารเท่านั้น แต่ต้องเรียนรู้ข่าวไหน สำคัญ มีการนำเสนอก่อนและหลัง (กาญจนา แก้วเทพ, 2555) เรื่องราวข่าวสารที่ได้รับการ- นำเสนออย่างต่อเนื่อง จะกลายเป็นประเด็นสำคัญสำหรับประชาชน เพราะผู้รับสารคิดว่า

สิ่งที่ผู้ส่งสารเลือกส่งมานั้นมีความสำคัญ ส่งผลให้เรื่องราวนั้นเข้าไปอยู่ในความรู้สึก และได้รับการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว เรื่องที่สื่อ นำเสนอให้ประชาชน ได้รับทราบนั้น อาจจะไม่เป็นเป็นเรื่องราวที่มีความสำคัญเลยก็ได้ ดังแบบจำลอง การจัดวารสารของ McCombs and Shaw ดังนี้



ภาพ 2 แบบจำลองการจัดวารสารข่าวสารของ McCombs and Shaw

ที่มา. จาก “The Agenda-Setting Function of Mass Media”, by M. E. McCombs, & D. L. Shaw, 1972, *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), p. 176.

แบบจำลอง X ทางซ้ายมือ คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งที่สำคัญ และไม่สำคัญ โดยสื่อจะเลือกมานำเสนอโดยให้ความสำคัญมากขึ้นแตกต่างกันออกไป ซึ่งผลตามมา คือ การรับรู้ของประชาชน อยู่ที่ว่าสื่อจะนำเสนอประเด็นใด และแบบจำลอง X ทางขวามือ คือ ระดับความสนใจของประชาชน ซึ่งตามรูปแบบของแบบจำลอง การจัดวารสารของ McCombs and Shaw (1972) แสดงให้เห็นว่า X1 X4 และ X6 เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมาก ทำให้สื่อนำเสนอออกไปมาก ส่งผลให้ X1 X4 และ X6 ที่อยู่ทางขวามือสุด ได้รับสารในประเด็นนี้มากเช่นกัน ขณะที่การจัดการ

วาระข่าวสาร ตามแนวคิดของ Dearing and Rogers (1988) มีองค์ประกอบสำคัญ

3 ประการ ดังนี้

1. ประเด็นที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญ (media agenda) คือ ประเด็นหรือเหตุการณ์ที่สื่อมวลชนให้ความสำคัญกับการที่จะนำเสนอไปยังผู้รับสาร ได้รับรู้ ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากพอ

2. ประเด็นที่สาธารณชนให้ความสำคัญ (public agenda) คือ ประเด็นหรือเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่คนในสังคมให้ความสำคัญที่จะติดตามข้อมูลข่าวสาร โดยสิ่งที่น่าสนใจนั้นเป็นสิ่งที่มีความผลกระทบ และเชื่อมโยงกับสังคมในภาพรวม

3. ประเด็นที่ผู้กำหนดนโยบายให้ความสำคัญ (policy agenda) คือ ผู้ที่มีอำนาจจะทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย การนำเสนอ และการจัดการวาระข่าวสารของสื่อ ซึ่งผลที่ออกมาจะอยู่ในรูปแบบของนโยบายองค์กรสื่อต่าง ๆ

จากความสำคัญข้างต้นของการจัดการวาระข่าวสาร (agenda-setting) ซึ่งสื่อสารมวลชนมีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการกำหนดการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องราวและเหตุการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ข้อเท็จจริง ซึ่งประชาชนเชื่อว่า สิ่งที่น่าสนใจมีความสำคัญ แต่หากเรื่องบางเรื่องไม่ได้มีความสำคัญ สื่อเลือกที่จะเพิ่มเติม ประเด็นคัดลอก และกำหนดวาระข่าวนั้น ๆ เพื่อนำเสนอออกไป

จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ จริยธรรม (ethics) หมายถึง บุคลิกภาพ หรือสิ่งที่คนดีประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะได้มีบุคลิกภาพที่ดี แต่จริยธรรมจะมีพื้นฐานทางด้านปรัชญาว่าด้วยการตัดสินใจของมนุษย์ที่จะเลือกระหว่างความชั่วกับความดี ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สร้างขึ้นจากส่วนสมองผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติต่อสังคม (ดร.ณิธิ หิรัญรักษ์ และคณะ, 2558)

ขณะที่จรรยาบรรณสื่อสารมวลชน หมายถึง ประมวลกฎเกณฑ์ ความประพฤติ หรือมารยาทของผู้ประกอบอาชีพสื่อสารมวลชน และเป็นเอกลักษณ์ทางวิชาชีพ ใช้ความรู้ มีองค์กรหรือสมาคมคอยควบคุม (จรรยาพร ธรณินทร์, 2554)

จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชน ถือเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลพฤติกรรมของสื่อมวลชน ให้อยู่ในกรอบที่พึงจะเป็น ตามลักษณะของสื่อที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ไม่ละเมิดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซึ่งหลักจรรยาบรรณของสื่อมวลชน ถูกสร้างขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติแก่ผู้ประกอบการอาชีพนักสื่อสารมวลชนให้มีความรับผิดชอบ (เกศินี ถนอมถิ่น, 2553)

สำหรับประเทศไทย ผู้ประกอบวิชาชีพด้านโทรทัศน์ มีสมาคมวิชาชีพ 2 สถาบัน ที่คอยกำกับดูแล เพื่อให้การนำเสนออยู่ภายใต้กรอบของจริยธรรม และจรรยาบรรณ คือ สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย และสมาคมนักข่าวนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย แต่สมาคมนักวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย เป็นสถาบันเดียว ที่มีการตราประมวลจรรยาบรรณวิชาชีพนักจรรยาบรรณวิทยุและโทรทัศน์ขึ้น เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2538 โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าว ดังนี้ (มติชนออนไลน์, 2561)

1. ไม่เสนอข่าวและภาพ ที่รู้แก่ใจว่า เป็นเท็จ ไม่ว่าลักษณะใด ๆ
2. ไม่เสนอข่าวและภาพ ซึ่งทำให้ประชาชน เกิดการแตกแยก กระทบกระเทือน ความมั่นคง ภายในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และไม่ตรีระหว่างประเทศ
3. ไม่เสนอข่าว และภาพอนาจาร ขัดกับศีลธรรมอันดีงาม
4. ไม่เสนอข่าวที่ชวนเชื่อ หรือข่าวลือ ที่ทำให้สาธารณชนงมงาย
5. ไม่ลำเอียงในการนำเสนอข่าว อันอาจทำให้สาธารณชนตัดสินใจคลาดเคลื่อน
6. ไม่เพิ่มเติม หรือสอดแทรกความเห็นลงในข่าว
7. การนำข้อความ หรือภาพจากมาสื่ออื่น ต้องแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจน
8. ภาษาต้องสุภาพ ไม่สื่อความหมายไปในเชิงเหยียดหยาม เสียดสี ทำให้กระทบกระเทือน
9. ไม่นำเสนอข่าวโฆษณาตนเอง
10. ไม่เสนอข่าว และภาพ ที่ขัดต่อประโยชน์ของสังคม
11. ไม่เสนอข่าว ลักษณะซ้ำเติม บุคคลหรือองค์กร ที่ตกเป็นผู้เสียหาย
12. ไม่เสนอข่าว และภาพข่าว ที่เกิดขึ้นในลักษณะเหยียดหยามความเชื่อของศาสนาต่าง ๆ
13. ความเคารพต่อสิทธิของบุคคล และสถาบันต่าง ๆ ตามกฎหมาย

14. ต้องรับผิดชอบ แก้ไข หากเกิดความเสียหายในการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งส่งผลกระทบต่อ บุคคล องค์กร หรือ สถาบัน

15. ไม่รับสินจ้าง หรือ ในการนำเสนอข่าว

ขณะที่ สุกัญญา สดบรรทัด (2558, หน้า 175) กล่าวว่า สื่อจะต้องมองว่า สังคมเป็นสังคมที่มีเหตุผล โดยพยายามสร้างสังคมที่มีเหตุผลขึ้นมา โดยที่ไม่ปล่อยให้สังคมนั้นหลงระเหิรไปตามกระแสของสังคม โดยที่ไม่สร้างละคร (drama) คือ ไม่สร้างเรื่องราวอันน่าทึ่ง ปลุกกระดม อารมณ์เกลียดชัง อารมณ์ตื่นเต้น ซึ่งเรื่องดังกล่าวล้วนเป็นอารมณ์ทั้งสิ้น หากสื่อทำอย่างนั้นตลอดเวลา สังคมก็จะเดินไปในทิศทางดังกล่าว กลายเป็นสังคมที่มีแต่อารมณ์ เป็นสังคมที่ไม่เป็นเหตุเป็นผล เสรีภาพของสื่อจะต้องมาควบคู่กับความรับผิดชอบต่อเสมอ

จากแนวคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า สื่อมีสิทธิตามเสรีภาพ ภายใต้ระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นผู้ที่ถ่ายทอดเรื่องราวข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้กับประชาชนได้รับทราบ โดยสิ่งที่สื่อควรให้ความสำคัญ คือ การนำเสนออย่างระมัดระวัง รอบคอบ ไม่นำเสนอข่าวลักษณะชี้นำ หรือสร้างความเกลียดชังในสังคม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งต้องอยู่ภายใต้กรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อ ผู้ศึกษาจึงต้องการนำกรอบของแนวคิดดังกล่าว มาศึกษาเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อในการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอภายใต้จริยธรรมของสื่อ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปนัดดา เชิดชู (2552) ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ตกับการกลั่นกรองเนื้อหาเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการกลั่นกรองเนื้อหาของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ตก่อนนำออกเผยแพร่โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประกอบกับรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ คือ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ต จำนวน 4 เว็บไซต์ ได้แก่ Duocore.tv Buzzidea.tv Sukiflix.com และ ihere.tv

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ต ทั้ง 4 เว็บไซต์ ได้แก่ Duocore.tv Buzzidea.tv Sukiflix.com และihere.tv มีการกลั่นกรอง และคัดเลือกเนื้อหา เพื่อผลิตรายการดังกล่าว โดยจะดำเนินการตั้งแต่กระบวนการวางแผน และเลือกข้อมูล โดยยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองข้อมูล และเนื้อหาที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ยังให้สมาชิกในสังคมออนไลน์ ร่วมกันกำหนดประเด็น และเลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอ โดยการกำหนดประเด็นของรายการนั้น พบว่า ปัจจัยสำคัญ คือ ผู้ชม มีการมองผู้ชมเป็นหลักว่าต้องการอะไร

ส่วนการควบคุมเนื้อหาที่จะนำมาออกอากาศนั้นพบว่า มีการควบคุมกำกับดูแลอย่างเคร่งครัด จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และองค์กรที่กำกับดูแลในเรื่องของจริยธรรม และจรรยาบรรณของสื่อ

จากผลการวิจัยของ ปณัฒนา เชิดชู พบว่า มีการให้ความสำคัญกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลเพื่อนำเสนอในรายการโทรทัศน์ ภายใต้กรอบของจริยธรรม และจรรยาบรรณสื่อ เพื่อรับผิดชอบสังคม ขณะเดียวกันพบว่าผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ยังให้ความสำคัญกับข้อมูลที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์เพื่อหยิบยกมานำเสนอ โดยงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลภายใต้กรอบจริยธรรม และจรรยาบรรณเช่นเดียวกัน ซึ่งจะนำข้อผลวิจัยที่ได้มาเทียบเคียงว่า มีขั้นตอนและกระบวนการเหมือนกันหรือไม่อย่างไร

พรรณพิไล ปุกหุด (2553) ศึกษาเรื่อง *กรอบในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24* โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบถึงกรอบในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24 เพื่อทราบถึงผลกระทบในการออกอากาศข่าว 24 ชั่วโมง ต่อการนำเสนอข่าวของสถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24 และเพื่อทราบถึงประเภทข่าวที่สถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24 ให้ความสำคัญในการนำเสนอ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ที่เกี่ยวข้องในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24 และเก็บความถี่หัวข้อ ความยาวข่าว และลำดับข่าว

ผลการวิจัยพบว่า กรอบในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวทีเอ็นเอ็น 24 ประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์กร ประกอบด้วย การบริหารงานและนโยบายการผลิตสื่อ

ทัศนคติของผู้เลือกข่าว ปัจจัยภายนอกองค์กร ประกอบด้วย คุณค่าข่าว แรงกดดันทางสังคมและการเมือง และแรงกดดันทางเศรษฐกิจ

ส่วนข่าวที่ได้รับความสำคัญในการนำเสนอของสถานีข่าวที่เอ็นเอ็น 24 ขึ้นอยู่กับคุณค่าข่าว ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประเภทของข่าว โดยข่าวใดที่มีคุณค่าข่าวมากจะได้รับความสำคัญในการนำเสนอมาก

ผลการวิจัยของ พรรณพิไล ปุกหุด เป็นงานวิจัยที่เน้นศึกษากรอบในการคัดเลือกข่าว เพื่อนำเสนอทางสถานีข่าวที่เอ็นเอ็น 24 รวมทั้งประเภทของข่าวที่จะได้รับการพิจารณานำเสนอทางสถานีข่าวที่เอ็นเอ็น 24 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ที่ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเกี่ยวกับกรอบของการคัดเลือกข่าว และข่าวที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อนำเสนอในรายการข่าว

ฉัฐวุฒิ เลาะโชติ และขจร ฝ้ายเทศ (2556) ศึกษาเรื่อง การถ่ายโยงเนื้อหาจากประเด็นข่าวในสังคมออนไลน์สู่เนื้อหาข่าวโทรทัศน์ กรณีศึกษา “เรื่องเล่าเช้านี้” ทางสถานีไทยทีวีสีช่อง 3 โดยวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาเกี่ยวกับเนื้อหาในสังคมออนไลน์นำมาเปรียบเทียบกับคลิปรายการข่าวเรื่องเล่าเช้านี้ ว่ามีกระบวนการถ่ายโยงข้อมูลอย่างไร และศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าข่าวที่เลือกมานำเสนอ โดยวิธีการศึกษา จะนำคลิปข่าว มาประเมินคุณลักษณะของข่าว โดยประเมินแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ คือ ประเภทของข่าว คุณค่าข่าว เพื่อหาคุณลักษณะข่าวที่มีโอกาสถูกนำเสนอบ่อยที่สุด

จากผลการวิจัยพบว่า สมาชิกในสังคมออนไลน์ สนใจเหตุการณ์ที่ใกล้ชิดง่าย หรือใกล้ชิดตัวสมาชิกเอง ประเภทข่าวที่ปรากฏมากที่สุด คือ ข่าวอาชญากรรม คุณค่าข่าวที่ปรากฏมากที่สุด ด้านปฏิกิริยาสนใจ รองลงมาคือ เรื่องของความเด่นและผลกระทบ ส่วนกระบวนการถ่ายโยงข้อมูล พบว่า เนื้อหาในสังคมออนไลน์ และในคลิปข่าวในรายการข่าวมีความแตกต่าง คือ มีการเพิ่มรายละเอียดเหตุการณ์ ข้อมูลของทางสถานี และการเพิ่มความเห็นส่วนตัว ลดเนื้อหาด้วยวิธีการเซ็นเซอร์ และดัดแปลงเนื้อหาข่าวให้กระชับด้วยการสรุปความเห็นสั้น ๆ ลำดับเหตุการณ์การรวบรวมเนื้อหาข่าว คือ สมาชิกจะเป็นผู้สร้างเนื้อหาเผยแพร่ก่อน สื่อมวลชนหลักจึงจะเป็นผู้ค้นหาข้อมูลข่าว โดยผ่านทางสำนักข่าวออนไลน์ หรือเป็นผู้ค้นหาข้อมูลต้นเรื่องผ่านทางสถานีข่าวเอง

ผลการวิจัยของ ฉัฐวุฒิ เลาะโชติ และขจร ฝ้ายเทศ เป็นการเน้นนำข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มาเปรียบเทียบกับข่าวที่ถูกนำเสนอ ผ่านทางรายการข่าว และให้

ความสำคัญเกี่ยวกับประเด็นของคุณค่าข่าว และคุณลักษณะของข่าว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ที่ผู้วิจัยจะนำข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องการประเมินคุณค่าข่าว และลักษณะของข่าวที่อยู่ในสังคมออนไลน์ และถูกนำมาใช้งาน มาเป็นแนวทางในการนำเสนอ อีกทั้งงานวิจัยนี้ ไม่เน้นในเรื่องของกระบวนการคัดกรองข้อมูล แต่เน้นเรื่องการเปรียบเทียบข่าวจากออนไลน์ที่ถูกถ่ายโยงมายังรายการโทรทัศน์

สกุลศรี ศรีสารคาม (2557) ศึกษาเรื่อง *สื่อสังคม (social media) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว* เพื่อศึกษารูปแบบการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าว การเปลี่ยนแปลงบทบาทของผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการ และความสัมพันธ์กับผู้บริโภคข่าว โดยมุ่งเน้นศึกษารูปแบบของสื่อสังคม 3 ประเภท ได้แก่ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และบล็อกของผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าว โดยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าวในประเทศไทย

ผลการวิจัยรูปแบบงานวิจัยนี้ พบว่า รูปแบบการใช้สื่อสังคมในกระบวนการสื่อข่าว มีความโดดเด่นในเรื่องของการใช้เพื่อความเร็ว โดยนำมารายงานข่าวเพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการข่าว ก็เริ่มใช้งานสื่อสังคมในการแสดงความคิดเห็น และสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้รับสาร และสร้างชุมชนออนไลน์ของตัวเอง ขณะเดียวกันพบว่า ในมิติของความลึกและการใช้งานลักษณะอื่น ๆ ยังต้องพัฒนา

ขณะเดียวกัน การนำสื่อสังคม มาใช้ในกระบวนการสื่อข่าว พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 เรื่องหลัก ประการแรก คือ รูปแบบและช่องทางเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประเด็นข่าวเกิดขึ้นจากหลายช่องทาง ซึ่งมีความหลากหลาย ผู้สื่อข่าวสามารถเลือกใช้งานได้มากขึ้น ประเด็นต่อมา บทบาทของกองบรรณาธิการ และผู้สื่อข่าว ที่ทำหน้าที่คัดกรองข้อมูล และตัดสินใจเลือกข่าว นำไปสู่คำถามเกี่ยวกับจริยธรรมและจรรยาบรรณมากยิ่งขึ้น และการทำงานมีความท้าทายมากขึ้น ต้องปรับตัวและบทบาทหน้าที่นอกเหนือจากเดิม ซึ่งข่าวไม่ได้เกิดขึ้นจากกองบรรณาธิการข่าวเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร พบว่า เปลี่ยนไปจากเดิมที่มีการสื่อสารเพียงทางเดียว สื่อสังคมทำให้การสื่อสารของทั้งสองเกิดขึ้นร่วมกัน มีการเปิดมุมมองข่าวร่วมกันเกิดความหลากหลายมากขึ้น

ผลการวิจัยงานวิจัยของ สกฤตศรี ศรีสารคาม เป็นการเน้นข้อมูลที่เกิดขึ้นกับ สื่อสังคม 3 ประเภท ได้แก่ ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก และบล็อก ซึ่งเป็นสื่อสังคมที่มีผู้ใช้งาน จำนวนมากในขณะนั้น ขณะเดียวกันงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับสื่อสังคม ออนไลน์ 3 ประเภท ได้แก่ อินสตราแกรม เฟซบุ๊ก และยูทูบ ซึ่งเป็นที่นิยมในขณะนี้ มี ผู้สื่อข่าวใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ทั้ง 3 ประเภท เพื่อหาข้อมูลจำนวนมาก ขณะเดียวกัน งานวิจัยนี้ พูดยถึงภาพรวมของกระบวนการสื่อข่าว ของสื่อมวลชน ซึ่งแตกต่างจากของ ผู้วิจัย ที่เน้นไปยังกองบรรณาธิการข่าวของรายการข่าวโทรทัศน์ ซึ่งจะนำกระบวนการ คัดกรองข้อมูลจากงานวิจัยฉบับนี้ มาเทียบศึกษาว่าเป็นเช่นเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

อลงกรณ์ เหมือนดาว และแอนนา จุมพลเสถียร (2558) ศึกษาเรื่อง “กระบวนการ นำข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย มาใช้ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการนำข้อมูลจากโซเชียลมีเดียมาใช้ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ และ เพื่อศึกษาปัจจัยในการคัดเลือกข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย มาใช้ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ และยังเป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่สื่อมวลชน วิจัยโดยการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (in-depth interview) ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) และวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) รวมทั้งการค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เลือกศึกษาสถานีโทรทัศน์เพื่อสาธารณะ คือ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส และสถานีโทรทัศน์เพื่อธุรกิจ คือ สถานีวิทยุโทรทัศน์ ไทยทีวีสี ช่อง 3

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของวัตถุประสงค์ขององค์กรที่แตกต่างกันทำให้ บทบาทหน้าที่ของสารมวลชนแตกต่างกัน โดยสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ยึดระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิต และการเผยแพร่รายการ ซึ่งเป็น ข้อบังคับขององค์กร ที่ระบุข้อห้ามต่าง ๆ อย่างละเอียด ภายใต้พระราชบัญญัติองค์การ- กระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551 ทำให้การตัดสินใจ เลือกข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย มีข้อจำกัด ส่งผลกระทบกับการตัดสินใจ ส่วนสถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 ที่ก่อตั้งเพื่อธุรกิจ พบว่า มีกรอบจริยธรรมสื่อมวลชนของ สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย ที่กำหนดข้อควรปฏิบัติและไม่ควรแบบกว้าง ทำให้

การพิจารณาคัดเลือกข้อมูลจากโซเชียลมีเดียทำได้ง่าย และคล่องตัวกว่า แต่ทั้งสององค์กรยังต้องตัดสินใจอยู่ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

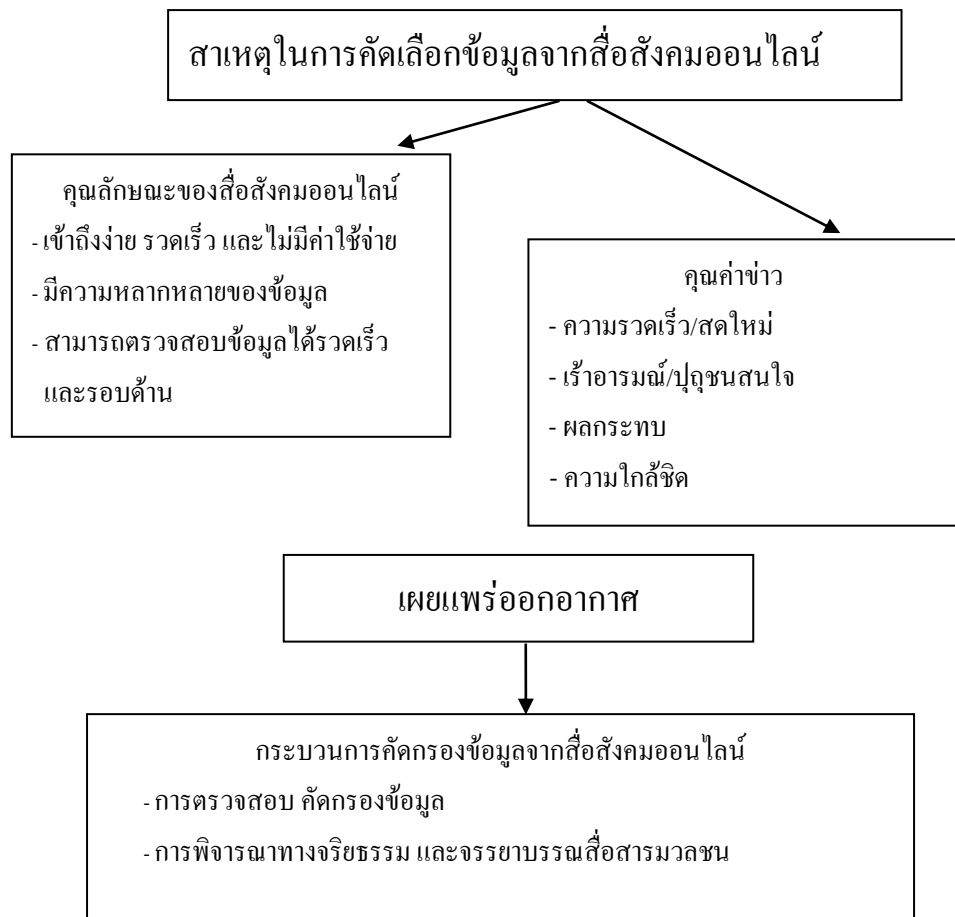
ผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการคัดเลือกข้อมูลเพื่อนำเสนอในรายการข่าว พบว่าทั้งสองสถานีเปลี่ยนไป จากเดิมข้อมูลข่าวถูกค้นหาโดยผู้สื่อข่าวโดยตรง อาจจะมีข้อมูลหรือประเด็นข่าว ให้เลือกแบบจำกัด แต่การตรวจสอบทำได้ง่าย และไม่สลับซับซ้อน ขณะที่การนำข้อมูลจากสื่อโซเชียลมีเดียมาใช้ ทำให้ข้อมูลหรือประเด็นข่าวมีให้เลือกมากมาย แต่กระบวนการตรวจสอบและคัดกรอง มีหลายขั้นตอน

ขณะที่ผลการวิจัยด้านปัจจัยในการคัดเลือกข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย พบว่าสององค์กรต่างก็ใช้การพิจารณาด้านความถูกต้อง และคุณค่าของข่าว เป็นปัจจัยในการคัดเลือก แต่ทั้งสององค์กร มองคุณค่าข่าวแตกต่างกัน สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส มีวิธีการเลือกข้อมูลหรือประเด็นโดยพิจารณาคุณค่าข่าว ที่เกิดประโยชน์กับสังคมมากกว่า ส่วนสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 เป็นสถานีโทรทัศน์เพื่อธุรกิจ พิจารณาคุณค่าข่าวในประเด็นที่มีคนสนใจเป็นจำนวนมากก่อน

การศึกษาของ อลงกรณ์ เหมือนดาว และแอนนา จุมพลเสถียร สนใจเรื่องของกระบวนการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ (โซเชียลมีเดีย) ซึ่งเหมือนกับงานวิจัยฉบับนี้ แต่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการภายในองค์กรที่มีความแตกต่างกันชัดเจน ในวัตถุประสงค์ของการก่อตั้ง คือ ก่อตั้งเพื่อสาธารณะกับก่อตั้งเพื่อธุรกิจ ซึ่งต่างจากงานวิจัยฉบับนี้ ที่ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาองค์กรสื่อที่สร้างขึ้นเพื่อธุรกิจทั้ง 3 องค์กร และยังเป็นสื่อที่เพิ่งก่อตั้งหลังจากมีการอนุมัติสัญญาณดิจิตัล ขณะเดียวกันงานวิจัยของ อลงกรณ์ เหมือนดาว และแอนนา จุมพลเสถียร ยังเน้นไปที่ตัวของผู้สื่อข่าวกับกระบวนการคัดเลือกข้อมูล ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัย เน้นที่กองบรรณาธิการข่าว และเน้นข่าวเช้าเป็นหลัก

เมื่อได้ศึกษาถึงแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิตัลทีวีทั้งหมดแล้ว ในบทต่อไปผู้วิจัยจะกล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิทัลทีวี” เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) มีวัตถุประสงค์เพื่อหาสาเหตุในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์

ส่วนต่อไปนี้จะนำเสนอรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งจะทำการศึกษา “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิทัลทีวี” กล่าวคือ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก บรรณาธิการข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในประเด็นการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ การเลือกประเด็นข่าว การมอบหมายงาน รวมถึงการมีอำนาจในการตัดสินใจนำเสนอข้อมูลผ่านทางรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี

วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการศึกษาข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกข้อมูล การคัดกรองเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ การเลือกประเด็นข่าวของกองบรรณาธิการ รวมทั้งกระบวนการสื่อข่าวของอดีต และปัจจุบัน แนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับข่าว และศึกษาทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางวัตถุประสงค์ และกำหนดการตั้งคำถาม กลุ่มเป้าหมาย เพื่อหาคำตอบของการวิจัยครั้งนี้ให้ได้ประโยชน์สูงสุด

2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งเป็นการสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายในลักษณะตัวต่อตัว โดยการออกแบบคำถาม ด้วยการนำเอาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลที่จะเป็นแนวทางในการตั้งคำถามของงานวิจัยฉบับนี้ ก่อนจะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าว จำนวน 6 คน จาก 3 กองบรรณาธิการ รายการข่าวเช้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มประชากร คือ กองบรรณาธิการรายการข่าว หมายถึง บุคคลที่มีตำแหน่ง บรรณาธิการข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว ผู้สื่อข่าว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานของกองบรรณาธิการ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ มีบทบาทสำคัญในการคัดเลือก และคัดกรองข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการออกอากาศ อีกทั้ง กระบวนการของกองบรรณาธิการข่าว ถือเป็นกระบวนการเริ่มต้น และปิดท้ายด้านงานสื่อสารมวลชน ก่อนจะนำเสนอออกอากาศ ซึ่งทั้งหมดต้องผ่านการอนุมัติจากกองบรรณาธิการข่าว

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าวเช้า ที่ออกอากาศทางดิจิทัลทีวี ในช่วงเวลา 05.00-09.00 น. ซึ่งมีทั้งหมด 19 รายการ คัดเลือกมา 3 รายการ ประกอบด้วย รายการคุยข่าวเช้าช่อง 8 รายการข่าวเวิร์คพอยท์ และข่าวเช้าช่องวัน โดยกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาคัดเลือกจากรายการข่าว ที่มีผู้ชมติดตามจำนวนมาก สามารถเข้าถึงคนดู สร้างผลกระทบด้านบวกและด้านลบ โดยอ้างอิงจากเรตติ้งของ

รายการข่าวเช้า ที่ได้รับความนิยมสูงสุด ติด 1 ใน 5 อันดับ จากผลสำรวจของบริษัทสำรวจเรตติ้งโทรทัศน์ (Nielsen) ที่ได้รับความนิยมเชื่อถือมากที่สุด และเลือกจากรายการข่าวเช้า ที่หยิบยกประเด็นข่าวออนไลน์นำเสนอในรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวีอย่างต่อเนื่อง และเป็นรายการข่าวเช้า ที่เริ่มต้นออกอากาศครั้งแรกในระบบดิจิทัล

ตาราง 1

รายชื่อบรรณาธิการข่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี

ลำดับ	ชื่อรายการ/ช่อง	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	รายการคุยข่าวเช้าช่อง 8/ช่อง 8	นางสาววรรณวิไล ยาป็น	ผู้จัดการฝ่ายรายการข่าว
2	รายการคุยข่าวเช้าช่อง 8/ช่อง 8	นายรุ่งอรุณ ภาสวัสน์นันท์	ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว
3	รายการข่าวเวิร์คพอยท์/ช่อง 23	นายสุพจน์ เพียงกลาง	บรรณาธิการข่าว
4	รายการข่าวเวิร์คพอยท์/ช่อง 23	นายณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล	ผู้เรียบเรียงข่าว
5	รายการข่าวเช้าช่อง One/ช่อง 25	นางสาวอัญชลี ศิลปนาวกุล	บรรณาธิการข่าว
6	รายการข่าวเช้าช่อง One/ช่อง 25	นายธนพัฒน์ ไชยพล	ผู้เรียบเรียงข่าว

จากตาราง 1 เป็นรายชื่อ และตำแหน่งของบุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าวเช้าจำนวน 6 คน ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณาคัดเลือก และคัดกรองเนื้อหา ซึ่งส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นบรรณาธิการข่าว

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการตรวจสอบ

คุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี” เครื่องมือลำดับแรก คือ ผู้วิจัยทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมตัวลงสนามวิจัย

ในส่วน of เครื่องที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยจะตั้งคำถามสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ตรงกับหัวข้องานวิจัย

โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นที่ต้องการ เกี่ยวกับสาเหตุการคัดเลือกข้อมูล และกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการ ซึ่งคำถามสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

คำถามเกี่ยวกับสาเหตุในการตัดสินใจเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์

1. สาเหตุที่กองบรรณาธิการ เลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอ ในรายการข่าวเช้า

2. ปัจจุบันกองบรรณาธิการข่าว มีการเลือกข้อมูล เนื้อหาประเภทใด มานำเสนอ และใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกอย่างไร

3. กองบรรณาธิการข่าว มีการนำข้อมูลจากสื่อออนไลน์ชนิดใด มาใช้มากที่สุด จากสื่อออนไลน์ 3 ประเภท ได้แก่ Facebook Instagram และ YouTube เพราะสาเหตุใด

4. ข้อมูลจากสื่อออนไลน์แต่ละประเภท ทั้ง Facebook Instagram และ YouTube มีความแตกต่างกันอย่างไร และแตกต่างจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ อย่างไร

5. ปัจจัยอื่น ๆ ใดบ้าง ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของกองบรรณาธิการข่าว ในการเลือก ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำในรายการข่าวยาวเช้า

6. ท่านคิดว่าปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์ เข้ามามีบทบาทมากขึ้นแค่ไหน กับการนำข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอผ่านรายการโทรทัศน์

คำถามเกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองข้อมูล

1. กระบวนการคัดเลือก และคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของ กองบรรณาธิการข่าว มีขั้นตอนอย่างไรบ้าง ในฐานะเป็นผู้เฝ้าประตูข่าวสาร

2. เนื้อหาประเภทใด ที่กองบรรณาธิการข่าว ให้ความสำคัญนำมาเสนอ และเนื้อหา ประเภทใด ต้องระวังเป็นพิเศษ อย่างไร

3. เมื่อเกิดประเด็นข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ ทางกองบรรณาธิการข่าว มีการเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก ในประเด็นดังกล่าว ด้วยวิธีใด อย่างไรบ้าง

4. กองบรรณาธิการข่าวมีการตรวจสอบข้อมูล ที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ อย่างไรบ้าง

5. กรณีพบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรง หรือข้อมูลที่น่าจะส่งผลกระทบต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือสังคม กองบรรณาธิการข่าวมีวิธีการจัดการกับข้อมูลดังกล่าวอย่างไร
6. เมื่อเกิดความผิดพลาดในการนำเสนอข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ ทางกองบรรณาธิการข่าว มีวิธีการแก้ไข หรือรับผิดชอบเรื่องดังกล่าวอย่างไร
7. สำนักข่าวของท่าน มีการกำหนดนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือก คัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์หรือไม่ อย่างไร
8. การคัดกรองข้อมูลของกองบรรณาธิการข่าว ในอดีตกับปัจจุบันเหมือนกัน หรือแตกต่างกันอย่างไร
9. บทบาทของกองบรรณาธิการข่าว ในปัจจุบันเปลี่ยนไปจากอดีตหรือไม่ อย่างไร
10. บุคลากรในกองบรรณาธิการข่าว ยุคปัจจุบัน ต้องมีคุณสมบัติอย่างไรบ้าง
11. กองบรรณาธิการข่าว ยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณ และจริยธรรมสื่อ หรือไม่ อย่างไร

ตาราง 2

การสัมภาษณ์

ลำดับ	ผู้ให้สัมภาษณ์	สถานที่	วันที่สัมภาษณ์	ระยะเวลา
1	นางสาววรรณวิไล ยาป็น	สถานีโทรทัศน์ช่อง 8	14 ตุลาคม 2561	45.10 นาที
2	นายรุ่งอรุณ ภาสวดีนันท์	สถานีโทรทัศน์ช่อง 8	17 ตุลาคม 2561	40.30 นาที
3	นายสุพจน์ เพ็ญกลาง	สถานีโทรทัศน์ ช่องเวิร์คพอยท์	5 มกราคม 2562	40.25 นาที
4	นายฉัตรนันท์ อยู่วิลลชัยกุล	สถานีโทรทัศน์ ช่องเวิร์คพอยท์	5 มกราคม 2562	50.50 นาที
5	นางสาวอัญชลี ศิลปนวกุล	สถานีโทรทัศน์ช่องวัน	10 ธันวาคม 2561	37.54 นาที
6	นายธนพัฒน์ ไชยพล	สถานีโทรทัศน์ช่องวัน	10 ธันวาคม 2561	30.52 นาที

จากตาราง 2 ตารางการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนกันยายน ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ระยะเวลาสัมภาษณ์เฉลี่ยคนละ 30-50 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก วิเคราะห์ประกอบกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งกรอบในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ และคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาเขียนในเชิงบรรยาย หรือเชิงคุณภาพ เพื่อตอบคำถาม เกี่ยวกับสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า และกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า ทางดิจิทัลทีวี

เมื่อได้อธิบายถึงระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยฉบับนี้แล้ว ในบทต่อไปผู้วิจัยจะ นำเสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับ สาเหตุในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกอง บรรณาธิการรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี และกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคม ออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวีต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิทัลทีวี” เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าว หมายถึง บรรณาธิการข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในการคัดเลือก และคัดกรองข้อมูล เกี่ยวกับสาเหตุการเลือกข้อมูล และการคัดกรองเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า
2. เพื่อศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

สาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

จากผลการวิจัยสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า ประกอบด้วย 2 สาเหตุ คือ (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ (2) คุณค่าข่าว โดยทั้ง 2 สาเหตุ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคลากรภายในกองบรรณาธิการข่าว หมายถึง บรรณาธิการข่าว ผู้ช่วยบรรณาธิการข่าว ผู้เรียบเรียงข่าว และบุคคลที่มีอำนาจในการตัดสินใจภายในกองบรรณาธิการข่าว และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า การทำงานของกองบรรณาธิการข่าวปัจจุบัน มีการหยิบยกประเด็น เรื่องราว และเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์มานำเสนอ ในรายการข่าวเข้าอย่างต่อเนื่อง ด้วยคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ 3 ประการ คือ (1) เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย (2) มีความหลากหลายของข้อมูล และ (3) สามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว และรอบด้าน ทำให้กองบรรณาธิการข่าว มีการคัดเลือกประเด็น และเหตุการณ์สำคัญมานำเสนอ โดยพิจารณาจากประเด็นเล็ก ๆ นานามาเพิ่มเติม ตัดแต่ง และขยายความ เพื่อให้ได้ข่าวที่ครบถ้วน และมีประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด ซึ่งพบว่า หลายประเด็นถูกเลือกมาจากสื่อสังคมออนไลน์ ทั้ง Facebook Instagram และ YouTube เนื่องจากคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ตามรายละเอียด ดังนี้

เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย เทคโนโลยีในปัจจุบัน มีความก้าวหน้า และพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้สื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน สามารถเข้าถึงได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย กองบรรณาธิการข่าวเลือกที่จะใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็น แหล่งข้อมูล เมื่อมีการโพสต์เรื่องราว ประเด็น หรือเหตุการณ์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ ก็จะถูกรวบมาพิจารณาเสนอเป็นข่าวทันที เพื่อให้ตอบโจทย์การสื่อข่าวในยุคที่สื่อสังคมออนไลน์เข้ามามีอิทธิพล ดังถ้อยคำของกองบรรณาธิการข่าว ที่กล่าวถึงการเข้าถึง ข้อมูลของสื่อสังคมออนไลน์ที่ง่าย และรวดเร็ว ดังต่อไปนี้

“สาเหตุหลักที่เราเลือก ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ คือ ความเร็ว และความสะดวก เพราะเมื่อเราเห็นแล้วว่า มีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโพสต์ผ่านสังคมออนไลน์ การหยิบ นามานำเสนอทำได้ง่ายดาย เพราะทุกวันนี้ทุกคนใช้เทคโนโลยี ทุกคนเข้าถึงได้ หลายสำนัก ข่าว ก็ใช้วิธีการเดียวกัน คือ การหยิบเอาข้อมูล หรือเลือกข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ เพราะสื่อออนไลน์ในปัจจุบันเป็นสิ่งที่เข้าถึงง่าย (วรรณวิไล ยานิน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรวดเร็ว การเข้าถึงง่าย ข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่กล่าวว่า

“ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นสิ่งที่คนเข้าถึงได้ง่าย เพราะว่า ปัจจุบันเรา ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า สื่อสังคมออนไลน์ หรือ สังคมออนไลน์ เข้ามามีบทบาทกับทุกคน

อย่างตื่นเข้ามาทุกคนก็เปิดเล่นออนไลน์ เฟซบุ๊ก อินตาแกรม นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ว่าทำไมเราต้องเอาข่าว เอาเนื้อหา ในนั้นมาออกในรายการ เพราะมันง่าย และรวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาเหมือนในอดีต” (รุ่งอรุณ ฤทธาวัณฒันันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเร็ว ของข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ และบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ ข้างต้นพบว่า มีความสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ กองบรรณาธิการข่าว อีกท่านที่กล่าวว่า

“สื่อสังคมออนไลน์ มันเป็นสื่อที่เร็ว คนเข้าถึงเร็วกว่า เพราะฉะนั้น ไม่แปลกถ้าเราจะหยิบข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอเพื่อเป็นการเทียบ แต่การนำเสนอที่เร็วที่สุด ก็คือไปเอามาก่อน เพราะมันง่าย และเร็ว เพราะฉะนั้น การตัดสินใจเนื้อหา ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ ในการรายงานข่าว มีส่วนสำคัญมากในปัจจุบัน เพราะว่าจากเดิมเราจะอ้างอิง Sms เมื่อการส่ง Sms แจ้งข่าว ก็จะโทรตรวจสอบ แต่ตอนนี้ไม่แล้ว เพราะมีสื่อสังคมออนไลน์ มีข่าวมา มีข้อมูลมา สามารถเปิดประเด็น และนำมาใช้ได้เลย ง่ายมาก ๆ เร็วด้วย (อัญชลี ศิลปนาฏกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

สอดคล้องในประเด็นเรื่องความเร็ว และความง่าย ในการได้มาของข้อมูล ที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ ยังสอดคล้องกับ กองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่กล่าวว่า

“ปัจจุบันสื่อออนไลน์ มันเข้าถึงง่าย และเป็นสื่อที่ผู้คน สามารถนำข้อมูลข่าวสาร มาลงได้ง่าย คลิปหรือข้อมูลต่าง ๆ มันสด เร็ว ซึ่งเป็นเรื่องที่นักข่าวไม่สามารถที่ไปทำได้ ขณะนั้น ไม่สามารถได้คลิปเหล่านี้มา แต่คนที่ได้คลิปคือ คนที่อยู่ในเหตุการณ์จริง ๆ ทำให้เป็นข้อมูลที่น่าสนใจ มีความสดใหม่ และเราสามารถหยิบมานำเสนอได้เลย เพราะสามารถเข้าถึงได้เลยทันที ไม่ต้องรอเหมือนที่ผ่านมา” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์พบว่า เมื่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ถูกโพสต์ลงสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการข่าวจะหยิบมาพิจารณาทันที เพราะเป็นข้อมูลที่เข้าถึงง่าย และรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ กองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“ทุกวันนี้ เราใช้สื่อออนไลน์ ในการใช้ชีวิตอยู่พอสมควร เพราะฉะนั้น ข่าวสารทุกอย่างมันจะผ่านออนไลน์ทั้งนั้น แล้วออนไลน์เข้าถึงทุกคนได้ง่าย และรวดเร็ว เราสามารถ

หยิบมือถือขึ้นมาแล้วเข้าไปดูข่าว ดูข้อมูลได้เลย สามารถหยิบข้อมูลมานำเสนอทันทีที่
แล้วมันยังเป็นอะไรที่คนเส่ง่ายและเข้าใจง่าย ทุกคนสามารถทำได้ เพราะมันง่ายมาก
ที่จะนำเสนออะไรสักอย่าง และถูกหยิบยกขึ้นมาพูดถึง” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล,
การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ข้างต้นจะพบว่า กองบรรณาธิการเลือกหยิบยกข้อมูลที่อยู่ใน
สังคมออนไลน์ มาใช้ในการนำเสนอในรายการข่าวเช้า เพราะความรวดเร็ว เพราะเมื่อเกิด
เหตุการณ์หรือเรื่องราว จะมีการโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ทันที กองบรรณาธิการข่าว
ก็สามารถหยิบยกมาพิจารณานำเสนอได้ทันทีเช่นเดียวกัน อีกทั้ง การเข้าถึงข้อมูลทำได้ง่าย
ไม่ซับซ้อน ขณะเดียวกันกองบรรณาธิการข่าว ยังมองว่า ข้อมูลที่ได้ในสังคมออนไลน์
นั้นได้มาฟรี ๆ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว
ท่านหนึ่ง ดังนี้

“นอกจากประเด็นข่าว ข้อมูลที่เยอะแล้ว มันยังรวดเร็ว เมื่อมีเหตุการณ์คนถ่ายปู้ป
โพสต์ปู้ป ทันที เราหยิบมาใช้งานเลย และที่สำคัญคือ มันฟรี ไม่จ่ายเงิน ไม่มีค่าใช้จ่าย
ใด ๆ ประหยัดเงิน นำเงินไปใช้ทำอย่างอื่นได้ ผิดกับเมื่อก่อนต้องจ่ายเงินออกไปหาข้อมูล
ตอนนี้มีสังคมออนไลน์ฟรีเลย ทุกคนสามารถเข้าถึง ใช้งานฟรี” (สุพจน์ เพียงกลาง,
การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

ประเด็นเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้มาฟรี โดยไม่มีค่าใช้จ่ายใด ๆ นั้น สอดคล้องกับถ้อยคำ
สัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน กล่าวว่า

“ข้อมูลออนไลน์ เป็นข้อมูลที่ได้มาฟรี ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการเข้าถึงข้อมูล
ในฐานะข้อมูลต่าง ๆ ที่เราต้องการ และเป็นข้อมูลที่ไหลเวียนอยู่ในสื่อออนไลน์ ซึ่งเรา
สามารถนำมาใช้ได้ทันที ที่มีความน่าสนใจ ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในยุค
ปัจจุบันนี้” (วรรณวิไล ยานิน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว อีกท่านที่กล่าวถึง
การได้ข้อมูลมาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งแตกต่างจากอดีตที่ต้องใช้เงินในการลงพื้นที่เพื่อ
เก็บข้อมูลว่า

“ข้อมูลจากออนไลน์นอกจากเร็วแล้ว เราก็รู้ว่ามันฟรี มันไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งปกติ
เราต้องจ่ายเงินให้นักข่าว ลงพื้นที่ไปทำข่าวบางกรณี หรือ จ่ายเงินให้กับนักข่าวในพื้นที่

ประจำจังหวัดต่าง ๆ หรือที่เราเรียกกันว่า “สติงเกอร์” อยู่แล้ว แต่การนำข้อมูลจากออนไลน์มาใช้ เราแทบจะไม่ต้องลงทุนเลย ดังนั้น เราจึงให้ความสำคัญกับข้อมูลในออนไลน์พอสมควร” (รุ่งอรุณ ฤทธาวัศนันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ จะพบว่า กองบรรณาธิการข่าวแต่ละช่อง พิจารณาเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอในรายการข่าว เนื่องจากเป็นข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว เมื่อมีการนำข้อมูลที่เกิดขึ้นมาลงในสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการข่าวจะนำมาพิจารณาเพื่อนำเสนอในทันที นอกจากความรวดเร็ว และการเข้าถึงง่ายแล้ว ข้อมูลที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นข้อมูลที่ได้มาฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ถือเป็นแหล่งข้อมูลที่ตอบโจทย์การทำงานของกองบรรณาธิการข่าว ในยุคที่มีการแข่งขันด้านความเร็วกันสูงขึ้น

มีความหลากหลายของข้อมูล นอกจากความรวดเร็ว การเข้าถึงง่าย และไม่มีค่าใช้จ่ายแล้ว จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า กองบรรณาธิการข่าวยังมองว่าข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์นั้น มีความหลากหลาย ประกอบด้วย (1) คลิปวิดีโอ (2) คลิปเสียง (3) ภาพนิ่ง และ (4) เนื้อหา ซึ่งทั้งหมดตอบโจทย์การทำงานของกองบรรณาธิการข่าว เพราะมีข้อมูลหลากหลายรูปแบบให้พิจารณาเพื่อนำเสนอสอดคล้องกับประเด็นที่นำมาเป็นข่าว ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“ส่วนใหญ่ข้อมูลที่อยู่ในสื่อออนไลน์นั้นค่อนข้างหลากหลาย ทั้งที่เป็นคลิป อุบัติเหตุ คลิปเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือคลิปจากชาวบ้าน ที่เรามักจะพบเจอตามสื่อออนไลน์ และเป็นกระแส ที่ผ่านมามีใช้ข้อมูลทุกประเภท ทั้งที่เป็นคลิป ภาพนิ่ง ข้อมูลเนื้อหา เพราะเหล่านี้ได้รับความนิยมจากคนดู สื่อออนไลน์ต่าง ๆ นับว่าเป็นแหล่งข้อมูล ที่นำมาใช้ได้อยู่แล้ว ฉะนั้น หากมีอะไรเกิดขึ้น ก็มักจะนำเรื่องราวเหล่านั้นเผยแพร่ผ่านช่องทางของตัวเอง ทั้งที่เป็นคลิป เป็นภาพนิ่ง หรือ แม้กระทั่งข้อมูลที่เป็นเนื้อหา” (วรรณวิไล ยาป็น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

ในเรื่องของความหลากหลายของข้อมูลที่หยิบยกมานำเสนอ ทั้งคลิปวิดีโอ คลิปเสียง และเนื้อหา ยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“เนื้อหาที่เกิดขึ้นในออนไลน์ มันมีเยอะมาก แล้วแต่เราจะเลือกเลย ทั้งที่เป็นเนื้อหา ภาพ เสียง คือ มันหลากหลายด้วย แล้วแต่ใครจะมองเห็น แต่ส่วนใหญ่ที่จะเลือกมานำเสนอ คือ จะเป็นคลิปที่มีลักษณะ มีภาพ เสียง เองง่าย ๆ คือ คลิปที่เอามาเล่น คนดู คนฟัง คุณแล้ว มันสามารถสื่อไปถึงเขาได้ ส่งผลกระทบกับเขาได้ กองบรรณาธิการข่าวที่นี้ เราเน้นข้อมูล จากสื่อออนไลน์พอสมควร เพราะมีทั้งข้อความ ภาพ วิดีโอ คือ มันรวมกันอยู่ในนี้แล้ว แต่ละสื่อการสื่อสารมันต่างกัน อย่าง Facebook คือ คนทั่วไปใช้ คนทั่วไปแชร์ ซึ่งจาก สถิติก็ชัดเจนว่า คนไทยใช้มากที่สุด ส่วน Instagram ส่วนใหญ่คนที่ใช้ คือ ดารา นักร้อง นักแสดง บุคคลมีชื่อเสียง แวดวงต่าง ๆ ความงาม อาหาร การเมือง เศรษฐกิจ ส่วน YouTube คือ คลิป จะมีจาก YouTuber สร้างเรื่องราว และข้อมูล รวมทั้งคลิปขึ้นมาป้อน ซึ่งแน่นอน ว่ามันเกิดความหลากหลายของข้อมูลมาก ๆ (รุ่งอรุณ ภาสวัสดิฉันท์, การสัมภาษณ์- ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ความหลากหลายของเนื้อหาที่ถูกนำมาลงในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลชั้นดี มีข้อมูลไหลเวียนตลอดเวลาว่า

“เนื้อหาและข้อมูล ที่ได้จากสื่อสังคมออนไลน์ และนำมาใช้จำนวนมาก เพราะมีข้อมูลเยอะ และครอบคลุม มีทั้งภาพและเสียง อีกทั้งมีผู้ใช้งานเยอะ จึงทำให้ เป็นแหล่ง ข้อมูลชั้นดี มีข้อมูล มีเนื้อหา มีอะไรเยอะกว่า ข้อมูลไหลเวียนเยอะ ซึ่งทาง กองบรรณาธิการข่าวเราสามารถเลือกมาใช้ได้ แม้ว่าสื่อแต่ละชนิดจะมีข้อจำกัดของตัวเอง อยู่บ้าง แต่ในแง่ของแหล่งข้อมูลแล้ว ถือว่าเป็นข้อมูลที่ครบถ้วนกว่าแหล่งข้อมูลที่เป็น ออฟไลน์ ซึ่งหลายช่องข่าวก็หันมาหยิบข้อมูลจากตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้น ก่อนจะนำไป ขยายต่อ (ธนวัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความหลากหลาย ของข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ไว้ว่า

“ในทุก ๆ วันพอเราเปิดออนไลน์มา ไม่ว่าจะเป็นสื่อชนิดใด เราจะเห็นข้อมูล เห็นคลิป เห็นภาพ เต็มไปหมด เมื่อมันมีมากมายและหลากหลายขนาดนั้น เราก็สามารถ เลือกใช้สอยได้เต็มที่ ซึ่งแน่นอนว่า ใครต่อใครก็นำข้อมูลต่าง ๆ มาลงในออนไลน์ อย่างที่บอกบอกว่ามันง่าย คนก็เลยนำข้อมูลมาลง นำเรื่องราวมาลง นำคลิปต่าง ๆ มาแชร์

เมื่อต่างคนต่างลง มันเลยทำให้ข้อมูลมันเยอะ หยิบมาใช้งานได้สบาย ไม่ต้องออกไปหา มันมีมาให้เลือกถึงที่เลย” (สุพจน์ เพียงกลาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว เกี่ยวกับความหลากหลายของ ข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า กองบรรณาธิการข่าวเลือกใช้ข้อมูลที่เกิดขึ้นใน สื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากความหลากหลายในเรื่องของรูปแบบข้อมูลที่ใช้สื่อสังคม-ออนไลน์นำมาลง ทั้งข้อมูลที่เป็นคลิปภาพ คลิปเสียง ภาพนิ่ง และเนื้อหา ซึ่งมีให้นำมา พิจารณาจำนวนมาก และด้วยความหลากหลายของรูปแบบข้อมูล กองบรรณาธิการข่าว จึงให้ความสำคัญกับเรื่องที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์

สามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว และรอบด้าน เมื่อได้ข้อมูลจากสื่อสังคม-ออนไลน์ และมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ กองบรรณาธิการข่าว จะมีการตรวจสอบในเบื้องต้น ซึ่งคุณลักษณะอย่างหนึ่งของสื่อสังคมออนไลน์ที่กอง-บรรณาธิการนำมาพิจารณา คือ สามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็วและรอบด้าน เมื่อเกิดประเด็นข่าว หรือข้อสงสัย กองบรรณาธิการข่าวสามารถตรวจสอบย้อนกลับไป ยังแหล่ง ข้อมูลได้ทันที เพื่อเป็นการยืนยันตัวตน และข้อมูลเบื้องต้น ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เป็นข้อมูลที่เข้าถึงง่าย สามารถตรวจสอบได้เลยว่า จริง ไม่จริง หรือเป็นข้อมูลที่เกิดจากอะไร มีความเป็นมาอย่างไร ที่สำคัญเราสามารถ เข้าถึงแหล่งข่าวได้ครั้งละหลาย ๆ คน พร้อมกัน โดยไม่ต้องเสียเวลาเหมือนในอดีต เมื่อเราสงสัยในเรื่องราวและประเด็นที่เกิดขึ้นสามารถสอบถามได้ทันที ที่สำคัญเราสามารถ ตรวจสอบได้พร้อมกันที่ละหลาย ๆ ฝ่าย หลาย ๆ แหล่งข่าว หลาย ๆ ข้อมูล” (วรรณวิไล ยาป็น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม, 2561)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าว อีกท่านที่กล่าวถึงเรื่องการตรวจสอบย้อนกลับ ไปยังต้นทางของข้อมูลได้ทันที และสามารถทำได้พร้อม ๆ กันว่า

“ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ แม้ว่าบางข้อมูลจะพบข้อสงสัย และมีคำถามเกิดขึ้นมากมาย แต่เราสามารถตรวจสอบกลับไปยังคนโพสต์ข้อมูลได้ทันที และสามารถทำได้ครั้งละหลาย ๆ คน ไม่ต้องรอ” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

ในประเด็นการตรวจสอบซึ่งสามารถทำได้ทันทีและรอบด้าน ยังสอดคล้องกับ
กองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่กล่าวถึงเรื่องดังกล่าวว่า

“เมื่อเราได้ข้อมูลมาแล้วบางส่วนแล้วเราก็คงสงสัย แน่แน่นอนว่าเราต้องสอบถาม
หรือขอข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อหาคำตอบของสิ่งที่เราสงสัย และสื่อสังคมออนไลน์ถือว่า
สามารถทำได้ทันที ทำได้ทุกที่และทุกเวลาด้วยซ้ำ ซึ่งเมื่อก่อนเราต้องมีการโทรศัพท์ไป
นัดหมาย เพื่อทำเรื่องสัมภาษณ์แบบพบหน้าแหล่งข่าว แต่ตอนนี้เรามีเทคโนโลยี เรามี
สื่อสังคมออนไลน์ สามารถเห็นหน้าสัมภาษณ์กันได้ผ่านทางวิดีโอคอล โดยไม่ต้อง
ยุ่งยากเหมือนเมื่อก่อน” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม
2562)

จากคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า กองบรรณาธิการข่าว
เล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งเรื่องความรวดเร็ว
การเข้าถึงง่าย ไม่มีค่าใช้จ่าย มีความหลากหลายของข้อมูล และสามารถตรวจสอบได้รวดเร็ว
และรอบด้าน สอดคล้องกับการทำงานของกองบรรณาธิการข่าวในปัจจุบัน ที่มีการแข่งขัน
เกี่ยวกับความเร็วของข่าวกันมากขึ้น

คุณค่าข่าว

เกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอในรายการ-
ข่าวเช้า พบว่า อีกสาเหตุที่กองบรรณาธิการข่าวตัดสินใจเลือกเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์
มานำเสนอ คือ เรื่องของ “คุณค่าข่าว” เนื่องจากในสื่อสังคมออนไลน์ มีประเด็นเรื่องราว
เกิดขึ้นมากมาย ทั้งในลักษณะของคลิปภาพ คลิปเสียง ภาพนิ่ง และข้อความ ซึ่งในข้อมูล
เหล่านั้น พบว่า มีคุณค่าข่าวอยู่หลากหลาย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า คุณค่าข่าว
ที่พบมากในสื่อสังคมออนไลน์ และมักจะถูกหยิบยกมานำเสนอ ประกอบด้วย

(1) ความรวดเร็วหรือสดใหม่ (2) ความเร้าอารมณ์ หรือปลุกเร้าสนใจ (3) ผลกระทบ
และ (4) ความใกล้ชิด ตามรายละเอียด ดังนี้

ความรวดเร็ว หรือความสดใหม่ (immediacy/timeliness) เหตุการณ์หรือเรื่องราว
ที่เกิดขึ้นถูกนำเสนอรวดเร็วมากเท่าใด ข่าวนั้นมีคุณค่าข่าวยิ่งขึ้น ผู้ชมมักสนใจเหตุการณ์

ที่เกิดขึ้นใหม่ เพราะบางข่าว บางเหตุการณ์ เมื่อเวลาผ่านไปคุณค่าข่าวจะลดลง สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“เราให้ความสำคัญกับสื่อออนไลน์มากขึ้น เพราะในนั้นมันมีคุณค่าข่าวมากมาย โดยเฉพาะเรื่องของความรวดเร็ว ความสดใหม่ เรื่องที่ผู้คนนำมาโพสต์ มักเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น แปลว่ามันไม่เคยถูกนำเสนอที่ไหน เมื่อกองบรรณาธิการข่าวเห็นก็จะหยิบมาพิจารณาทันที ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลสั้น ๆ หรือคลิปสั้น ๆ เราจะหยิบยกมานำเสนอก่อน เพราะมันมีเรื่องราวเกิดขึ้นแล้ว” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

ประเด็นดังกล่าวยังสอดคล้องกับบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับความรวดเร็วและความสดใหม่ ของข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ว่า

“ออนไลน์มันทำให้มีประเด็นเกิดขึ้นมากมาย สมมติว่ามีใครสักคนโพสต์เรื่องขึ้นมา เกี่ยวกับเรื่องอะไรก็ตาม แล้วมันมีประเด็น เราก็จะหยิบมานำเสนอทันที เพราะมันใหม่ มันไม่เคยถูกนำเสนอที่ไหนมาก่อน มันใหม่ และมีคุณค่าข่าว” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

เรื่องของความสดใหม่ของข้อมูลที่อยู่ในสังคมออนไลน์ ซึ่งกองบรรณาธิการข่าวให้ความสนใจ ยังสอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“ทุกวันนี้ มีประเด็นข่าวมากมายเกิดขึ้น หลายประเด็นมันเริ่มจากสื่อสังคมออนไลน์ มีเรื่อง มีประเด็น หรือมีคลิปเหตุการณ์อะไรน่าสนใจ คนจะนำมาลงในสื่อออนไลน์ทันที แล้วเมื่อเราเห็น เราก็จะหยิบมานำเสนอทันทีเช่นกัน มันได้ความสดใหม่” (รุ่งอรุณ ลภาสวัสดิ์นันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า ในสื่อสังคมออนไลน์ มีเรื่องราว เหตุการณ์ และข้อมูลที่เกิดขึ้นใหม่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นข้อมูลใหม่ที่ไม่เคยถูกนำเสนอ สอดคล้องกับองค์ประกอบของคุณค่าข่าว เกี่ยวกับความรวดเร็ว และสดใหม่ ซึ่งตอบโจทช์ความต้องการของกองบรรณาธิการในยุคปัจจุบัน

ความเร้าอารมณ์ หรือปุณฺชนสนใจ (emotion or human interest) ในเหตุการณ์หนึ่ง นอกจากจะมีข้อเท็จจริงที่สามารถมองเห็นด้วยตาแล้ว ยังมีข้อเท็จจริงที่มองไม่เห็น

แต่เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้จากเหตุการณ์นั้น ๆ และเป็นเรื่องที่ประชาชนให้ความสนใจ ดึงถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“เราจะมองหาข้อมูล หรือเรื่องราวที่มีคนกดแชร์ กดไลค์ กันเยอะ ๆ เพราะมันคือ เรื่องราวที่คนให้ความสนใจ และคนมีความรู้สึกกับประเด็นนั้น ๆ แม้ว่าเรื่องดังกล่าวจะไม่มี คุณค่าข่าวอื่น ๆ เกี่ยวข้อง แต่หากพบว่า มีคนพูดถึงมาก กดไลค์เยอะ นั่นแปลว่าเรื่องนี้ มีคนสนใจ เราก็จะหยิบยกมานำเสนอไปก่อน แล้วค่อยมาขยายประเด็นว่า มีคุณค่าข่าว อื่น ๆ เกี่ยวข้องหรือไม่” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่กล่าวถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว ที่คนให้ความสนใจ และกองบรรณาธิการข่าวนำมาพิจารณาเพื่อเสนอเป็นข่าวว่า

“ประเด็นที่เราเลือก คือ ประเด็นที่เป็นกระแสร้อนในสังคม คือ แชร์กันเยอะ เป็นแชน เป็นล้าน คนสนใจ ตอนที่เราปฏิเสธไม่ได้เลยว่า เราต้องมานั่งดูด้วยว่า ข้อมูล เหล่านั้นอยู่ในกลุ่มที่คนสนใจหรือไม่ อย่างข่าวบันเทิงบางข่าว หากเรามาคุยกันว่า มีประโยชน์กับคนดูไหม ก็ไม่ แต่พอมันเป็นประเด็นที่คนสนใจ ก็ถูกหยิบยกมาเล่น และนำเสนอ ตอนนี้จะเน้นเรื่องที่คนให้ความสนใจเป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้ทิ้งเรื่องอื่น ๆ บางครั้งมันก็ต้องมองหลาย ๆ ด้าน (รุ่งอรุณ ภาสวดีนันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

ประเด็นเกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่คนสนใจ ยังสอดคล้องกับถ้อยคำ สัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“ประเด็นหลักอย่างหนึ่ง ที่เราพบในสื่อสังคมออนไลน์ คือ เรื่องที่มีคนสนใจ จำนวนมาก เราพยายามนั่งดูเหตุการณ์แต่ละเหตุการณ์ ข้อมูลแต่ละอย่าง ในสื่อสังคม-ออนไลน์ เมื่อเราพบว่า เรื่องนี้ คลิปนี้ หรือภาพนี้ คนสนใจเยอะ มีการกดไลค์เยอะ ส่งต่อกันเยอะ เราก็จะเอามาพิจารณาเพื่อนำเสนอ ซึ่งเราพบข้อมูลลักษณะนี้เยอะมาก ในสื่อสังคมออนไลน์” (วรรณวิไล ยาปิ่น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

ข้อมูลที่ถูกกดไลค์ และส่งต่อกันจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่า เรื่องราวหรือ เหตุการณ์นั้น เป็นสิ่งที่คนให้ความสนใจ และถูกพูดถึงอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับ กองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“อย่างที่บอกเลย เราเน้นตามกระแส เน้นภาพ มีกระแส มีประเด็น คนที่กำลังอิน มีอารมณ์ร่วมกับเหตุการณ์นั้น ๆ อยู่ และมีการส่งต่อเยอะ ๆ แสดงความคิดเห็นกันเยอะ เราจะเลือกมาเล่นก่อนเลย แล้วมาดูว่ามันมีประโยชน์อะไรกับคนและสังคมบ้าง แต่ที่แน่มันมีอยู่แล้ว เพราะคนสนใจและพูดถึงกันมาก” (สุพจน์ เพียงกลาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว สอดคล้องกันว่า ข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์นั้น มีองค์ประกอบคุณค่าข่าว ความรู้ความเข้าใจ หรือปฏิกิริยาสนใจ ซึ่งมีการขุดจากจำนวนคนกดไลค์ กดส่งต่อ และแสดงความคิดเห็น กับประเด็นที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์

ผลกระทบ (consequence or impact) เป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก ทั้งเกี่ยวกับความรู้สึก และการดำเนินชีวิต ทั้งเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และอาชญากรรม ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวไว้ว่า

“ประเด็นข่าวที่มันใหญ่ ๆ มีผลกระทบเยอะ ๆ และได้รับการแก้ไขในเวลาต่อมา บางประเด็น เราจะเห็นว่ามันเริ่มจากสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีคนนำมาโพสต์ นำมาแชร์ พอคนแชร์กันเยอะมันก็เริ่มมีคุณค่าข่าว แล้วสื่อหลักอย่างหนังสือพิมพ์หรือทีวี ไปหยิบยกมานำเสนอ มาเล่น เช่น ความเดือดร้อนของชาวบ้าน เรื่องต่าง ๆ น้ำ ไฟ หรือการเดินทาง เมื่อมันมีผลกระทบกับคน เราก็จะพิจารณานำเสนอ ซึ่งมันมีเยอะมาก ในสื่อออนไลน์ทุกวันนี้” (รุ่งอรุณ ฤทธาสวัสดิ์นันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

สอดคล้องกับบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็นผลกระทบความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับประชาชน และถูกนำมาลงในสื่อสังคมออนไลน์กันเป็นจำนวนมาก จนนำมาสู่การพิจารณาของกองบรรณาธิการข่าวว่า

“เรื่องที่เรเจอประจำ ในสื่อสังคมออนไลน์ คือ เรื่องร้องเรียน ชาวบ้านเดือดร้อน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำประปา เรื่องไฟฟ้า เรื่องการเดินทาง เรื่องปากท้อง เมื่อไม่รู้จะพึ่งใครก็นำเรื่องราวมาโพสต์ลงสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการข่าวเห็น ก็จะหยิบมานำเสนอ นำประเด็นมาขยายต่อ เพื่อให้มันมีคุณค่าข่าวมากยิ่งขึ้น จาก 1 เป็น 2 จาก 2 เป็น 3 คือขยายไปเรื่อย ๆ จนกว่ามันจะได้รับการแก้ไข หรือข่าวมันสุดทางแล้ว” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

บรรณาธิการข่าวอีกท่านให้ความเห็นในประเด็นเรื่องผลกระทบที่เกิดขึ้น และประชาชนนำมาลงสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนจะถูกนำมาเสนอเป็นข่าว และได้รับการแก้ไขว่า

“หลายประเด็น หลายข่าว เกิดมาจากออนไลน์ ก่อนที่ทีวีจะไปเจาะบ้างอะไรบ้าง คือ มันซุกดึกลงไปมากกว่า สมมติว่า มีใครสักคนโพสต์เรื่องขึ้นมา เกี่ยวกับความเดือดร้อนหนึ่งมันมีคุณค่าข่าว แต่ถ้าสื่อทีวีไม่หยิบยกเรื่องนั้นมาเล่น นำเสนอ มันก็จะเป็นเพียงกระแสหรือแค่เรื่องราวเรื่องหนึ่ง แต่หากหยิบมาขยาย อาจจะกลายเป็นข่าวดี ๆ ขึ้นหนึ่งเลย”

(ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ข้างต้น พบว่า กองบรรณาธิการข่าว พบเนื้อหามากมายที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของประชาชน ถูกนำมาโพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์ ก่อนจะถูกนำมาเสนอเป็นข่าว และได้รับการแก้ไขในเวลาต่อมา

ความใกล้ชิด (proximity/nearness) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ใกล้ชิดของผู้ชมต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เนื่องจากประชาชนมักสนใจเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเอง ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“เรื่องบางเรื่อง ที่คนนำมาโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ บางเรื่องใกล้ตัวมาก อย่างคลิปคนเดินถนน แล้วถูกรถชน หรือพบแมลงสาบในอาหาร ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องใกล้ตัวมาก สามารถเกิดขึ้นกับใครก็ได้ และเมื่อถูกนำมาโพสต์ลงในสื่อออนไลน์ สื่อก็จะหยิบมานำเสนอ” (รุ่งอรุณ ภาสวดีนันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับความใกล้ชิดของเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ทั้งในแง่ของร่างกายและจิตใจ ว่า

“เรื่องหนึ่งที่เราเห็นบ่อย คือ คลิปการทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย หรือพ่อทำร้ายลูก ลูกทำร้ายพ่อ ลักษณะทำนองนี้ หรือเรื่องประเด็นเรื่องการข่มขืนกระทำชำเรา เมื่อคนดูคลิปเหล่านี้มันทำให้รู้สึกหดหู่ เพราะมันเป็นเรื่องใกล้ตัว เรื่องที่ทุกคนสามารถรู้สึกตามได้ ข้อมูลลักษณะนี้เราจะเจอบ่อยในระยะหลัง ๆ เพราะหลายครั้งที่หลายคนหาทางออกไม่ได้ ก็จะนำมาโพสต์ นำมาบอกเล่าในสื่อออนไลน์ จนสื่อหลักหยิบมานำเสนอ

นำไปสู่การแก้ปัญหาเรื่องนั้น ๆ” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

ประเด็นที่สอดคล้องกับความใกล้ชิด กองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่งยังให้ถ้อยคำถึงประเด็นดังกล่าวว่า

“หลายเรื่อง และหลายเหตุการณ์ ที่พบในสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเรื่องใกล้ตัวมาก ๆ และบางเรื่องเรายังคิดไม่ถึงด้วยซ้ำว่า มันสามารถเกิดขึ้นกับเราได้ และอีกอย่างที่เราพบ คือ เกี่ยวกับคลิปภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น บางคลิปเกิดขึ้นต่างประเทศ แต่เกี่ยวข้องกับคนไทย ประชาชนก็ให้ความสนใจอย่างมาก เนื่องจากเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับคนไทย ซึ่งเป็นความใกล้ชิดทางจิตใจ” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ พบว่า กองบรรณาธิการข่าวพบคุณค่าข่าว เรื่องความใกล้ของประชาชน ทั้งในแง่ของร่างกายและสภาพจิตใจ ในสื่อสังคมออนไลน์อย่างหลากหลาย และสามารถนำมาพิจารณาเสนอเป็นข่าวที่น่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของกองบรรณาธิการข่าว

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เกี่ยวกับสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า พบว่า แต่ละกองบรรณาธิการข่าว ทั้งกองบรรณาธิการข่าวช่อง 8 กองบรรณาธิการข่าวเวิร์คพอยท์ กองบรรณาธิการข่าวช่องวัน ต่างหยิบยกประเด็นเนื้อหา ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ มานำเสนอ ซึ่งแต่ละกองบรรณาธิการข่าว มีเหตุผลในการคัดเลือกเนื้อหาในสื่อสังคมออนไลน์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งประกอบด้วย 2 สาเหตุ ประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ และ (2) คุณค่าข่าว

โดยคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ พบว่ามีความรวดเร็ว เข้าถึงง่าย และไม่มีค่าใช้จ่าย ขณะเดียวกันข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ยังมีความหลากหลาย ทั้ง คลิปภาพ คลิปเสียง ภาพนิ่ง และข้อความ และเมื่อเกิดข้อสงสัยในเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบได้รวดเร็ว และรอบด้าน

อีกสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า คือ เรื่องของ “คุณค่าข่าว” ที่เกิดขึ้นในสังคมออนไลน์ พบว่า มี 4 องค์ประกอบหลัก คือ (1) ความรวดเร็วหรือความสดใหม่ (2) ความเร้าอารมณ์ หรือปลุกเร้าสนใจ (3) ผลกระทบ

และ (4) ความใกล้ชิด ส่วนคุณค่าข่าวอื่น ๆ ที่พบในสื่อสังคมออนไลน์ จะถูกพิจารณา นำเสนอเช่นกัน แต่จะถูกลดทอนความสำคัญลงไปตามลำดับ

เมื่อก้าวถึงสาเหตุในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวแล้ว ในหัวข้อต่อไปจะกล่าวถึงกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าว

กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าว

กองบรรณาธิการข่าวในปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการคัดกรองข้อมูลและเนื้อหา เพื่อเกิดเป็นประเด็นข่าว นำเสนอผ่านรายการโทรทัศน์ ให้ผู้ชมจำนวนมากได้รับชม และยังเป็นคนที่กำหนดทิศทางของข่าวสารในแต่ละวัน ในฐานะของ นายทวารข่าวสาร (gate keeper) เป็นผู้มีสิทธิในการเปิดเผย หรือปิดบังข้อมูลข่าวสาร ที่จะส่งผ่านไปยังประชาชนในช่องทางต่าง ๆ ดังนั้น การจะนำข้อมูลส่งไปยังประชาชน จึงจำเป็นต้องผ่านกระบวนการคัดกรองของกองบรรณาธิการข่าว ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญในการคัดกรองข้อมูล อีกทั้งการจัดวาระข่าวสาร เลือกเนื้อหา ที่จะส่งให้กับผู้ชม ได้รับรู้ สะท้อนถึงคุณภาพ และความเป็นกลางขององค์กรข่าว ในกระบวนการตรวจสอบคัดกรองข้อมูลของกองบรรณาธิการข่าว ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล และ (2) การพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล

เมื่อกองบรรณาธิการข่าวได้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มาบางส่วน หรือครบถ้วนแล้ว และเป็นข้อมูลที่มีความน่าสนใจ มีประเด็นข่าวซ่อนอยู่สามารถนำมาเสนอในรายการข่าวได้ กองบรรณาธิการข่าว จะตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แหล่งข่าว และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อป้องกันข้อมูลที่ผิดพลาด ทั้งเรื่องของข้อมูลเก่า ข้อมูลเท็จ ข้อมูลที่มีการใส่ร้ายป้ายสีกัน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความน่าเชื่อถือของกองบรรณาธิการข่าว

โดยพบว่า ขั้นตอนการตรวจสอบคัดกรองข้อมูลของกองบรรณาธิการข่าว ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การตรวจสอบด้วยตัวเอง การตรวจสอบข้อมูล ที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ ขั้นตอนแรกกองบรรณาธิการข่าวจะพิจารณา และตรวจสอบเบื้องต้นด้วยตัวเองก่อน โดยพิจารณาจาก วันเวลา สถานที่ และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ดังถ้อยคำของกองบรรณาธิการข่าว ท่านหนึ่งที่กล่าวว่า

“เมื่อเราได้ประเด็นมา หรือคลิปเหตุการณ์มา อันดับแรกเราต้องดูก่อนเลยว่า คลิปหรือเรื่องมันถูกสร้างขึ้นมา เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่ หนึ่ง คือ เราต้องดูวันเวลา ที่เกิดเหตุ สถานที่ และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์โดยการวิเคราะห์ ด้วยตัวเองก่อน ว่าเรื่องที่เกิดขึ้น ในแง่ของสถานที่ วัน เวลา มันสอดคล้องกันหรือไม่ เพื่อความชัดเจนในระดับหนึ่ง” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

สอดคล้องกันในประเด็นการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น เพื่อป้องกันข้อมูล ที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อหวังผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นเรื่องราวเก่า ที่ถูกนำมาเล่าใหม่ กองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ได้กล่าวไว้ว่า

“อันดับแรกเลยเราพิจารณาด้วยตัวของเราเองก่อน ว่า เหตุการณ์ หรือเรื่องราว ที่มันอยู่ในสังคมออนไลน์มันมีข้อเท็จจริง แก่ไหน เหตุการณ์มันเกิดขึ้นจริงหรือไม่หรือ เป็นเพียงการสร้างเรื่องขึ้นมา แล้วนำมาโพสต์ เพื่อหวังผลเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรืออาจจะ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นนานแล้ว แต่ถูกกลับมาแชร์ใหม่ คือ เราต้องตั้งข้อสงสัยก่อนใน อันดับแรก อย่าเชื่อกันที ที่มีเหตุการณ์ แม้ว่าเรื่องราวดังกล่าวจะถูกพูดถึง และส่งต่อกัน อย่างกว้างขวาง นั่นก็ไม่ได้แปลว่า เรื่องจะถูกต้อง ซึ่งต้องพุดพิสูจน์ให้ชัดเจนก่อน” (รุ่งอรุณ ภาสวดีนันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

นอกจากนี้ กองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ยังให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับประเด็น การตรวจสอบข้อมูลด้วยเอง สอดคล้องกันว่า

“เมื่อได้ข้อมูลมา อันดับแรกเราดู เราพิจารณาเองก่อนเลยว่า จริงไม่จริง ปลอม ไม่ปลอม โดยดูจากวันเวลา และสถานที่เกิดเหตุในเบื้องต้นว่า มีความเป็นไปได้มากน้อย

แค่ไหน ก่อนจะตรวจสอบในขั้นตอนต่อไป” (อัญชลี ศิลปนากุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า เมื่อเกิดข้อมูลที่น่าสนใจ จะมีการตรวจสอบเบื้องต้นด้วยตัวเองก่อน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ และลักษณะของเรื่องราวที่เกิดขึ้น เพื่อยืนยันเบื้องต้นในข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2. การตรวจสอบกับแหล่งข่าว ขั้นตอนในการตรวจสอบคัดกรองข้อมูล หลังจากกองบรรณาธิการพิจารณาด้วยตัวเองแล้ว จากนั้นจะมีการตรวจสอบไปยังแหล่งข่าว ลักษณะการสื่อสารสองทาง (two-way communication) เพื่อสอบถามข้อมูลของเหตุการณ์ และเรื่องราวที่นำมาลงในสื่อสังคมออนไลน์ ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว ท่านหนึ่ง ที่กล่าวไว้ว่า

“สิ่งที่ต้องระวังเกี่ยวกับข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ คือ ข่าวปลอม ข่าวไม่จริง ข่าวที่จะทำให้สำนักข่าวเราขาดความน่าเชื่อถือ อาจจะถูกฟ้องร้องได้ เช่น หมิ่นประมาทว่า แชร่ข่าวปลอม เล่นข่าวปลอม ข่าวเท็จ สิ่งนี้เราจะต้องระวังเป็นพิเศษ ต้องตรวจสอบอย่างละเอียดและรอบคอบ จนมั่นใจว่าเป็นของจริง เราถึงจะเล่น ถ้าไม่ัวร์เราจะไม่เล่น การตรวจสอบของเรา คือ เราจะตรวจสอบย้อนกลับไปยังต้นตอของข้อมูล นั่นก็คือ คนที่นำเรื่องดังกล่าวมาโพสต์” (สุพจน์ เพียงกลาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของ กองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่พูดถึง การตรวจสอบกับแหล่งข่าว ที่นำเรื่องมาโพสต์ลงสื่อสังคมออนไลน์ว่า

“สมมติเราหยิบคลิปสักคลิปมาพิจารณาเพื่อจะนำเสนอ เราต้องตรวจสอบเบื้องต้นก่อนว่า มีการข้อมเมวเกิดขึ้นหรือไม่ คลิปนี้เกิดขึ้นเมื่อไหร่ แล้วใครเป็นคนนำมาโพสต์ โดยการตรวจสอบย้อนกลับไปยังคนที่นำมาโพสต์ เพื่อสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ว่ามีข้อเท็จจริงอย่างไร คือต้องมั่นใจอันดับแรกก่อนว่า คนโพสต์มีตัวตน เรื่องที่เกิดขึ้นมีจริง ๆ” (ณัฐนันท์ อยู่วิลลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เกี่ยวกับ การตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข่าว เพื่อความมั่นใจ และยืนยันตัวตนว่า

“ทุกครั้งที่เราได้เรื่องมา ก่อนจะพิจารณาออกอากาศ เราจะตรวจสอบเบื้องต้น ไปยังคนที่เอาเรื่องนั้น ๆ มาลงในสื่อสังคมออนไลน์ก่อนว่า มีตัวตนน่าเชื่อถือหรือไม่ และเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างไร เพื่อความถูกต้องของข้อมูล ก่อนจะนำเสนอออกอากาศ ในรายการข่าว” (วรรณวิไล ยาป็น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

และพบว่าประเด็นการตรวจสอบกลับไปยังแหล่งข่าว ยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“เมื่อเราเห็นข้อมูลที่เกิดขึ้นในโลกออนไลน์ แนนอน อันดับแรก เราต้องติดต่อกับไปยังแหล่งข้อมูล หรือแหล่งข่าว เพื่อสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลที่เกิดขึ้น ว่าเป็นอย่างไร เพื่อตรวจสอบแหล่งข่าว ว่าเป็นใคร อย่างไร วิธีการติดต่อ คือ โพสต์ช่องทางไหน ก็ติดต่อกลับไปยังช่องทางนั้น” (อัญชลี ศิลปนากุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า เมื่อได้ข้อมูลมาจำนวนหนึ่ง ซึ่งมากพอที่จะนำเสนอเป็นข่าว กองบรรณาธิการข่าวจะตรวจสอบข้อมูลในเบื้องต้น โดยการสอบถามไปยังแหล่งข้อมูลของเรื่องนั้น ๆ เกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

3. การตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง นอกจากการตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข้อมูลที่เป็นคนนำข้อมูลมาลงในสื่อสังคมออนไลน์แล้ว พบว่า กองบรรณาธิการยังมีการตรวจสอบไปยังบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏอยู่ในเหตุการณ์ หรือเรื่องราวที่นำมาลงสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันสิ่งที่เกิดขึ้น ถือเป็นการเพิ่มน้ำหนักของประเด็นข่าวให้มีความน่าเชื่อถือ ดังที่กองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“นอกจากเราจะตรวจสอบย้อนกลับไปยังต้นทางของเรื่องนั้น ๆ แล้ว เพื่อความมั่นใจ เราจะตรวจสอบไปยังบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปรากฏอยู่ในประเด็นที่ถูกนำมาโพสต์ลงสื่อสังคมออนไลน์ อย่างเช่น หากมีใครคนหนึ่งโพสต์ร้องเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นอกจากเราจะตรวจสอบคนที่โพสต์ร้องเรียนแล้ว เรายังตรวจสอบกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องอีกด้วย เช่น คนที่ถูกอ้างถึงในกรณีดังกล่าว หรือคนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูลที่เกิดขึ้น ให้มีความน่าเชื่อถือ” (วรรณวิไล ยาป็น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

เรื่องการตรวจสอบบุคคลที่เกี่ยวข้อง ยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“ถ้าเรื่องราวน่าสนใจ และมีประเด็นเกี่ยวข้องกับคนหลายคน เราก็จะตรวจสอบทุกคนที่เกี่ยวข้อง ไม่เฉพาะคนที่นำเรื่องมาลงสื่อสังคมออนไลน์ เพราะหากมีแหล่งข่าวหลายคน มันแปลว่าเรื่องที่เกิดขึ้นมาความเป็นจริง คือ เพิ่มความมั่นใจในประเด็นนั้น ๆ ว่าไม่ลวงแน่นอน เพราะการที่มีแหล่งข่าวมากกว่าหนึ่งคนยืนยันนั้นแปลว่า ความน่าเชื่อถือของเหตุการณ์หรือเรื่องราวนั้น ๆ ก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน” (อัญชลี ศิลปนาฏกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า เมื่อเกิดประเด็น หรือเหตุการณ์ที่สามารถนำมาเสนอเป็นข่าวได้ การตรวจสอบข้อมูลไม่เพียงแต่ตรวจสอบคนที่นำเรื่องราวมาลงในสื่อสังคมออนไลน์เท่านั้น แต่ต้องตรวจสอบบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยเพื่อความหนักแน่นของข้อมูล และรอบด้านของข้อมูล

4. ตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบและคัดกรองข้อมูลเพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น นอกจากแหล่งข่าวและบุคคลที่เกี่ยวข้องแล้ว องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ก็มีความสำคัญในกระบวนการตรวจสอบเช่นเดียวกัน ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ เนื่องจากความน่าเชื่อถือของหน่วยงาน สร้างความมั่นใจให้กับผู้รับสารได้ โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ ดังถ้อยคำของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“การตรวจสอบ นอกจากเราจะตรวจสอบจากแหล่งต้นตอของข้อมูลแล้ว เราสามารถตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรงว่า เรื่องนี้จริงหรือไม่ หรือต้นสายปลายเหตุของเรื่องนั้น ๆ เกิดจากอะไร เช่น มีการแชร์ข่าว ปลอมข่าว เรื่อง สรรพากรเตรียมเก็บภาษีเพิ่ม เราก็สามารถตรวจสอบไปยังเจ้าหน้าที่รัฐ หรือสรรพากรโดยตรง ว่าจริงหรือไม่ เพื่อยืนยันเรื่องที่เกิดขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเช็คไปยังต้นตอ หรือคนที่โพสต์เรื่องนั้น ๆ (รุ่งอรุณ ลภาสวัสดิ์นันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

เรื่องการตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงานรัฐ เพื่อยืนยันข้อมูลและความน่าเชื่อถือ ยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“การตรวจสอบที่ดี คือ ตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงจะเป็นหน่วยงานรัฐก็ได้ รัฐวิสาหกิจก็ได้ หรือเอกชนก็ได้ เช่น เมื่อเรามีข้อมูล หรือคลิปใด

คลิปหนึ่งที่เราสงสัย อันดับแรกดูก่อนเลยว่า หน่วยงานรัฐไหนที่เกี่ยวข้อง ก็ตรวจสอบไปยังหน่วยงานนั้น ๆ เช่น มีคลิปวัยรุ่นตีกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แล้วมีการแชร์กันมาก แล้วเราจะนำมาเล่น เราก็ตรวจสอบไปยังสถานีตำรวจในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อดูว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร เจ้าหน้าที่รัฐ สามารถให้ข้อมูลเราได้ระดับหนึ่งเลย” (ชนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ตุลาคม 2561)

เรื่องดังกล่าวยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“หน่วยงานรัฐ คือ หน่วยงานที่น่าเชื่อถือมากที่สุดในมุมมองของประชาชนทั่วไป ดังนั้น เมื่อเรามีข้อมูลหรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ แล้วจะหยิบยกมานำเสนอ การตรวจสอบเรื่องนั้น ๆ ไปยังหน่วยงานรัฐหรือเอกชนก็ตาม มันสามารถสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่น่าเสนอได้เป็นอย่างดี ยังมีหลายองค์กร หลายหน่วยงาน ออกมายืนยัน มาตรวจสอบ เท่ากับว่า ข้อมูลดังกล่าวที่น่าเชื่อถือมากขึ้น เช่นเดียวกัน” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า เมื่อมีการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นมาแล้วระดับหนึ่ง การตรวจสอบกับหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของเอกชน ถือเป็นการยืนยันข้อมูลจากหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ สร้างความมั่นใจให้กับกองบรรณาธิการข่าวเกี่ยวกับข่าวที่จะนำเสนอ ประชาชนผู้รับสารเอง ก็มั่นใจในข้อมูลที่น่าเสนอ

5. ตรวจสอบกับองค์กรสื่อสารมวลชน การตรวจสอบคัดกรองอีกขั้นตอนของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า เป็นการตรวจสอบกับองค์กรสื่อสารมวลชน หรือกองบรรณาธิการข่าวด้วยกันเอง เกี่ยวกับประเด็นที่น่าเสนอ ในกรณีนี้ จะไม่เน้นเรื่องของความเร็วในประเด็น แต่จะเน้นความถูกต้องและชัดเจนของประเด็น อีกทั้งเป็นการตรวจสอบกันไปมาของกองบรรณาธิการข่าวแต่ละสถานีข่าว ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“บางประเด็นเราตรวจสอบกับกองบรรณาธิการข่าวช่องอื่น รายการข่าวอื่น ๆ ว่ามีการเล่นประเด็นนี้หรือไม่ ถ้าข้อมูลที่เกิดขึ้นเป็นจริง มีความน่าเชื่อถือ หลายช่องก็ต้องนำมาเล่น ซึ่งมันเป็นการยืนยันได้ในระดับหนึ่งว่า เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

นั้นมีความจริง เพราะว่ามันมีการตรวจสอบมาแล้วเช่นกันจากรายการข่าวอื่น ๆ” (อัญชลี ศิลปนวกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

สอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวถึงประเด็นการตรวจสอบข้อมูลกับองค์กรสื่อด้วยกันเองว่า

“คลิปไหน เรื่องไหนน่าสนใจ ช่องอื่น รายการอื่น ก็นำมาเล่น เราก็เชื่อได้ระดับหนึ่งว่า เรื่องนั้นเกิดขึ้นจริง ๆ เพราะเขาก็ต้องตรวจสอบแล้วเช่นเดียวกันว่า มันมีที่มาที่ไปอย่างไร ซึ่งเราอาจจะเล่นซ้ำกว่าช่องอื่น ๆ แต่ถ้ามันชัดเจน และถูกต้อง ก็ถือว่าไม่เสียหายอะไร” (วรรณวิไล ยาป็น, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

และยังสอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์เรื่องดังกล่าวไว้ว่า

“แน่นอนว่าถ้าประเด็นที่เกิดขึ้น ช่องอื่น รายการอื่นเล่น เราก็เล่นเหมือนกัน เพราะเราเชื่อว่าเรื่องดังกล่าวผ่านการตรวจสอบมาแล้วระดับหนึ่ง แต่กองบรรณาธิการเราเองก็ต้องตรวจสอบเรื่องดังกล่าวด้วยเช่นกัน ซึ่งแน่นอนว่า รายการอื่น ๆ ช่องอื่น ๆ เขาเล่นประเด็นข่าวตามเราเช่นกันในบางครั้ง ซึ่งถือเป็นเรื่องที่ดี เพราะสื่อมีการตรวจสอบกันไปมา ทำให้ข้อมูลที่ได้มีความชัดเจน และน่าเชื่อถือ” (สุพจน์ เพียงกลาง, การสัมภาษณ์-ส่วนบุคคล, 5 มกราคม, 2562)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า จะตรวจสอบข้อมูลจากสื่อด้วยกันเอง เพราะเชื่อว่าหากสื่อช่องอื่นนำเสนอ แปลว่าเรื่องนั้น ๆ มีความน่าเชื่อถือ และถูกตรวจสอบมาแล้วในระดับหนึ่ง ก่อนที่กองบรรณาธิการข่าวจะมีการตรวจสอบซ้ำอีกครั้ง

จากข้อมูลประเด็นที่เกี่ยวกับการตรวจสอบคัดกรองข้อมูล สรุปได้ว่า เมื่อเกิดประเด็นหรือเรื่องราวในสื่อสังคมออนไลน์ และเป็นเรื่องที่น่าสนใจหยิบยกมานำเสนอ กองบรรณาธิการข่าวจะมีการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้นด้วยตัวเองก่อน โดยเป็นการตรวจสอบเรื่องของ วัน เวลา สถานที่ และลักษณะความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ ขั้นตอนต่อมาจะตรวจสอบกับแหล่งข่าวเพื่อยืนยันข้อมูล และตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ดังกล่าว เพื่อเพิ่มน้ำหนักของเรื่องราวที่เกิดขึ้น และตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล

และขั้นตอนการตรวจสอบสุดท้าย เป็นการตรวจกับองค์กรสื่อด้วยตนเอง ในประเด็นที่นำเสนอ เพื่อความมั่นใจ และเป็นการตรวจสอบองค์กรข่าวด้วยตนเอง

การพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน

ในกระบวนการคัดกรองขั้นตอนสุดท้ายก่อนนำเสนอออกอากาศ พบว่า เป็นการพิจารณาตรวจสอบข้อมูล และประเด็นข่าวเกี่ยวกับจริยธรรม และจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน ซึ่งแต่ละกองบรรณาธิการข่าวให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว เนื่องจากเป็นสิ่งที่สะท้อนความน่าเชื่อถือของสำนักข่าว ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ เป็นสิ่งที่เราตระหนักถึง และให้ความสำคัญเสมอ คือ การนำเสนออะไรไปต้องรับผิดชอบคนดู นำเสนอสิ่งที่มีประโยชน์สะท้อนภาพสังคม เรื่องราวที่เกิดขึ้น การนำเสนอควรจะมีผลที่ดีกับสังคม สิ่งไหนที่ทำแล้วขัดต่อหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณ ไม่เกิดประโยชน์ บางช่อง บางสถานีเอาแค่สนุก นำเสนออะไรก็ได้ ที่ทำให้กระแสดัง กระแสตอบรับดี แต่บางทีไม่เกิดประโยชน์ ซึ่งไม่ใช่เรา เพราะจรรยาบรรณสื่อเรายึดถืออยู่แล้ว” (ณัฐนันท์ อยู่วิมลชัยกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับบรรณาธิการข่าวอีกท่านที่กล่าวถึงเรื่องความสำคัญของจริยธรรม และจรรยาบรรณว่า

“เราจะเห็นว่าทุกวันนี้สื่อจะให้ความสำคัญกับเรื่องของจริยธรรมน้อยลง โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ที่มีการนำเสนอโดยไม่มีการตรวจสอบอย่างละเอียด และปกป้อง หรือปกปิดผู้เสียหาย ผู้ที่ถูกกระทำ ซึ่งต่างจากข่าวทีวี ที่ยังคงยึดหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณในการนำเสนอข่าวสาร เพราะทุกขั้นตอน ทุกข่าว ที่นำเสนอจะต้องถูกตรวจสอบคัดกรองแล้วว่า ถูกต้องหรือไม่ และเมื่อนำเสนอไป จะไม่ละเมิดหรือส่งผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง” (รุ่งอรุณ ภาสวัสน์นันท์, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 17 ตุลาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า รายการข่าวทีวียังคงให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ และเมื่อพบประเด็นที่จะนำเสนอ

มีลักษณะของเนื้อหาและภาพ ที่มีความสุม่เสี่ยง ละเมิดลิขสิทธิ์ผู้อื่น ผิดหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณสื่อ กองบรรณาธิการข่าวจะดำเนินการ 2 วิธี ประกอบด้วย

1. การเบลอภาพ กองบรรณาธิการข่าว จัดการกับข้อมูลที่เป็นภาพ คลิป และเสียง เพื่อปกปิดแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ในบางกรณี เพื่อปกป้องสิทธิของแหล่งข่าว โดย กองบรรณาธิการข่าวจะเลือกจัดการกับภาพ และคลิป ด้วยการเบลอ ไม่นำเสนอให้เห็น ผู้ที่เป็นแหล่งข่าว ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะกรณีของเด็กอายุต่ำกว่า 19 ปี การกระทำชำเราหญิงหรือชาย คดีทำร้ายร่างกายในครอบครัว หรือแม่กระทั่งคลิปโป๊ อนาจาร ที่อาจจะทำให้มอมเมาเยาวชน เด็ก และคนทั้งในสังคม ดังที่ถ้อยคำสัมภาษณ์ ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง กล่าวว่า

“สิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการกับภาพ หรือคลิป นี่เราให้ความสำคัญอย่างมาก เราจะไม่นำเสนอภาพในลักษณะสุม่เสี่ยงเลย เราเลี่ยงตลอดเวลาเจอคลิป หรืออะไรแบบนี้ อีกอย่างคือ คลิปโป๊ อนาจาร เรามองว่าภาพมันไม่น่ามอง ไม่น่าเป็นข่าว แต่หากประเด็น มันมี เราก็ต้องใช้การเบลอภาพแทน เพื่อไม่ให้ภาพที่ออกมามันไม่ดี มอมเมาเยาวชน เรามองว่าภาพแบบนี้สังคมไม่ได้อะไร แต่เรื่องประเด็นมันมีอยู่ ก็ต้องเล่น และต้อง เบลอภาพเอา” (วรรณวิไล ยাপิน, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 14 ตุลาคม 2561)

ในประเด็นเกี่ยวกับการเบลอภาพ ยังสอดคล้องกับกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“หากเป็นภาพ หรือคลิป ที่ไม่สำคัญมาก หรือไม่มีประเด็นมากนัก เราก็จะ ไม่นำมาเล่นเลย แต่หากมันมีประเด็น แล้วจำเป็นต้องเล่น เราต้องมาพิจารณากันว่า เราจะจัดการกับภาพ หรือคลิปเหล่านี้ยังไง ซึ่งทุกวันนี้เราจะจัดการเบลอภาพที่เกี่ยวข้อง อะไรก็ตามที่สามารถนำไปสู่คน ๆ นั้น แหล่งข่าว หรือคนในคลิป เราก็จะเบลอหน้า เบลอที่อยู่ เบลอเพื่อน ๆ พ่อ แม่ พี่น้อง เรียกว่า เบลอหมด อะไรที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ เหตุการณ์กระทำชำเรา ข่มขืน ในเด็กผู้หญิง หรือแม่กระทั่งผู้ชายเอง เรื่องนี้เราถือว่าเป็น เรื่องสำคัญ และมันจะติดตัวคนที่เป็นข่าวไปตลอด บางคนถึงขั้นเป็นตราบาปในชีวิต ดังนั้น จำเป็นต้องปกป้อง และเบลอภาพคนเหล่านั้นเพื่อปกป้อง” (ธนพัฒน์ ไชยพล, การสัมภาษณ์-ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

ถ้อยคำสัมภาษณ์ข้างต้นเกี่ยวกับการจัดการภาพ และคลิปด้วยการเบลอก่อนนำเสนอ โดยเฉพาะประเด็นของการข่มขืนกระทำชำเรา นั่น สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“เรื่องการข่มขืน กระทำชำเรา เราซีเรียสมาก เพราะเรามองว่าเรื่องเหล่านี้ คือ ตรายาปของคน ๆ หนึ่ง เลยนะ หากมันหลุดออกไป ดังนั้น เราจะทำการเบลอภาพทุกครั้งที่มีการนำเสนอ เช็กแล้ว เช็กอีก ตรวจแล้ว ตรวจอีก เพราะมันสำคัญ ลองนึกภาพดูว่า หากมันหลุดไป คน ๆ หนึ่ง จะมีชีวิตอย่างไร ดังนั้น เราต้องปกป้องเขาให้ดีที่สุด ในฐานะของสื่อที่ดี” (อัญชลี ศิลปนวกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าว พบว่า กองบรรณาธิการข่าว จะพิจารณาภาพที่มีความส่อเสียด ทั้งในแง่ของการละเมิดสิทธิ ภาพความรุนแรงเกี่ยวกับเด็ก สตรี หรือภาพลามกอนาจาร เมื่อพบภาพลักษณะดังกล่าว กองบรรณาธิการข่าว จะจัดการกับภาพ หรือคลิป ด้วยเบลอ ก่อนจะนำเสนอ เพื่อป้องกัน และปกป้องแหล่งข่าว หรือผู้ที่ถูกกระทำ

2. การคัดรายละเอียดข้อมูล การจัดการข้อมูลที่เป็นเนื้อหา ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นกับกรณีที่ถูกผู้เสียหายหรือคนที่ตกเป็นข่าว ยังเป็นเยาวชน อายุต่ำกว่า 19 ปี และคดีที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว คดีความรุนแรง คดีที่เกี่ยวข้องกับการข่มขืน กระทำชำเรา และลามกอนาจาร ซึ่งทางกองบรรณาธิการข่าว จะมีการพิจารณาเรื่องดังกล่าว และเมื่อพบข้อมูลที่ส่อเสียดจะจัดการข้อมูลโดยการคัดรายละเอียดบางส่วนออก เพื่อปกป้องแหล่งข่าว และคนที่ตกเป็นข่าว ตามสิทธิที่พึงได้รับตามกฎหมาย และปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณสื่อที่ดี ดังถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวท่านหนึ่ง ที่กล่าวว่า

“เรื่องหลัก ๆ เลย เราก็จะมีกรอบ มีหลักการนำเสนอข่าวในประเด็นที่ละเอียดอ่อนอยู่แล้ว การนำเสนอข่าวเกี่ยวกับเด็ก หรือใครก็ตามที่ถูกกระทำ เราจะต้องรักษาผลประโยชน์ของคนเหล่านั้น โดยการปิดบังชื่อ ที่อยู่ และอะไรก็ตามที่เกี่ยวข้องโดยไม่ใส่รายละเอียดเหล่านั้นลงไปในช่วง ซึ่งแน่นอนเป็นสิทธิของผู้ถูกกระทำ ที่ควรได้รับการปกป้องโดยเฉพาะเรื่อง เด็ก ผู้หญิง และความรุนแรงในครอบครัว เราจะเน้นเป็นพิเศษ ชื่อนี้ไม่มีแน่นอน ชื่อตัวผู้ถูกกระทำ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง บ้านที่อยู่ เราจะไม่ได้ลงไปแน่นอนอยู่แล้ว” (สุพจน์ เพียงกลาง, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

ในประเด็นเกี่ยวกับการปกป้องสิทธิของผู้ที่ถูกกระทำ ยังสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวอีกท่าน ที่กล่าวว่า

“สมมติว่า ถ้าเนื้อหามันหมิ่นเหม่ เนื้อหาหรือข้อมูลที่มันหมิ่นเหม่ เราต้องกรองก่อน หรือคอมเมนต์ที่มันหมิ่นเหม่ เราก็ต้องตัดทิ้งเลย เราต้องยอมรับว่า สื่อออนไลน์พอมันเกิดขึ้น มันเหมือนไฟลามทุ่ง เกิดขึ้นเดียวตามไปทั่ว นั่นเมื่อมีอะไรที่เราคิดว่ามันมีความเสี่ยงเราต้องพิจารณาก่อนเลย ตัดอะไรทิ้งได้ตัดทิ้ง ไม่ต้องใส่ ไม่ต้องเสี่ยง ยังเป็นข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก สตรี ที่ถูกทำร้าย ถูกกระทำชำเรา ไม่จำเป็นต้องใส่ข้อมูลเหล่านั้นไปเอาแค่ประเด็นก็พอ หรือบางทีเราก็ใส่แค่อายุ หรือใช้นามสมมติ” (สัมภาษณ์ อยู่นิวทรีท, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 5 มกราคม 2562)

สอดคล้องกับบรรณาธิการอีกท่าน ที่ได้ให้ถ้อยคำสัมภาษณ์ถึงความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเนื้อหาที่สุ่มเสี่ยง ล่อแหลม โดยเฉพาะชื่อ ที่อยู่ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องว่า

“การปกป้องแหล่งข่าว เราทำตลอด ฉะนั้นอะไรที่มันเสี่ยงตัดทิ้งเลย อะไรไม่จำเป็นหรืออาจจะนำไปถึงตัวคนที่เป็นข่าว มันต้องตรวจสอบอย่างละเอียด ยังเป็นชื่อหรือที่อยู่ เสี่ยงไปเลยไม่ต้องใส่ บางทีเราบอกแค่อายุ บางครั้งเราใช้ชื่อสมมติมันเป็นเรื่องพื้นฐานอยู่แล้ว และมันจะไม่เป็นการละเมิดสิทธิ ซึ่งอาจจะนำไปสู่เหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง” (อัญชลี ศิลปนาฏกุล, การสัมภาษณ์ส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2561)

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ จะเห็นได้ว่า กองบรรณาธิการข่าวให้ความสำคัญกับชื่อ ที่อยู่ และข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกกระทำ โดยเฉพาะเรื่องของความรุนแรงในเด็ก และผู้หญิง ซึ่งกรณีที่จะต้องนำเสนอข้อมูลดังกล่าว กองบรรณาธิการข่าว จะมีการจัดการข้อมูลเหล่านั้นด้วยการปกปิดชื่อ เสี่ยงชื่อ ใช้นามสมมติ และปกปิดข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่สามารถนำไปสู่บุคคลนั้นได้

จากถ้อยคำสัมภาษณ์ของกองบรรณาธิการข่าวเกี่ยวกับ ประเด็นการจัดการข้อมูลทั้งเรื่องของเนื้อหาและภาพ ก่อนจะนำออกอากาศ จะเห็นว่า กองบรรณาธิการข่าวให้ความสำคัญในกระบวนการดังกล่าวอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องแหล่งข่าวในเหตุการณ์ ความรุนแรง การกระทำชำเรา ภาพลามกอนาจาร เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวขึ้น กองบรรณาธิการข่าวจะมีการคัดกรองเป็นพิเศษ และมีการนำเสนอผ่านรายการข่าว โดยวิธีการเบลอภาพ

เสียงภาพ เสียงข้อมูล หรือตัดทิ้ง เพื่อคุ้มครองแหล่งข้อมูลและแหล่งข่าว ในกรณีที่น่าจะเกิดความเสียหาย และส่งผลกระทบในอนาคต

ในบทนี้ผู้วิจัยได้ตอบคำถามวิจัยที่ตั้งไว้อย่างละเอียดในสองประเด็น คือ (1) สาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า และ (2) กระบวนการคัดกรองข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า ในบทต่อไปจะเป็นการสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะของการวิจัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิทัลทีวี” เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงสาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อนำเสนอในรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี รวมไปถึงกระบวนการคัดเลือก คัดกรองข้อมูล ของกองบรรณาธิการข่าว สามารถสรุปผลได้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และแบ่งการนำเสนอในบทนี้ ออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สาเหตุในการเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี

จากผลการวิจัยสาเหตุในการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอในรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี นั้น มี 2 สาเหตุ คือ (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ และ (2) คุณค่าข่าว

สาเหตุด้านคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ากองบรรณาธิการข่าวปัจจุบันเลือกใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มานำเสนอในรายการข่าวเช้าทางดิจิทัลทีวี เนื่องจากคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ 3 ประการ คือ (1) เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย (2) มีความหลากหลายของข้อมูล และ (3) สามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว และรอบด้าน

ในประเด็นการเข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า เมื่อมีการนำเรื่องราว หรือเหตุการณ์มาลงในสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการข่าวสามารถ

เข้าถึงข้อมูลเพื่อนำมาพิจารณาได้ทันที รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งตอบโจทย์การทำงาน
ของกองบรรณาธิการข่าวในยุคปัจจุบันที่แข่งขันกันด้านความเร็วของข้อมูล

ประเด็นมีความหลากหลายของข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า ในสื่อสังคมออนไลน์
มีข้อมูลเกิดขึ้นมากมาย ประกอบด้วย (1) คลิปวิดีโอ (2) คลิปเสียง (3) ภาพนิ่ง และ
(4) เนื้อหา ทำให้กองบรรณาธิการข่าว มีวัตถุดิบให้เลือกจำนวนมาก เพื่อให้สอดคล้อง
กับประเด็นข่าวที่จะนำเสนอในแต่ละวัน

ในประเด็นสามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็วและรอบด้าน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า
เมื่อกองบรรณาธิการข่าว ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม หรือเกิดข้อสงสัยในประเด็น หรือเรื่องราว
ที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบกลับไปยังแหล่งข้อมูลทันที
ซึ่งสามารถทำได้รวดเร็ว และรอบด้าน

สาเหตุด้านคุณค่าข่าว ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์
มีคุณค่าข่าวปรากฏอยู่มากมาย กองบรรณาธิการสามารถเลือกมาพิจารณาได้ง่าย และ
มีความหลากหลาย สำหรับคุณค่าข่าวที่พบมากในสื่อสังคมออนไลน์ และถูกหยิบยกมา
พิจารณานำเสนอเป็นข่าว ประกอบด้วย (1) ความรวดเร็วหรือความสดใหม่ (2) เรื่องอารมณ์
หรือปลุกเร้าสนใจ (3) ผลกระทบ และ (4) ความใกล้ชิด

กระบวนการคัดกรองข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า ทางดิจิทัลทีวี

จากผลการวิจัยกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของ
กองบรรณาธิการข่าวเช้า แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) การตรวจสอบ
คัดกรองข้อมูล และ (2) การพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า กองบรรณาธิการข่าว
มีขั้นตอนการตรวจสอบคัดกรองข้อมูลในสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อป้องกันความผิดพลาด
ของข้อมูล ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) การตรวจสอบด้วยตัวเอง เป็นการตรวจสอบ
ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ และความน่าจะเป็นของเหตุการณ์ หรือเรื่องราว
ที่ถูกนำมาลงในสื่อสังคมออนไลน์ (2) การตรวจสอบกับแหล่งข่าว เป็นการตรวจสอบ
ในลักษณะการสื่อสารสองทาง (two-way communication) เพื่อยืนยันข้อมูลกับแหล่งข่าว

ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเรื่องราวและเหตุการณ์ เพื่อความชัดเจนของข้อมูล (3) การตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับเรื่องราวที่จะถูกนำเสนอเป็นข่าว (4) การตรวจสอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นการยืนยันและสร้างความน่าเชื่อถือให้กับประเด็นที่จะนำเสนอ และ (5) ตรวจสอบกับองค์กรสื่อสารมวลชน เป็นการตรวจสอบความถูกต้องระหว่างองค์กรสื่อด้วยกันเอง แต่ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า บางกรณีกองบรรณาธิการข่าว ไม่ได้เรียงลำดับขั้นตอนการตรวจสอบข้อมูล แต่เป็นการตรวจสอบแบบข้ามลำดับ เช่น เมื่อมีประเด็นเกิดขึ้น กองบรรณาธิการข่าวอาจจะตรวจสอบไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก่อน จากนั้นจึงตรวจสอบกับแหล่งข่าว ที่นำข้อมูลมาลงสื่อสังคมออนไลน์

ในส่วนของการพิจารณาทางจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า กองบรรณาธิการข่าวให้ความสำคัญ กับเรื่องจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อสารมวลชน ประเด็นที่จะนำเสนอจะต้องผ่านการตรวจสอบ และพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับเรื่องจริยธรรม และจรรยาบรรณสื่อสารมวลชน ซึ่งกองบรรณาธิการจะจัดการกับข้อมูลที่จะนำเสนอผ่านรายการข่าว 2 วิธี คือ (1) การเบลอภาพ กรณีที่ภาพมีลักษณะสุมเสี่ยงผิดกฎหมาย ผิดหลักจริยธรรม และจรรยาบรรณสื่อ และ (2) การตัดรายละเอียดข้อมูล กรณีที่เนื้อหาหล่อแหลม และอาจจะส่งผลกระทบต่อบุคคลในข่าวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ตาราง 3

สรุปข้อค้นพบ

สาเหตุในการคัดเลือกข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์	กระบวนการคัดกรองข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์
1. คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์	1. การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล
1.1 เข้าถึงง่าย รวดเร็ว และไม่มี ค่าใช้จ่าย	1.1 การตรวจสอบข้อมูลด้วยตัวเอง
1.2 มีความหลากหลายของข้อมูล	1.2 การตรวจสอบข้อมูลกับแหล่งข่าว
1.3 สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ รวดเร็วและรอบด้าน	1.3 การตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง
	1.4 การตรวจสอบข้อมูลกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง
	1.5 การตรวจสอบกับองค์กร สื่อสารมวลชน
2. คุณค่าข่าว	2. การพิจารณาทางจริยธรรมและ จรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน
2.1 ความรวดเร็ว/ความสดใหม่	2.1 การเบลอภาพ
2.2 ไร้อารมณ์/ปฏิกิริยาสนใจ	2.2 การตัดรายละเอียดข้อมูล
2.3 ผลกระทบ	
2.4 ความใกล้ชิด	

จากตาราง 3 สาเหตุของการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า มี 2 สาเหตุ คือ เกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ และคุณค่าข่าว ส่วนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า มีกระบวนการ 4 ขั้นตอน คือ การคัดเลือกประเด็น การเข้าถึงแหล่งข้อมูล การตรวจสอบคัดกรองข้อมูล และการจัดการข้อมูลก่อนออกอากาศ

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการรายการข่าวเช้า ทางช่องดิจิทัลทีวี” ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นกองบรรณาธิการข่าว จำนวน 3 กองบรรณาธิการ โดยตั้งวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประเด็นหลัก คือ (1) ศึกษาสาเหตุในการเลือกข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า และ (2) ศึกษากระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าวเช้า

ผลการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุในการเลือกข้อมูล จากสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ มี 2 ประเด็น คือ (1) คุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ และ (2) คุณค่าข่าว

สาเหตุเกี่ยวกับการคัดเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์

ประเด็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ จากผลการวิจัยพบว่า กองบรรณาธิการข่าวเลือกข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มานำเสนอในรายการข่าวเช้า เนื่องจากเข้าถึงข้อมูลง่าย รวดเร็ว และไม่มีค่าใช้จ่าย สอดคล้องกับ มานะ ตริยาภิวัฒน์ (2553) อธิบายไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ เกิดขึ้นในลักษณะหลอมรวมให้กลายเป็นหนึ่งเดียว ทำให้สามารถส่งผ่าน และถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างง่ายดาย และรวดเร็วมากกว่าสื่ออื่น ๆ และสามารถส่งผ่านข้อมูลได้ทันที ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว รวมทั้งข้อมูลต่าง ๆ และยังสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2555) ที่อธิบายถึงลักษณะของสื่อสังคมออนไลน์ไว้ว่า เป็นสื่อที่มีความรวดเร็วในการสื่อสาร เกิดขึ้นลักษณะไร้พรมแดน และสามารถเชื่อมต่อได้ทุกที่

และยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ Wertime and Fenwick (2008) ที่ให้คำจำกัดความสื่อสังคมออนไลน์ (สื่อใหม่) เกี่ยวกับอิสระ 5 ประการ คือ อิสระจากข้อจำกัดด้านเวลา (freedom from scheduling) อิสระจากข้อจำกัดด้านพรมแดน (freedom from geographical boundaries) อิสระจากข้อจำกัดด้านขนาด (freedom to scale) อิสระจากข้อจำกัดด้านรูปแบบ (freedom from formats) และอิสระจากยุคสื่อสร้างเนื้อหา มาสู่ยุค

นักบริโภคเริ่มสร้าง และควบคุมเนื้อหาเอง (from marketer-driven to consumer-initiated, created and controlled)

ส่วนประเด็นมีความหลากหลายของข้อมูล พบว่าข้อมูลที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์ มีทั้งคลิปวิดีโอ คลิปภาพ ภาพนิ่ง และข้อความ ซึ่งกองบรรณาธิการข่าวสามารถนำมาพิจารณาเพื่อนำเสนอในรายการข่าว สอดคล้องกับ Safko and Brake (2010) ที่อธิบายเกี่ยวกับสื่อสังคมเอาไว้ว่า เป็นสื่อที่สร้างปฏิสัมพันธ์ ระหว่างผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับ กิจกรรม พฤติกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ โดยการแบ่งปันข้อมูลหลากหลาย เกี่ยวกับประสบการณ์ ความต้องการ และความรู้ ซึ่งถูกสร้างขึ้นในรูปแบบของข้อความ รูปภาพ วิดีโอ และเสียง ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับ Pavlik (1999) ที่อธิบายไว้ว่า สื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลให้ข่าวที่นำเสนอมีความหลากหลาย มีมุมมอง ความลึก และเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ขณะที่ Bradshaw (อ้างถึงใน สกฤตศรีศรีสารคาม (2557) อธิบายเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับชุมชน โดยการใช้สื่อออนไลน์ที่เปิดช่องให้เกิดการสร้างความสัมพันธ์ มีปฏิสัมพันธ์ และแลกเปลี่ยนข้อมูล กลายเป็นแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ และมีความหลากหลาย

ในประเด็นสามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว และรอบด้าน พบว่า เมื่อกองบรรณาธิการข่าวมีประเด็นหรือข้อสงสัย เกี่ยวกับข้อมูลที่อยู่ในสื่อสังคมออนไลน์ จะมีการตรวจสอบกลับไปยังผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ที่นำเรื่อง หรือเหตุการณ์มาลงได้ทันที และสามารถตรวจสอบกับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้พร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับ มานะศรีรายวิวัฒน์ (2553) ที่ระบุไว้ว่า นอกจากความเร็วของการเข้าถึงข้อมูลแล้ว เรื่องปฏิสัมพันธ์ในสื่อสังคมออนไลน์นั้น สามารถสื่อสารกันได้ทันที เมื่อเกิดคำถาม หรือข้อสงสัย

ในประเด็นเกี่ยวกับ คุณค่าข่าว จากผลการวิจัย กองบรรณาธิการข่าวให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลที่เกิดขึ้นในสื่อสังคมออนไลน์อย่างหลากหลาย ซึ่งพบว่า ในความหลากหลายของข้อมูล มีคุณค่าข่าวปรากฏอยู่จำนวนมาก กองบรรณาธิการข่าว สามารถหยิบยกมาพิจารณา เพื่อนำเสนอในรายการข่าว สอดคล้องกับ นรินทร์ นาเจริญ (2549) ที่ได้อธิบายเกี่ยวกับคุณค่าข่าวไว้ว่า การพิจารณาประเด็นที่จะนำมาเสนอ กองบรรณาธิการข่าว จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัย และสาเหตุหลากหลายประกอบกัน หนึ่งในนั้น คือ คุณค่าข่าว และยังสอดคล้องกับ ฉอ้าน วุฒิกรรมรักษา (2536) ที่ระบุว่า แม้การพิจารณาข่าว

จะมีหลากหลาย แต่ประการหนึ่งในนั้น คือ เรื่องของคุณค่าข่าว ต้องคำนึงหากมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเกิดขึ้น ข้อเท็จจริงใดมีคุณค่าทางข่าว จะได้รับการพิจารณานำเสนอ

นอกจากนี้พบว่า ยังสอดคล้องกับ Galtung and Ruge (1965) ที่อธิบายไว้ว่า ปัจจัยด้านคุณค่าข่าวเกี่ยวเนื่องกับเหตุการณ์มากเพียงใด เหตุการณ์นั้นจะยังเป็นข่าวมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับ Price et al. (1997) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับกรอบของข่าว ที่นิยมใช้กันมี 3 ประเภท คือ ความขัดแย้ง ปุถุชนสนใจ และผลกระทบ และยังสอดคล้องกับ Bennett and Edelman (1985) ที่อธิบายไว้ว่า คุณค่าข่าวบางประการโดยเฉพาะ ด้านความเร็ว ซึ่งเป็นคุณค่าข่าวที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก ทำให้การรวบรวมข้อมูลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว เพื่อจะนำเสนอเรื่องราวได้รวดเร็ว และทันเหตุการณ์

กระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์

ประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของกองบรรณาธิการข่าว จากผลการวิจัย กระบวนการคัดกรองข้อมูลของกองบรรณาธิการข่าว ถูกปรับเปลี่ยนไปจากเดิม เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ปัจจุบันผู้รับสารเข้ามามีบทบาท เป็นผู้เลือกข้อมูล และมีส่วนร่วมในกระบวนการมากขึ้น สอดคล้องกับ Mitchelstein and Boczkowski (2009) อธิบายไว้ว่า เมื่อสื่อสังคมออนไลน์เข้ามา ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของข้อมูล กองบรรณาธิการข่าว เปลี่ยนบทบาทจากการเป็น Gate Keeper สู่การเป็น Gate Opening เป็นการเปิดประตูเชื่อมโยงสื่อ ให้ผู้รับสารเข้ามามีบทบาทในกระบวนการเลือก และคัดกรองเนื้อหา และยังสอดคล้องกับ Bruns อ้างถึงใน (สกุลศรีศรีสารคาม, 2557) ที่ระบุว่า ธรรมชาติของสื่อสังคมออนไลน์นั้นเปิดกว้าง ผู้คนต่างนำข้อมูลมาลง ทำให้สื่อมีหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป เป็น Gate Watching คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นข้อมูล และทำงานร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้บทบาทของสื่อเปลี่ยนไป

ขณะเดียวกัน Miel and Faris (2008) อธิบายว่า ลักษณะการสื่อสารรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นจากสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้บทบาทของบรรณาธิการเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งในส่วนนี้ พบว่า สิ่งที่เปลี่ยนไป คือ กองบรรณาธิการข่าว สามารถเข้าถึงแหล่งข่าว แหล่งข้อมูล ได้อีกช่องทาง คือ สื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งบรรณาธิการข่าว สามารถตรวจสอบได้เองง่ายขึ้น และสะดวกกว่าในอดีต

ในประเด็นเกี่ยวกับการตรวจสอบคัดกรองข้อมูล พบว่า กองบรรณาธิการข่าวจะเป็นผู้ที่ตรวจสอบเนื้อหาเบื้องต้นเกี่ยวกับประเด็น หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้น ก่อนนำเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ และคัดกรองของกองบรรณาธิการข่าวในฐานะนายทวารข่าวสาร เป็นการตรวจสอบข้อมูล ความถูกต้อง ความแม่นยำของข้อมูล และพิจารณาว่า เรื่องใดประเด็นใด จะถูกนำเสนอส่งต่อไปยังผู้รับสาร สอดคล้องกับ Shramm (1960) ที่อธิบายเกี่ยวกับความสำคัญของกองบรรณาธิการข่าวในการคัดเลือก และคัดกรองประเด็นข่าวว่า นายทวารข่าวสาร เป็นผู้ที่มีสิทธิในการเปิดเผย หรือปิดบังข้อมูล เพื่อส่งต่อไปยังประชาชน กองบรรณาธิการข่าวจึงเป็นคนสำคัญที่สุดในกระบวนการคัดกรองข้อมูล เพราะจะเป็นคนตัดสินใจว่า จะถ่ายทอดเรื่องราวใดออกไปหรือไม่ และยังสอดคล้องกับ White (1950) ซึ่งให้ความหมายของนายทวารข่าวสารว่า บุคคลที่ทำหน้าที่คัดกรองข้อมูล และเลือกสรรเนื้อหา เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชน นายทวารข่าวสาร จึงอยู่ในฐานะที่ควบคุมข่าวสารที่จะนำเสนอได้โดยวิธีการคัดเลือก คัดกรอง และเรียบเรียง

ซึ่งในประเด็นการตรวจสอบคัดกรองเนื้อหา เพื่อนำออกอากาศ ยังสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2555) ที่อธิบายการจัดการวาระข่าวสาร เพื่อจะนำเสนอต่อผู้รับสารว่า ผู้ส่งสาร ล้วนแล้วแต่เลือกข่าว คัดกรองข่าว และเลือกวิธีการนำเสนอ โดยการตกแต่งเนื้อหาเพิ่มเติม หรือลดทอน ภายใต้กรอบการนำเสนอ ขณะเดียวกันประเด็นการคัดกรองข้อมูล ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปนัดดา เชิดชู (2552) ซึ่งพบว่า การกลั่นกรอง และคัดเลือกเนื้อหา จะดำเนินการตั้งแต่กระบวนการวางแผน และเลือกข้อมูล โดยยึดหลักเกณฑ์การคัดกรองข้อมูล และเนื้อหาที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งกองบรรณาธิการยังคงให้ความสำคัญในกระบวนการดังกล่าว เพื่อภาพลักษณ์ของการเป็นสื่อที่ดี สอดคล้องกับ Reese and Ballinger (2001) ที่อธิบายไว้ว่า บทบาทการเป็นนายทวารข่าวสาร (gatekeeper) ของกองบรรณาธิการ ในการทำหน้าที่รวบรวม จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล การจัดวาระและเลือกเนื้อหาที่จะส่งให้กับผู้อ่านได้รับรู้ เพื่อสะท้อนคุณภาพของข่าว ซึ่งสอดคล้องกับ นาฎยา ตนานนท์ (2546) ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับคุณภาพของข่าวที่มีความน่าเชื่อถือ ต้องมีความถูกต้อง สมดุลและเป็นธรรม เสนอข่าวเป็นกลางตรงไปตรงมา

ขณะเดียวกันกองบรรณาธิการข่าว ยังคัดกรองข้อมูลโดยการพิจารณาทางจริยธรรม และจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน โดยใช้หลักจริยธรรม และจรรยาบรรณสื่อเป็นหลัก เพื่อไม่ให้นำสังคมไปในทิศทางใดทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา สดบรรทัด (2558) อธิบายไว้ว่า สื่อจะต้องมองว่า สังคมเป็นสังคมที่มีเหตุผล โดยที่ไม่ปล่อยให้สังคมนั้น หลงระเริง ไม่สร้างเรื่องราว ปลุกกระดม อารมณ์เกลียดชัง สังคมจะเดินไปในทิศทางใด อยู่ที่สื่อเป็นคนนำเสนอ ขณะเดียวกันการทำงานของกองบรรณาธิการข่าว ยังยึดหลัก ของจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพในเรื่องต่าง ๆ สอดคล้องกับ มติชนออนไลน์ (2561) ระบุว่า ไม่เสนอข่าวและภาพ ซึ่งรู้อยู่แก่ใจว่าเป็นเท็จ ไม่เสนอข่าวและภาพลามกอนาจาร พึงให้ความเคารพต่อสิทธิขององค์กร และบุคคล รวมทั้งอื่น ๆ อีกจำนวนมาก ขณะเดียวกัน การคัดกรองเนื้อหาจากสื่อสังคมออนไลน์ ที่ยึดหลักความถูกต้อง สอดคล้องกับ เกศินี ถนอมถื่น (2553) ที่ระบุว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาชีพสื่อมวลชน ถือเป็น เครื่องมือในการกำกับดูแลพฤติกรรมของสื่อมวลชน ให้อยู่ในกรอบลักษณะของสื่อที่ดี เพื่อก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ไม่ละเมิดและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. กองบรรณาธิการข่าวในปัจจุบัน มีข้อมูลจำนวนมาก จากสื่อสังคมออนไลน์ ในการเลือกมานำเสนอ แต่ต้องพิจารณาข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือ สามารถตรวจสอบ ได้ในทุกมิติ ขณะเดียวกันกองบรรณาธิการข่าว ควรตรวจสอบข้อมูลลักษณะสองทาง และมีการตรวจสอบข้อมูลมากกว่าแหล่งข้อมูลเดียว เพื่อป้องกันความผิดพลาด
2. กระบวนการสื่อข่าว และการคัดกรองข้อมูล ของกองบรรณาธิการข่าว เปลี่ยนไปจากอดีต มีการนำข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์มาใช้มากขึ้น กองบรรณาธิการ จำเป็นต้องรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะเรื่องของความเร็ว และการนำข้อมูลเท็จ มานำเสนอ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อกองบรรณาธิการข่าว และองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับประเด็นคุณค่าข่าว ที่กองบรรณาธิการนำมาพิจารณา
นำเสนอในรายการข่าวเช้า ด้วยวิธีการเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม
2. ควรศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการทำงานของกองบรรณาธิการรายการข่าว
ที่ก่อตั้งในยุคดิจิทัลทีวี และก่อนยุคดิจิทัลทีวี ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร
3. ศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการคัดกรองข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ของ
กองบรรณาธิการรายการข่าว ที่ได้รับความนิยม (เรตติ้งสูง) กับกองบรรณาธิการข่าว
ของรายการข่าวที่ไม่ได้รับความนิยม (เรตติ้งต่ำ) ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ และส่งผล
ต่อความนิยมของรายการหรือไม่

บรรณานุกรม

- กฤษณะ แสงจันทร์. (2558). *การกำหนดวาระประเด็นการผู้มีชื่อเสียงผ่านข่าวบันเทิงทางโทรทัศน์*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2552). *การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2555). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ภาพพิมพ์.
- เกรียงไกร สิริกาญจนวัฒน์. (2548). *โครงสร้างของสื่อกับกระบวนการตัดสินใจคัดเลือกข่าวของสถานีโทรทัศน์ไอทีวี*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกศินี ถนอมถิ่น. (2553). *จรรยาบรรณสื่อสารมวลชน (บล็อก)*. ค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2561, จาก http://kesineelak.blogspot.com/2010/06/blog-post_11.html
- จรรยาพร ธรณินทร์. (2554). *ความหมายและหลักการของคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และจรรยาภิบาล*. ค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2561, จาก <http://charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&ld=5375831>
- จ่ออ่าน วุฒิกรกรมรักษา. (2536). *หลักการรายงานข่าว*. กรุงเทพมหานคร: ประกายพริก.
- ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี. (2558). *สื่อออนไลน์กับบทบาทในการกำหนดประเด็นข่าวทางสังคม*. ค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2560, จาก https://blog.infoquest.co.th/iqmedialink/news_onlinemedia/
- ณัฐวุฒิ เลาะโชติ และขจร ฝ่ายเทศ. (2556). *การถ่ายโยงเนื้อหาจากประเด็นข่าวในสังคมออนไลน์สู่เนื้อหาข่าวโทรทัศน์ กรณีศึกษา “เรื่องเล่าเช้านี้” ทางสถานีไทยทีวีสีช่อง 3*. ค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561, จาก http://annualconference.ku.ac.th/cd53/13_001_O2.pdf
- ครุณี หิรัญรักษ์ และคณะ. (2558). *จริยธรรมสื่อ*. กรุงเทพมหานคร: จรัสนิทวงศ์การพิมพ์.

- ดวงทิพย์ วรพันธุ์. (2532). รายงานการวิจัย ข่าวโทรทัศน์: สภาพแวดล้อมไทย วิธีเผยแพร่กระจายการรับรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นรินทร์ นำเจริญ. (2549). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการรายงานข่าว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทน์กัธ วัฒนาจตุรพร. (2545). วิเคราะห์กระบวนการผลิต รูปแบบ และเนื้อหารายการ “เก็บตก” สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นาฏยา ตนานนท์. (2546). การรายงานข่าว News reporting. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ปนัดดา เชิดชู. (2552). บทบาทของผู้ผลิตรายการโทรทัศน์บนอินเทอร์เน็ตกับการกลั่นกรองเนื้อหาเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม. รายงานโครงการเฉพาะบุคคลวารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประชัน วัลลิโก. (2519). หลักการเขียนข่าว. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พนม วรรณศิริ. (2544). การสื่อข่าวและการเขียนข่าว. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พรจิต สมบัติพานิช. (2547). โฆษณาในทศวรรษที่ 2000-2010: การศึกษาถึงปัจจัยด้านสื่อที่มีต่อรูปแบบโฆษณา. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรวิทยุบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พสนันท์ ปัญญาพร. (2555). แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (new media). ค้นเมื่อ 6 ธันวาคม 2561, จาก <http://photosanan.blogspot.com/2012/03/new-media.html>
- พัชนี เขยจรรยา. (2541). แนวคิดหลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: เยลโล่การพิมพ์.
- พรรณพิไล ปุกहुต. (2553). กรอบในการคัดเลือกข่าวของสถานีข่าวที่เอ็นเอ็น 24. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชนออนไลน์. (2561). นวัตกรรมสื่อ: เทคโนโลยี พฤติกรรม และ จริยธรรมของสื่อมวลชน. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://mgronline.com/columnist/detail/9550000120406>

- มนัสนันท์ อภิรมย์วิจิตร. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเปิดรับชมรายการข่าวบนแท็บเล็ตของประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานโครงการเฉพาะบุคคล-วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มยุรี ไพบูลย์กุลกร. (2555). บทบาทของเทคโนโลยีโซเชียลมีเดียต่อกระบวนการทำข่าวช่วงมหาอุทกภัย ประเทศไทย ปี 2554 ของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มาฆฤกษ์ ยิ่งเจริญ. (2544). พฤติกรรมการเปิดรับและความคิดเห็นของผู้ชมโทรทัศน์ที่มีต่อรายการเหตุบ้านการเมือง. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- มานะ ตีรียาภิวัฒน์. (2553). นักข่าวกับ *Social media*. ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2561, จาก http://www.tja.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=1683%3A-socialmedia-&catid=46%3AAcademic&Itemid=7
- มานะ ตีรียาภิวัฒน์. (2556). สัมมนาประจำปี 2556 บทบาทของ *Social media* ในการกำหนดวาระข่าวสาร. ค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2561, จาก <http://m.posttoday.com/article/264326/19000>
- มานะ ตีรียาภิวัฒน์. (2561). ล้วงปรากฏการณ์ข่าวลวง. ค้นเมื่อ 2 มกราคม 2561, จาก <http://rabbittoday.com/articles/news-beat/hoax-news>
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2548). เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุภรณ์ ฐิติกุลเจริญ. (2543). ข่าววิทยุโทรทัศน์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สกุลศรี ศรีสารคาม. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง สื่อสังคม (*social media*) กับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการสื่อข่าว. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย. (2560). สงครามข่าวเริ่มตั้งแต่เช้า. ค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2561, จาก <https://www.facebook.com/thaibja/posts/1118010911669837/>

- สุกัญญา สดบรรทัด (2558). เรื่องเล่า: กลไกการสื่อสารพระพุทธรูปศาสนา. *วารสาร-ราชบัณฑิตยสภา*, 40(3), 175-197.
- สุชาดา จักรพิสุทธิ. (2550). *การวิจัยการศึกษาทางเลือก: ฐานข้อมูลและการวิเคราะห์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- สุรสิทธิ์ วิทาร์ฐ. (2545). *การสื่อสาร: หลักการและเทคนิค*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- อภิสิทธิ์ ตรุงกานนท์. (2556). *สัมมนาประจำปี 2556 บทบาทของ Social media ในการกำหนดวาระข่าวสาร*. ค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.posttoday.com/social/general/264326>
- อลงกรณ์ เหมือนดาว และแอนนา จุมพลเสถียร (2558). กระบวนการนำข้อมูลจากโซเชียลมีเดีย มาใช้ในการนำเสนอข่าวโทรทัศน์. *วารสารบัณฑิตศึกษา คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 2, 1-19.
- Bagdikian, B. H. (2004). *The new media monopoly* (20th ed.). Boston: Beacon Press.
- Beckett, C. (2008). *When journalists go online: Ethical challenges for news and social media*. Retrieved November, 10, 2017, from <http://blogs.lse.ac.uk/polis/2010/03/19/when-journalists-goonline-ethical-challenges-for-news-and-social-media/>
- Bennett, W. L., & Edelman, M. (1985). Toward a new political narrative. *Journal of Communication*, 35(4), 156-171.
- Bittner, J. R. (1989). *Mass communication, an introduction*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Dearing, J., & Rogers, E. M. (1988). *Agenda-setting research: Where has it been, where is it going?* Newbury Park, CA: Sage.

- Deuze, M. (2003). The web and its journalism: Considering the consequences of different types of news media online. *New Media & Society*, 5(2), 203-230.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Towards clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Galtung, J., & Ruge, M. H. (1965). The structure of foreign news. *Journal of Peace Research*, 2, 64-91.
- Hindman, B. D. (2004). Media system dependency and public support for the press and president. *Mass Communication & Society*, 7, 29-42.
- Longman Dictionary of Contemporary English*. (2006). Essex, England: Pearson Education.
- McCombs, M. E., & Becker, L. B. (1979). *Using mass communication theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- McCombs, M. E., & Shaw, D. L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *The Public Opinion Quarterly*, 36(2), 176-187.
- Miel, P., & Faris, R. (2008). *News and information as digital media come of age*. Retrieved January, 27, 2018, from https://cyber.harvard.edu/sites/cyber.law.harvard.edu/files/Overview_MR.pdf
- Mitchelstein, E., & Boczkowski, P. J. (2009). Between tradition and change: A review of recent research on online news production. *Journalism*, 10(5), 562-586.
- Pavlik, J. (1999). New media and news: Implications for the future of journalism. *New Media & Society*, 1(1), 54-59.

- Price, V., Tewksbury, D., & Powers, E. (1997). Switching trains of thought: The impact of news frames on reader's cognitive response. *Communication Research, 24*(5), 481-506.
- Reese, S. D., & Ballinger, J. (2001). The roots of a sociology of news: Remembering Mr. Gates and social control in the newsroom. *Journalism and Mass Communication Quarterly, 78*(4), 641-658.
- Safko, L., & Brake, D. K. (2010). *Social media bible*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Schramm, W. (1960). *Mass communications, a book of readings*. Champaign, IL: University of Illinois Press.
- Thaipbs. (2562). เสรีภาพบนความรับผิดชอบ แฉลงการณ์องค์กรสื่อ ปมเนชั่น เสนอ คดีปเลียง. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก http://news.thaipbs.or.th/content/278592?fbclid=IwAR0KyPEKrY-qvd9S9r4zE25bwdwNg1n6Y6CKPiYeiEW_y1v5v2hjO5HQBzs
- Wertime, K., & Fenwick, I (2008). *Digital marketing: The essential guide to new media & digital marketing*. Singapore: John Wiley & Sons (Asia).
- White, D. M. (1950). The "gatekeeper": A case study in the selection of news. *Journalism Quarterly, 27*(3), 383-390.
- YouTube. (2562). CGGG ออกข่าวช่อง 8 เนื่องจากมีคน Live ดูคดีฆาตกรรมกลุ่มปลอม. ค้นเมื่อ 1 เมษายน 2562, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=M91go4SS7FM>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ ชื่อสกุล	นายธงชัย ทองมนต์
วัน เดือน ปีเกิด	4 กันยายน 2529
สถานที่เกิด	จังหวัดพัทลุง
วุฒิการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2548 สำเร็จปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ปีการศึกษา 2552
ตำแหน่งหน้าที่	
การงานปัจจุบัน	บรรณาธิการข่าวช่อง 8 บริษัทอาร์เอส จำกัด มหาชน